

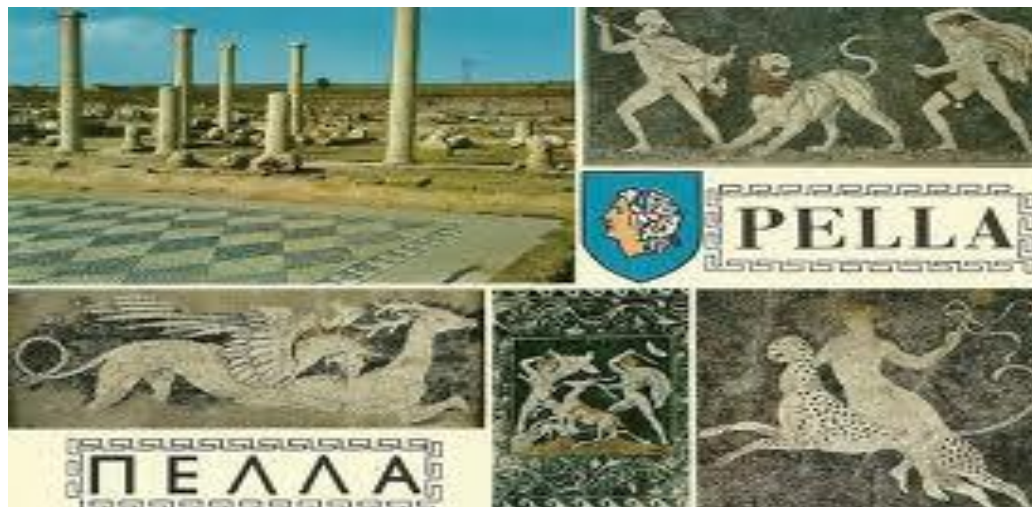

ΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ
ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΛΛΑΣ**

Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΣΕΚΡΕΛΗ ΘΕΟΔΟΣΙΑ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ Π.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
1.1. Περιφερειοποίηση – Περιφερειακή Ανάλυση – Διοικητική Διαίρεση	7
1.2. Εννοιολογική Προσέγγιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	10
1.3. Η Διεθνής Εμπειρία από την Τοπική Αυτοδιοίκηση	11
1.4. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα	15
<i>1.4.1. Ιστορική Εξέλιξη</i>	15
<i>1.4.2. Υπάρχουσα Κατάσταση</i>	18
<i>1.4.3. Μελλοντικές Τάσεις – Προκλήσεις</i>	20
1.5. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στον χωρικό σχεδιασμό	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ	24
2.1. Η φιλοσοφία του Προγράμματος «Καλλικράτης»	24
2.2. Τα όργανα των νέων δήμων και οι θεσμοί διαβούλευσης	25
<i>2.2.1. Τα όργανα των νέων Δήμων</i>	26
<i>2.2.2. Νέοι θεσμοί διαβούλευσης</i>	28
2.3. Οι αλλαγές στην διοικητική διαίρεση	29
2.4. Οι αλλαγές στις αρμοδιότητες	32
2.5. Υποστηρικτικές ενέργειες της διοικητικής μεταρρύθμισης	34
<i>2.5.1. Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων</i>	34
<i>2.5.2. Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»</i>	35
<i>2.5.3. Το επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης του «Καλλικράτη»</i>	36
<i>2.5.4. Σύστημα Διοίκησης – Παρακολούθησης Επιχειρησιακού Σχεδίου</i>	38
2.6. Συνέπειες της διοικητικής μεταρρύθμισης	39

2.6.1. Οικονομικές Συνέπειες	39
2.6.2 Κοινωνικές Συνέπειες	42
2.6.3. Συνέπειες στο Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον	43
2.6.4. Συνέπειες στη Δημόσια Διοίκηση	44
2.7. Συμπεράσματα	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΛΛΑΣ	48
3.1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά.....	48
3.2. Φυσικό Περιβάλλον	50
3.2.1. Ανάγλυφο της περιοχής	50
3.2.2. Το κλίμα της περιοχής.....	51
3.2.3. Υδάτινοι πόροι της περιοχής.....	51
3.2.4. Χλωρίδα – Πανίδα.....	52
3.2.5. Προστατευόμενες Περιοχές	53
3.3. Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	54
3.3.1. Πραγματικό και Μόνιμος Πληθυσμός.....	54
3.3.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη	55
3.3.3. Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού	56
3.3.4. Μορφωτικό Επίπεδο	57
3.3.5. Αλλοδαποί	59
3.4. Οικονομικά χαρακτηριστικά.....	61
3.4.1. Οικονομικές Επιδόσεις Π.Ε. Πέλλας	61
3.4.2. Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός – Απασχόληση –Ανεργία.....	66
3.4.3. Τομεακή και Κλαδική Διάρθρωση Απασχόλησης	67
3.4.4. Οικονομική Δραστηριότητα.....	69
3.5. Χωροταξική Οργάνωση και Χρήσεις Γης.....	74

3.6. Προσβασιμότητα και Δίκτυα.....	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΛΛΑΣ	81
4.1. Εισαγωγή.....	81
4.2. Οι αλλαγές στην διοικητική διαίρεση στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας	81
4.3. Οι αλλαγές στη δομή και στις υπηρεσίες των νέων δήμων στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας	85
4.4. Συμπεράσματα	88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	89
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91
Πηγές Διαδικτύου.....	94
Πηγές από Εφημερίδες και Άρθρα.....	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	96

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί ένα θεσμό με μακρά ιστορία. Έχει ρίζες οι οποίες ξεκινούν από την αρχαιότητα. Αποτελεί ένα σημαντικό θεσμό της διοίκησης και της πολιτικής με βασική υποχρέωση την υποστήριξη των κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Επίσης η τοπική αυτοδιοίκηση είχε πάντοτε έναν αναπτυξιακό ρόλο, καθώς αποτελούσε βασικό φορέα υλοποίησης της κρατικής αναπτυξιακής πολιτικής.

Όμως παρά την μακρά ιστορία του θεσμού και τις αλλεπάλληλες μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν, η τοπική αυτοδιοίκηση εμφανίζει σημαντικές ανεπάρκειες και αδυναμίες. Για το λόγο αυτό και μέσα στην γενικότερη τάση για εξορθολογισμό στη διαχείριση των πόρων, λόγω της οικονομικής κρίσης σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μια νέα διοικητική μεταρρύθμιση στην τοπική αυτοδιοίκηση με το Πρόγραμμα Καλλικράτης.

Ο βασικός σκοπός της αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης με το Πρόγραμμα Καλλικράτης ήταν η εξοικονόμηση πόρων στην διοίκηση και η αναβάθμιση του αναπτυξιακού και του επιχειρησιακού ρόλου των δήμων, με την συγκρότηση νέων και ισχυρών ΟΤΑ.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου εφαρμογής καθώς των συνεπειών του Προγράμματος Καλλικράτη, μέσα από την εξέταση ως μελέτη περίπτωσης (case study) την Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας. Έτσι λοιπόν το κεντρικό ερώτημα της παρούσας εργασίας είναι Πώς εφαρμόστηκε το Πρόγραμμα Καλλικράτης στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας και ποιες θα είναι οι συνέπειες του;

Η εργασία δομείται σε πέντε βασικές ενότητες, οι οποίες είναι οι εξής:

- Στην πρώτη ενότητα αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, εξετάζονται και αναλύονται θεωρητικές έννοιες που έχουν να κάνουν με τον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα μελετώνται οι έννοιες της περιφερειοποίησης, της περιφερειακής ανάλυσης του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στον χωρικό σχεδιασμό κλπ. Επίσης επιδιώκεται μια εννοιολογική προσέγγιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, μια διερεύνηση της

διεθνούς εμπειρίας από το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης και η εξέταση του θεσμού στην Ελλάδα.

- Στην δεύτερη ενότητα αναλύεται το Πρόγραμμα Καλλικράτης και οι αλλαγές που επιφέρει η εφαρμογή του. Ειδικότερα εξετάζονται η φιλοσοφία του προγράμματος, τα όργανα των νέων δήμων και οι θεσμοί διαβούλευσης, οι αλλαγές που επιφέρει στην διοικητική διαίρεση, αλλά και στις αρμοδιότητες των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, οι υποστηρικτικές ενέργειες που πραγματοποιούνται για την επίτευξη των στόχων της μεταρρύθμισης και τέλος οι συνέπειες της διοικητικής μεταρρύθμισης σε όλα τα επίπεδα (οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό κλπ.).
- Στην τρίτη ενότητα, όπου ξεκινά και η μελέτη περίπτωσης αναλύεται η περιοχή μελέτης. Η ανάλυση επιδιώκεται να είναι πολύπλευρη και να αναδεικνύει όλες τις πτυχές της περιοχής. Έτσι εξετάζονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, το φυσικό περιβάλλον, τα δημογραφικά και τα οικονομικά χαρακτηριστικά, η χωροταξική οργάνωση και οι χρήσεις γης καθώς και η προσβασιμότητα και τα δίκτυα.
- Στην τέταρτη ενότητα εξετάζεται η εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας. Ειδικότερα μελετώνται η εφαρμογή του Προγράμματος στην περιοχή, οι αλλαγές που επιφέρει η μεταρρύθμιση στη διοικητική διαίρεση της περιοχής και τέλος οι επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης στην Πέλλα.
- Στην πέμπτη και τελευταία ενότητα της εργασίας, από το σύνολο των προηγούμενων ενοτήτων, διατυπώνονται ορισμένα βασικά συμπεράσματα-επισημάνσεις για την διοικητική μεταρρύθμιση του Προγράμματος Καλλικράτη γενικότερα αλλά και συγκεκριμένα για την εφαρμογή του και τις επιπτώσεις του στην περιοχή μελέτης της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. Περιφερειοποίηση – Περιφερειακή Ανάλυση – Διοικητική Διαίρεση

Η μελέτη του χώρου απασχολεί πολλούς επιστημονικούς κλάδους όπως η γεωγραφία, ιδιαίτερα η ανθρώπινη και η αστική γεωγραφία, η αστική κοινωνιολογία, και η οικονομική του χώρου ως περιφερειακή ή αστική οικονομική (Κουσιδώνης, 2007).

Βασικές έννοιες στον τομέα της γεωγραφίας είναι αυτές που αφορούν στην περιφέρεια - περιφερειοποίηση και την χωρική διαφοροποίηση, που οδηγούν ουσιαστικά στην περιφερειακή ανάλυση, καθώς και οι έννοιες της θέσης και της χωρικής οργάνωσης που καταλήγουν στη χωρική ανάλυση (Κυριακοπούλου, 2011).

Η περιφερειοποίηση αποτελεί μια διαδικασία απλοποιημένων σύνθετων γεωγραφικών δεδομένων σε ευδιάκριτες χωρικές μονάδες. Αυτές οι μονάδες κατηγοριοποιούνται βάση ενδογενών ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών (Bernert, Eilers, Sullivan, Freemark, Ribic, 1997).

Ο Wiken (1986) περιγράφοντας την έννοια της περιφερειοποίησης υποστηρίζει ότι η περιφερειοποίηση είναι μια διαδικασία σχεδιασμού και ταξινόμησης της επιφάνειας της γης σε διακριτές περιοχές. Κάθε περιοχή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα διακριτό σύστημα, το οποίο προκύπτει από τον συνδυασμό και την αλληλεπίδραση γεωλογικών, εδαφολογικών, υδατικών παραγόντων και παραμέτρων που αφορούν το κλίμα, τις χρήσεις γης, τη βλάστηση, τα είδη χλωρίδας και πανίδας καθώς και τις ανθρώπινες δραστηριότητες, που είναι δυνατόν να εμφανίζονται στην περιοχή. Η επικράτηση κανενός ή κάποιων από αυτούς τους παράγοντες ποικίλει και εξαρτάται από καθορισμένες περιβαλλοντικές χωρικές μονάδες.

Ως «περιφέρεια» θα μπορούσε να θεωρηθεί μια δυναμική γεωγραφική ενότητα που τα όρια και το περιεχόμενό της επηρεάζονται από διαχρονικές μεταβολές των κοινών χαρακτηριστικών των χωρικών μονάδων που την αποτελούν. Συνοπτικά χαρακτηρίζεται ως δυναμική, με κοινά χαρακτηριστικά και ενδεδειγμένα μεταβαλλόμενα, σε μια έκταση συνεχή και γεωγραφικά προσδιορισμένη (Γκέκας, Χατζημιχάλης, 2001).

Ένα τμήμα του χώρου ονομάζεται περιφέρεια ανεξάρτητα από το μέγεθος του όταν ικανοποιεί τρία κριτήρια (Κουτσόπουλος, 2006):

- Παρουσιάζει ομοιογένεια ως προς ορισμένα κριτήρια που εξαρτώνται από την περιοχή που αναφερόμαστε.
- Ξεχωρίζει από γειτονικές περιοχές με ένα καθορισμένο είδος αλληλεξάρτησης που επικρατεί μέσα στα αντικείμενα και στα φαινόμενά της.
- Έχει μια εσωτερική συνοχή.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο προσδιορισμός του ορισμού της Περιφέρειας και του φαινομένου που αυτή ενσωματώνει και εκφράζει προς τα έξω, παρουσιάζει πολλαπλές δυσκολίες και δεν συγκεντρώνει ευρύτερη αποδοχή. Η δυσκολία ενός ενιαίου και ικανοποιητικού ορισμού της Περιφέρειας προκύπτει κυρίως από την ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει το θεσμό στα κράτη – μέλη. Από άποψη διοικητικής οργάνωσης, για άλλα κράτη η Περιφέρεια περιέχει μια πιο ισχυρή και ορθολογική αποκέντρωση, για άλλα κράτη έχει την αυθεντική μορφή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενώ υπάρχουν κράτη όπου η Περιφέρεια έχει διφυή χαρακτήρα (πχ στη Γαλλία). Επίσης από άποψη γεωγραφικής διαίρεσης, σε ορισμένα κράτη η Περιφέρεια περιλαμβάνει περισσότερους του ενός Νομούς (όπως οι σημερινές 13 περιφέρειες της Ελλάδος) ενώ σε άλλα συμπίπτει με την διοικητική – γεωγραφική διαίρεση του Νομού (όπως ίσχυε στην Ελλάδα πριν από το Σχέδιο Καλλικράτη) (Κοκμοτού, 2008). Ο ορισμός που τελικά δέχεται ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας για την περιφέρεια είναι ο εξής:

«Περιφέρεια είναι μια περιοχή, η οποία παρουσιάζει από γεωγραφικής απόψεως μια σαφή ενότητα και της οποίας ο πληθυσμός διακρίνεται από συγκεκριμένα κοινά χαρακτηριστικά, στόχος δε της Περιφέρειας είναι να διατηρήσει αυτά τα χαρακτηριστικά αλλά και να επιδιώξει περαιτέρω πρόοδο στον πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα»

Ο ορισμός των ορίων της περιφέρειας αποτελεί επίσης μια ιδιαίτερα περίπλοκη διαδικασία, καθώς για την εστιακή περιφέρεια τα διάφορα κέντρα είναι μεν αναγνωρίσιμα αλλά δεν είναι προσδιορισμένη η ακτίνα επιρροής τους, ενώ για την ομοιογενή περιφέρεια τα πράγματα δυσκολεύουν όσο αυξάνεται ο αριθμός των μεγεθών αναφοράς (Κυριακοπούλου, 2011).

Ειδικότερα, οι ομοιογενείς περιφέρειες είναι περιοχές με υψηλό βαθμό εσωτερικής ομοιογένειας, είτε ως προς ένα ειδικό χαρακτηριστικό (περιφέρειες ενός παράγοντα –

single factor) είτε πολλών χαρακτηριστικών που παίρνονται μαζί (περιφέρειες πολλών παραγόντων - multifactor). Δηλαδή, ως ομοιογενείς περιφέρειες μπορούν να ορισθούν εκείνες οι περιοχές, για τις οποίες ισχύει η σχέση:

$$\frac{\text{ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ (ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ) ΔΙΑΦΟΡΕΣ}}{\text{ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ (ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ) ΔΙΑΦΟΡΕΣ}} = \text{ΜΕΓΙΣΤΕΣ}$$

Ενώ ως εστιακές περιφέρειες μπορούν να ορισθούν εκείνες οι περιοχές, για τις οποίες ισχύει η σχέση:

$$\frac{\text{ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ (ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ) ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ}}{\text{ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ (ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ) ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ}} = \text{ΜΕΓΙΣΤΕΣ}$$

Η περιφερειακή ανάλυση έχει ως αντικείμενο τον εντοπισμό και την ερμηνεία των χαρακτηριστικών και των ιδιαιτεροτήτων των περιφερειών αλλά και των διάφορων γεωγραφικών περιοχών. Τα εξεταζόμενα μεγέθη αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία, τις κοινωνικοοικονομικές δομές, τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά αλλά και ένα σύνολο άλλων παραγόντων που συνηγορούν στη διαμόρφωση του επιπέδου ανάπτυξης και του προφίλ της εξεταζόμενης περιοχής.

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο της περιφερειακής ανάλυσης είναι η μελέτη των περιφερειών και των διαφοροποιήσεων που συμβαίνουν στο χώρο. Μέσω της περιφερειακής ανάλυσης γίνεται μια αδιάλειπτη και σε βάθος σύνθεση των ιδιοτήτων και των συστατικών στοιχείων μιας περιοχής, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στον εντοπισμό των προβλημάτων και των δυνατοτήτων και ευκαιριών, αλλά τις περισσότερες φορές είναι δύσκολη (Κυριακοπούλου, 2011).

Η μεγαλύτερη αδυναμία της περιφερειακής ανάλυσης είναι η εγκυκλοπαιδική αναφορά των γεγονότων που αφορούν μια περιοχή, παραβλέποντας τη δομή τους ή κάποια προβληματική προσέγγισή τους. Αντίθετα, στην ορθότερη εφαρμογή της, ολοκληρώνει τη χωρική και οικολογική ανάλυση μέσα σε μια καθορισμένη περιοχή.

Η περιφερειακή ανάλυση απαιτεί την κατανόηση μιας σειράς μεταβλητών καθώς και τις σχέσεις που έχουν μεταξύ τους, που τελικά καθορίζουν τον χαρακτήρα μιας περιοχής. Επομένως, δίνεται προσοχή στις διάφορες κατανομές και πρότυπα διάταξης στο χώρο (π.χ. χρήσεις γης) και δίνεται έμφαση στο συνθετικό μέρος, δηλαδή στον

τρόπο όπου διάφορα φυσικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά συντελούν μαζί στις διαφοροποιήσεις στο χώρο. Αυτή η σφαιρική αντιμετώπιση είναι ένα προαπαιτούμενο στην ανθρώπινη επέμβαση στα φυσικά συστήματα, αν δηλαδή πρέπει να αποφευχθούν ανθρώπινες επιπτώσεις αποφάσεων που αφορούν τη διαχείριση, αξιοποίηση και ανάπτυξη (Κουτσόπουλος, 2006).

1.2. Εννοιολογική Προσέγγιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η αυτοδιοίκηση οπλισμένη με νομική προσωπικότητα απολαμβάνει διοικητική και δημοσιονομική αυτοτέλεια και όταν καλείται να διοικήσει τις τοπικές υποθέσεις μιας ορισμένης περιοχής ή πόλης ονομάζεται τοπική αυτοδιοίκηση. Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν διαθέτει κατά κανόνα και κανονιστική αυτονομία, ικανότητα δηλαδή να εκδίδει χωρίς εξουσιοδότηση και κανονιστικές πράξεις, χωρίς βέβαια να αποκλείεται από μια έννομη τάξη και η συγκεκριμένη δυνατότητα (Παπαγιάννης, 2005).

Η έννοια της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι παράλληλη με αυτή της διοικητικής αποκέντρωσης. Η εδαφική διοικητική διαίρεση της χώρας ως στοιχείο της αποκέντρωσης προσομοιάζει με την τοπική αυτοδιοίκηση στο ότι και οι δύο φέρουν το χωρικό στοιχείο ως προϋπόθεση που προσδιορίζει την αρμοδιότητα των οργάνων τους. Η διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η διοικητική αποκέντρωση πραγματοποιείται από όργανα του κράτους, ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση ασκείται από ανεξάρτητα όργανα (Σαρκόπουλος, 1993).

Η ίδια η έννοια της αυτοδιοίκησης υπονοεί την ύπαρξη ίδιας βούλησης των διοικουμένων στην άσκηση της δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με μια διαφορετική διατύπωση (Σαρκόπουλος, 1993):

«Αυτοδιοίκηση είναι η άσκηση δημόσιας διοίκησης, την οποία ασκούν οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί δημόσιας διοίκησης, υπό ιδίαν ευθύνη, με τα δικά τους όργανα, κατά παραχώρηση του κράτους».

Η τοπική αυτοδιοίκηση κατά συνέπεια, είναι η διαχείριση των τοπικών υποθέσεων από τοπικά όργανα που επιλέγονται από το τοπικό εκλογικό σώμα, κατοικούν στο δεδομένο χώρο και ασκούν εξουσία με δική τους ευθύνη. Με άλλα λόγια, η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελείται από ένα σύνολο δράσεων των τοπικών αρχών που

αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των τοπικών υποθέσεων και την ικανοποίηση των δημοτών (Σαρκόπουλος, 1993).

Η αναγκαιότητα ύπαρξης της τοπικής αυτοδιοίκησης έγκειται στον ενωτικό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει ανάμεσα στην κεντρική διοίκηση και το τοπικό στοιχείο. Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να παράγει ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες τα οποία είναι απαραίτητα για τη σωστή λειτουργία της κρατικής μηχανής, ενώ γνωρίζει τα τοπικά ζητήματα και τον βέλτιστο τρόπο αντιμετώπισής τους. Επιπλέον, συντονίζει καλύτερα τα προβλήματα στη βάση της δημιουργίας τους και ελαφρώνει την κεντρική διοίκηση (Σαρκόπουλος, 1993).

Σύμφωνα με τον Steward (2003), Το δυσκολότερο σημείο στην εφαρμογή ενός συστήματος αποτελεσματικής τοπικής αυτοδιοίκησης είναι η εξεύρεση του κρίσιμου σημείου στην εξισορρόπηση της πολυφωνίας που προάγει η τοπική αυτοδιοίκηση και της ομοιογένειας, που ενισχύει η εθνική διακυβέρνηση.

1.3. Η Διεθνής Εμπειρία από την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης με μεγάλη παράδοση σε αποκεντρωτικές λειτουργίες, οι δημοτικές επιχειρήσεις λειτουργούν ήδη από το τέλος του 19^{ου} αιώνα. Σε ορισμένες περιπτώσεις το νομικό πλαίσιο, στο οποίο αυτές λειτουργούν, έχει πρόσφατα ανανεωθεί και εκσυγχρονιστεί. Αν και οι δημοτικές επιχειρήσεις ως οργανισμοί έχουν μεγάλη ιστορία, η ανάπτυξή τους ωστόσο, ξεκίνησε τις δεκαετίες 1980 και 1990. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αυτή έπαιξε η παγίωση των πολιτικών αποκέντρωσης στις περισσότερες χώρες - μέλη της Ε.Ε. και ο καθορισμός του νομικού πλαισίου μέσα στο οποίο αυτές λειτουργούν (Γκέκας, Μήτσου, 2006).

Στον Πίνακα 1.1 παρουσιάζεται ο χρόνος δημιουργίας των πρώτων δημοτικών επιχειρήσεων στα κράτη -μέλη της Ε.Ε.

Πίνακας 1.1. Χρόνος δημιουργίας των πρώτων δημοτικών επιχειρήσεων στα κράτη – μέλη της Ε.Ε.

ΧΩΡΕΣ	ΠΡΩΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
Αυστρία	1960
Βέλγιο	Τέλη 19ου αιώνα
Γαλλία	1926
Γερμανία	Δεκαετία 1870
Δανία	1980
Εσθονία	1996
Ηνωμένο Βασίλειο	1989
Ισπανία	1900
Ιταλία	1990
Λετονία	2001
Λιθουανία	2001
Ουγγαρία	Ανάμεσα 1989 και 1991
Πολωνία	1996
Πορτογαλία	1984
Σλοβενία	1993
Σουηδία	1870
Φιλανδία	Τέλη 19ου αιώνα

Πηγή: Γκέκας, Μήτσου, 2006

Οι δημοτικές επιχειρήσεις στην Ε.Ε. έχουν έναν ιδιαίτερο βάρος. Αυτό προκύπτει από τα συνολικά μακροοικονομικά μεγέθη που διαχειρίζονται. Δέκα έξι χιλιάδες (16.000) δημοτικές επιχειρήσεις είναι καταχωρημένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με κύκλο εργασιών 140 δισεκατομμυρίων € και 1,1 εκατομμύρια εργαζόμενους.

Παράλληλα όμως οι δημοτικές επιχειρήσεις παίζουν σημαντικό, αν όχι κυρίαρχο ρόλο, στην τοπική ανάπτυξη αλλά και στην παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών. Οι βασικοί τομείς που δραστηριοποιούνται οι Ευρωπαϊκές δημοτικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε οκτώ μεγάλα πεδία:

1. Οικονομική ανάπτυξη
2. Τουρισμός
3. Αστική ανάπτυξη και δημόσια υποδομή
4. Ύδρευση και παραγωγή ενέργειας
5. Δίκτυα παροχών

6. Προστασία περιβάλλοντος

7. Μεταφορές

8. Τηλεπικοινωνίες

Δραστηριοποιούνται και σε άλλες υπηρεσίες, αντιπροσωπεύοντας συνολικά πάνω από 30 τομείς αρμοδιοτήτων, οι περισσότερες από τις οποίες παραδοσιακά ανήκουν στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης (Γκέκας, Μήτσου, 2006).

Ο αριθμός των αναγνωρισμένων δημοτικών επιχειρήσεων ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα, από 60 στη Σλοβενία σε 2.400 στην Πολωνία, με επτά χώρες να έχουν περισσότερες από ή κοντά στις 1.000 (Γερμανία, Φιλανδία, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Σουηδία).

Η αναλογία των δημοτικών επιχειρήσεων ως προς τον αριθμό των κατοίκων είναι επίσης μια καλή ένδειξη του μεγέθους τους: για παράδειγμα, η αναλογία στην Εσθονία και τη Λετονία είναι μικρότερη από 10.000 (6.200 και 3.600 αντίστοιχα), σημαντικά μικρότερη από το μέσο όρο της Ένωσης συνολικά (49.300) (Γκέκας, Μήτσου, 2006).

Ο αριθμός των αναγνωρισμένων δημοτικών επιχειρήσεων αυξήθηκε στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αυστρία, Βέλγιο, Δημοκρατία της Τσεχίας, Φιλανδία, Ιταλία, Σλοβακία, Σουηδία) (Γκέκας, Μήτσου, 2006):

- Στην Αυστρία ο αριθμός των δημοτικών επιχειρήσεων (149, με τη στενή έννοια του όρου, το 2003) αυξάνεται ως αποτέλεσμα της μετατροπής των εσωτερικών υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης σε εταιρίες ιδιωτικού δικαίου.
- Η Ιταλία κατέγραψε το 2003, 649 δημοτικές επιχειρήσεις (με τη στενή έννοια του όρου). Ο αριθμός αυτός είναι πιθανό να αυξηθεί ύστερα και από την υιοθέτηση του Οικονομικού Διατάγματος του 2002 σχετικά με τη διαχείριση των δημοτικών υπηρεσιών, που προβλέπει την αναδιοργάνωση του τομέα αυτού και την υποχρεωτική μετατροπή των εσωτερικών υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε δημοτικές επιχειρήσεις.
- Η Δημοκρατία της Τσεχίας κατέγραψε συνολικά 339 δημοτικές επιχειρήσεις το 2003, αλλά το νούμερο αυτό είναι αυξητικό ως αποτέλεσμα της μεταφοράς της περιουσίας του Κράτους στις περιφερειακές και δημοτικές βαθμίδες.

- Στη Σλοβακία, οι δημοτικές επιχειρήσεις (239 το 2003) αυξάνονται.

Ο αριθμός των αναγνωρισμένων δημοτικών επιχειρήσεων παραμένει σταθερός, σε μεγάλο βαθμό, στη Γερμανία και τη Δανία και σε μικρότερο βαθμό στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Σλοβενία με (Γκέκας, Μήτσου, 2006):

- Περίπου 3.500 δημοτικές επιχειρήσεις στη Γερμανία (αριθμός που διατηρείται σχετικά σταθερός από το 1998)
- 60 μονάδες στη Σλοβενία (αριθμός που δεν έχει μεταβληθεί τα τελευταία χρόνια)

Ο αριθμός των αναγνωρισμένων δημοτικών επιχειρήσεων παρουσιάζει μικρή πτώση σε ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες, όπως είναι η Εσθονία, η Λετονία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και η Λιθουανία (Γκέκας, Μήτσου, 2006):

- Στην Εσθονία ο αριθμός των δημοτικών επιχειρήσεων σημείωσε μείωση (από 286 το 2000 σε 224 το 2001), ως αποτέλεσμα της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης.
- Στη Γαλλία ο αριθμός των επιχειρήσεων μεικτής τοπικής οικονομίας, παρουσίασε επίσης μικρή πτώση (από 1.300 το 1998 σε περίπου 1.200 το 2003), κυρίως λόγω της ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων μεικτής τοπικής οικονομίας, στους τομείς τοπικού σχεδιασμού και στέγασης, ως επακόλουθο της ανάπτυξης των διαδημοτικών δομών. Ωστόσο παρουσιάζουν αύξηση οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών (υγεία, τουρισμός, τηλεπικοινωνίες).

Στον Πίνακα 1.2. παρουσιάζεται ο αριθμός των δημοτικών επιχειρήσεων των χωρών της Ε.Ε. (δεδομένα του 2006).

Στη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών της Ευρώπης επικρατεί η δύναμη των τοπικών αρχών οι οποίες αντιπροσωπεύουν αυτοδιοικούμενες κοινότητες, με δικαίωμα να ενεργούν υπέρ των κοινοτήτων τους, εκτός και αν ο νόμος το απαγορεύει. Στην Ελλάδα τα πράγματα λειτουργούν αντίστροφα και έχουν το δικαίωμα να πράττουν μόνο όσα ορίζει ο νόμος. Η ταυτότητα της κάθε τοπικής αρχής καθορίζεται από την κοινότητα που εκπροσωπεί και όχι από τις παρεχόμενες από αυτήν υπηρεσίες (Χατζηπαντελής, Γκέκας, Γούπιος, Κατσούλης, Κουτσούρη, Μαΐστρος, Μάνος, Μπεριάτος, Παλαιολόγος, 2008).

Η συμβολή της υποεθνικής παραμέτρου στη δημόσια διοίκηση στην Ευρώπη διαφοροποιείται ανάλογα με την πολιτική ιστορία κάθε κράτους. Έτσι, για τα μεν κράτη με παράδοση στην τοπική αυτονομία, όπως οι Σκανδιναβικές χώρες για παράδειγμα, η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διακυβέρνηση της χώρας είναι αποφασιστικής σημασίας, ενώ για τα κράτη συγκεντρωτικής λειτουργίας, όπως η Ιταλία, η Γαλλία και η Ελλάδα, οι δράσεις της αυτοδιοίκησης περιορίζονται από το στενό κλοιό των κεντρικών μηχανισμών (Σκαμνάκης, 2007).

Πίνακας 1.2. Οι ευρωπαϊκές δημοτικές επιχειρήσεις σε αριθμούς

ΧΩΡΕΣ	Αριθμός δημοτικών επιχειρήσεων
Αυστρία	1.450
Βέλγιο	243
Γαλλία	1.198
Γερμανία	3.500
Δανία	224
Τσεχία	339
Εσθονία	224
Μ. Βρετανία	185
Ισπανία	770
Ιταλία	9637
Λετονία	669
Πολωνία	2.415
Πορτογαλία	76
Σλοβακία	239
Σλοβενία	60
Σουηδία	1.750
Φιλανδία	944

Πηγή: Γκέκας, Μήτσου, 2006

1.4. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα

1.4.1. Ιστορική Εξέλιξη

Ως «πατέρας της αυτοδιοίκησης» θεωρείται από πολλούς ιστορικούς ο Κλεισθένης, ο οποίος χώρισε την αθηναϊκή πολιτεία σε 100 δήμους, που ο καθένας είχε τη δική του διοικητική περιφέρεια, ονομασία και άμεσα εκλεγμένα από τους κατοίκους του, διοικητικά όργανα. Επίσης, ο Κλεισθένης δημιούργησε το 580 π.Χ. τις Τριττύες, το

αντίστοιχο των σημερινών νομαρχιών. Οι ίδιες αρχές της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης χαρακτήριζαν τόσο το κράτος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όσο και αργότερα τη Ρωμαϊκή και Βυζαντινή μορφή διοίκησης (Ιατρού, Κουδούνη, Νικολακοπούλου, Χασομέρη, 2005).

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, βασική μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης υπήρξε η κοινότητα, η οποία περιελάμβανε έναν ή περισσότερους οικισμούς και έφερε την ευθύνη της συλλογής και απόδοσης των φόρων στην κεντρική διοίκηση.

Στην πορεία, και ανάλογα με τις περιστάσεις, οι κοινότητες εξελίχθηκαν είτε σε κύτταρα διατήρησης της εθνικής συνείδησης είτε σε εμπόδια στην δημιουργία ελεύθερου ελληνικού κράτους, λόγω του μεταξύ τους ανταγωνισμού. Τις κοινότητες διοικούσαν οι δημογέροντες ή προεστοί, τους οποίους ο λαός εξέλεγε δια βοής (Ιατρού, Κουδούνη, Νικολακοπούλου, Χασομέρη, 2005).

Μετά την απελευθέρωση και κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Ιωάννη Καποδίστρια, η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε επαρχίες, υπο – επαρχίες και κοινότητες, με τους έπαρχους και τους κοινοτάρχες όμως να διορίζονται από την κεντρική αυτοδιοίκηση.

Το 1833 εκδόθηκε ο Νόμος «Περί συστάσεως των δήμων», με τον οποίο η χώρα διαιρέθηκε σε νομούς, επαρχίες και δήμους, με βάση πληθυσμιακά και γεωγραφικά δεδομένα. Ο νόμος αυτός αποτελεί και τον μακροβιότερο νόμο που ψηφίστηκε ποτέ για την αυτοδιοίκηση και διατηρήθηκε για 80 έτη. Οι νομάρχες υπάγονταν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου των Εσωτερικών και διορίζονταν από αυτό. Οι δήμοι είχαν αρκετές αρμοδιότητες, με κυριότερες:

- Τη στοιχειώδη εκπαίδευση (από όπου και «δημοτικά» σχολεία)
- Την αστυνόμευση
- Την στρατολόγηση.

Τα δημοτικά συμβούλια εκλέγονταν από τους δημότες, αλλά ο δήμαρχος επιλεγόταν από τον Νομάρχη, από κατάλογο υποψηφίων που συνέτασσε το δημοτικό συμβούλιο (Αθανασάκης, Καρέλα, Καραμπλή, Κυριόπουλος, Λιονής, Μυλωνά, Σουλιώτης, Τριτάκη, Τσιάντου, 2009).

Η επόμενη προσπάθεια αναμόρφωσης του ελληνικού αυτοδιοικητικού τοπίου έγινε το 1912 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, με την ψήφιση του νόμου ΔΝΖ/1912 περί

«συστάσεως δήμων και κοινοτήτων». Με τον νόμο αυτό εισήχθησαν οι κοινότητες ως δεύτερο είδος πρωτοβάθμιων ΟΤΑ και δημιουργήθηκαν περίπου 6.000 πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ, οι οποίοι ήταν ως επί το πλείστον θνησιγενείς και λειτουργούσαν ως παραρτήματα της κρατικής γραφειοκρατίας. Ο νόμος προέβλεπε τη δυνατότητα σύμπραξης δύο κοινοτήτων «προς θεραπεία κοινών τους τοπικών συμφερόντων» (Αθανασάκης, Καρέλα, Καραμπλή, Κυριόπουλος, Λιονής, Μυλωνά, Σουλιώτης, Τριτάκη, Τσιάντου, 2009).

Το πρώτο Σύνταγμα του 1927 αναφέρει στο άρθρο 127 ότι:

«το Κράτος διαιρείται εις περιφέρειας, εντός των οποίων οι πολίτες διαχειρίζονται απευθείας τας τοπικάς υποθέσεις, αις ο νόμος θέλει ορίσει»

Έτσι, η αυτοδιοίκηση ως θεσμός κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα. Θεσπίστηκε η αυτοδιοίκηση δύο βαθμίδων κατ' ελάχιστον και ως πρώτη βαθμίδα ορίστηκε η κοινότητα (Ιατρού, Κουδούνη, Νικολακοπούλου, Χασομέρη, 2005).

Στη συνέχεια στο σύνταγμα του 1952, η αποκέντρωση και η τοπική αυτοδιοίκηση οριζόταν ως η διοικητική οργάνωση του κράτους, γεγονός που σήμαινε την καθιέρωση ρητώς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο σύνταγμα αυτό δεν έγινε αναλυτική αναφορά, όπως στα δυο προηγούμενα, για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα το 1954 με το δημοτικό και κοινοτικό κώδικα γίνεται για πρώτη φορά προσπάθεια αποσαφήνισης των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης (Μπεσίλα, Βήκα, 2004).

Κατά την διάρκεια της δικτατορίας η τοπική αυτοδιοίκηση υποβαθμίστηκε σκόπιμα παρόλο που το δικτατορικό συνταγματικό κείμενο περιλάμβανε διατάξεις για τον θεσμό. Έτσι τα όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν διορισμένα και μάλιστα ήταν ουσιαστικά οι εκφραστές της δικτατορίας σε τοπικό επίπεδο.

Με την μεταπολίτευση και πιο συγκεκριμένα με το σύνταγμα του 1975 είχαμε και την αποκατάσταση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι με το σύνταγμα του 1975 κατοχυρώνεται η τοπική αυτοδιοίκηση, όχι μόνο ως ένα σύστημα διοικητικής διαίρεσης αλλά ως ένας θεσμός που είναι άμεσα συνδεδεμένος με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας που είναι η βάση του πολιτεύματός μας. Ειδικότερα στο σύνταγμα αυτό αποσαφηνίζεται πλήρως η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης και ορίζονται ως πρώτη βαθμίδα της, οι δήμοι και οι κοινότητες. Επίσης κατοχυρώνεται η δημιουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ως νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, η

άμεση εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών οργάνων διοίκησης, η αυτοτέλεια των ΟΤΑ, η κρατική τους εποπτεία και τέλος την αρμοδιότητα των ΟΤΑ να διαχειρίζονται τοπικές υποθέσεις και προβλήματα (Μπεσίλα, Βήκα, 2004).

Στην συνέχεια και ειδικότερα από το 1981, διαδοχικές κυβερνήσεις επιχείρησαν να αντιμετωπίσουν την πολυδιάσπαση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, προσπαθώντας να μειώσουν τον αριθμό τους. Πιο συγκεκριμένα με το νόμο 1416/1984 όπου και επιχειρήθηκαν ασχεδιάστες και εθελοντικές συνενώσεις ΟΤΑ και δημιουργήθηκαν οι αναπτυξιακή σύνδεσμοι. Επίσης με το νόμο 1622/1986 όπου επιχειρήθηκαν, σχεδιασμένες αυτή τη φορά, αλλά και πάλι εθελοντικές συνενώσεις ΟΤΑ. Η αποτελεσματικότητα των δυο αυτών νομοθετικών προσπαθειών δεν απέφεραν σημαντικά αποτελέσματα αφού είχαμε μόλις 108 νέους ΟΤΑ (49 νέοι ΟΤΑ με βάση τον Ν. 1416/1984 και 59 νέοι ΟΤΑ από τον Ν. 1622/1986) οι οποίοι προήλθαν από τη συνένωση 354 ΟΤΑ (Κοσμά, 1998).

Επόμενο σταθμό για την τοπική αυτοδιοίκηση και ίσως τον πιο σημαντικό των τελευταίων 50 χρόνων αποτελεί ο νόμος 2539/1997 για τη "Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης", γνωστός ως "Σχέδιο Ι. Καποδίστριας". Με τον νόμο αυτό αλλάζει ριζικά ο χάρτης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης αφού καταργεί τους υπάρχοντες 475 δήμους και τις 5.318 κοινότητες και δημιουργεί 900 νέους δήμους με ευρεία εδαφική περιφέρεια και 133 κοινότητες (Ψυχάρης, Σιμάτου, 2003). Η δημιουργία αυτών των κοινοτήτων γίνεται με κριτήριο τη γεωοικονομική ή ιστορική θέση τους (ΥΠΕΣΔΑ: www.ypes.gr).

Η αναθεώρηση του συντάγματος του 1975 αποτέλεσε μια ακόμα εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης Έτσι η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή το 2001 ψήφισε μια ιδιαίτερα εκτενή αναθεώρηση του Συντάγματος, με την οποία τροποποιήθηκαν συνολικά 79 άρθρα του Συντάγματος. Το αναθεωρημένο Σύνταγμα εκτός των άλλων αλλαγών που επέφερε ενίσχυσε και το αποκεντρωτικό σύστημα της χώρας (Βουλή των Ελλήνων: www.parliament.gr).

1.4.2. Υπάρχουσα Κατάσταση

Με τον Νόμο 3852/2010 ψηφίσθηκε στην Ελλάδα το σχέδιο «Καλλικράτης», η «νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης», με στόχο τον καλύτερο σχεδιασμό, τη σαφέστερη οριοθέτηση αρμοδιοτήτων, την αναβάθμιση της

δημοκρατικής λειτουργίας της αυτοδιοίκησης και την δημιουργία ισχυρών διοικητικών ενοτήτων.

Με τον νόμο αυτό οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης και αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου και έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 102 του Συντάγματος.

Ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης αποτελείται πλέον από τις περιφέρειες οι οποίες προκύπτουν από τη συνένωση των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, οι οποίες καταργούνται. Από τις 76 διοικητικές ενότητες, διατηρούνται 13 περιφέρειες.

Οι 13 περιφέρειες σύμφωνα με τον Καλλικράτη είναι:

- 1) Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- 2) Κεντρικής Μακεδονίας
- 3) Δυτικής Μακεδονίας
- 4) Θεσσαλίας
- 5) Ηπείρου
- 6) Ιονίων νήσων
- 7) Δυτικής Ελλάδος
- 8) Στερεά Ελλάδος
- 9) Πελοποννήσου
- 10) Αττικής
- 11) Κρήτης
- 12) Νοτίου Αιγαίου
- 13) Βορείου Αιγαίου

Οι δήμοι αποτελούν τον πρώτο βαθμό αυτοδιοίκησης. Οι καλλικρατικοί δήμοι προκύπτουν από τις συνενώσεις των παλαιότερων δήμων και απαρτίζονται από επιμέρους δημοτικές και τοπικές κοινότητες, οι οποίες ταυτίζονται με τους παλιούς δήμους και τοπικά διαμερίσματα αντίστοιχα. Δημιουργούνται έτσι λιγότεροι και ισχυρότεροι δήμοι (325 από 910).

Επίσης προβλέπεται η δραστική μείωση των δημοτικών Ν.Π.Δ.Δ. (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) και Ν.Π.Ι.Δ. (Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου) και ο περιορισμός του συνολικού αριθμού τους από 6000 σε 2000.

Οι αρμοδιότητες των νέων Δήμων διευρύνονται και αποκτούν υπηρεσιακές μονάδες, που ανταποκρίνονται στο σύνολο των τομέων δραστηριότητας τους. Όργανα του νέου Δήμου είναι ο Δήμαρχος, οι τομεακοί και τοπικοί Αντιδήμαρχοι και τα λοιπά όργανα που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

1.4.3. Μελλοντικές Τάσεις – Προκλήσεις

Η μεγάλη πρόκληση αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα είναι η σωστή λειτουργία του σχεδίου «Καλλικράτης» και η επίτευξη των γενικών στρατηγικών στόχων.

Από τη σύντομη αναφορά των θεσμικών ρυθμίσεων που προβλέπει ο Νόμος 3852/2010 για τις αρμοδιότητες των Δήμων και των Περιφερειών σε θέματα προγραμματισμού και ανάπτυξης προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης κινήθηκε στη σωστή κατεύθυνση, σύμφωνα με τα ισχύοντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προκύπτει όμως το πρόβλημα της αξιοποίησης των προβλέψεων του θεσμικού πλαισίου.

Το βασικό πρόβλημα που τίθεται συνίσταται στον προβληματισμό σχετικά με τη δυνατότητα των δημοτικών και περιφερειακών υπηρεσιών να διαχειριστούν αποτελεσματικά τόσο μεγάλο αριθμό αρμοδιοτήτων, που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις και ισχυρή πολιτική υποστήριξη από τα αιρετά όργανα. Στο ερώτημα αυτό η απάντηση θα δοθεί σε βάθος χρόνου, δεδομένου ότι ο Νόμος ίσχυσε προ ολίγων μόνο μηνών. Πάντως, πρέπει να επισημανθεί ότι η εξουσία που έχει παραχωρηθεί στους Δήμους και στις Περιφέρειες μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση της ενδογενούς ανάπτυξης, ιδιαίτερα στην περίοδο αυτή της δημοσιονομικής προσαρμογής (Αρταβάνη, 2011).

Ορισμένες προκλήσεις για την επιτυχία της μεταρρύθμισης είναι οι εξής (Χλέπας, 2010):

- Ορθολογική ανακατανομή, επιμόρφωση και κινητοποίηση του προσωπικού
- Άμεση ανταπόκριση των υπηρεσιών στις νέες τους αρμοδιότητες και εξυπηρέτηση πολιτών

- Εκκαθάριση αρμοδιοτήτων και απλοποίηση διαδικασιών
- Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και διαχείρισης (δείκτες, αναλυτική λογιστική, ηλεκτρονική διακυβέρνηση)
- Ανάδειξη ικανών και οραματικών ηγεσιών στους ΟΤΑ
- Συγκρότηση κάθετων και οριζόντιων μεταρρυθμιστικών δικτύων
- Ουσιαστική αξιοποίηση νέων θεσμών συμμετοχής

Σοβαρά προβλήματα και εμπόδια στην **εφαρμογή του «Καλλικράτη»** εντοπίζονται όμως ήδη, ένα χρόνο μετά τις εκλογές για την εκλογή νέων τοπικών αρχών στους **325 δήμους της χώρας και τις 13 περιφέρειες**. Η οικονομική κρίση και το **αρνητικό δημοσιονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα**, λειτούργησε ανασταλτικά στις προτεραιότητες και τις δομές που είχαν τεθεί. Οι δήμοι κάνουν λόγο για μεγάλες οικονομικές αδυναμίες που δημιουργούν πολλαπλά προβλήματα.

1.5. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στον χωρικό σχεδιασμό

Ο χωρικός σχεδιασμός πραγματοποιείται μέσα από επιμερισμένες αλλά συχνά επικαλυπτόμενες και αλληλοαναιρούμενες αρμοδιότητες της περιφερειακής και κεντρικής διοίκησης αφενός και της τοπικής αυτοδιοίκησης αφετέρου. Κεντρικό ζητούμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης όσον αφορά τον χωρικό σχεδιασμό είναι η προώθηση μιας συνεκτικής, ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής στα χωρολειτουργικά όριά της. Η επιδίωξη της εσωτερικής και χωρικής ολοκλήρωσης είναι αυτονόητη για τον σχεδιασμό αλλά ταυτόχρονα απορρέει από την αρχή της βιωσιμότητας, η οποία συνεπάγεται την ενσωμάτωση στον χωρικό σχεδιασμό των περιβαλλοντικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών διαστάσεων της ανάπτυξης (Καυκαλάς, 2002).

Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να διαθέτει αποφασιστικές αρμοδιότητες επιτελικού χαρακτήρα, τις οποίες να ασκεί κατά αποκλειστικότητα, στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων του εθνικού χωροταξικού σχεδίου. Η αποφάσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να είναι δεσμευτικές για την κεντρική διοίκηση και θα πρέπει να θεσπιστεί η αναγκαιότητα της γνωμάτευσής της στις περιπτώσεις εθνικών και τομεακών πολιτικών με σημαντικές χωρικές επιπτώσεις. Έτσι, η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να παρεμβαίνει σε δύο επίπεδα (Καυκαλάς, 2002):

- Στο επίπεδο της κεντρικής διοίκησης (Υπουργεία και περιφερειακές υπηρεσίες) γνωμοδοτώντας για τις χωρικές επιπτώσεις των τομεακών πολιτικών
- Στα κατώτερα επίπεδα αυτοδιοικητικής οργάνωσης, εποπτικά και συντονιστικά

Η λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως ουσιαστικός μοχλός κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης στα πλαίσια της πρόσφατης μεταρρύθμισης «Καλλικράτη», συνεπάγεται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση την ανάπτυξη δράσεων και πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση αυτή, είτε αυτόνομα, είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς. Άλλωστε και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι να διαχειρίζεται και να επιλύει τα προβλήματα των πολιτών σε τοπικό επίπεδο. Με άλλα λόγια ο ρόλος της είναι η άσκηση πολιτικής για την βελτίωση του επιπέδου της καθημερινής ζωής των κατοίκων, δηλαδή η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής.

Τόσο λοιπόν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσο και τα διάφορα νομικά τους πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να εμπλακούν με διάφορους τρόπους σε ζητήματα τοπικής ανάπτυξης και να ενισχύσουν την τοπική επιχειρηματική δραστηριότητα. Άλλωστε η Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει το πλεονέκτημα της άμεσης επαφής με τον τοπικό πληθυσμό και συνεπώς, έχοντας άμεση γνώση των τοπικών αναγκών, είναι η πλέον κατάλληλη για το συντονισμό των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης.

Η στρατηγική όμως της τοπικής ανάπτυξης είναι ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο ζήτημα καθώς απαιτεί ιδιαίτερη αντιμετώπιση και ιδιαίτερη αποτίμηση των εγχώριων αγορών εργασίας, των δομών του εγχώριου παραγωγικού συστήματος, των εγχώριων πολιτιστικών στοιχείων, ηθών και εθίμων κα. Έτσι, έχουν διατυπωθεί πολλές στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (πχ: ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης, επιλεγμένων χωρικών ενοτήτων, αγροτικών αναπτυξιακών κέντρων, αγροτικής και αστικής ανάπτυξης).

Η τοπική ανάπτυξη εξαρτάται και από το πώς οι τοπικές διοικήσεις ή οργανισμοί ενεργοποιούν και διατηρούν την επιχειρηματική δραστηριότητα και απασχόληση. Ο βασικός στόχος της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης είναι να δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που συντελούν στη βελτίωση της τοπικής κοινότητας.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη θεσμοθετείται στην Ελλάδα με το άρθρο 41 του Ν 2218/1994, το οποίο αναφέρει μεταξύ άλλων ότι:

«Οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους»

Επομένως το κριτήριο για το σκοπό μιας δραστηριότητας ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι η σύνδεσή του με ένα τοπικό συμφέρον, δηλαδή το τοπικό συμφέρον εξυπηρετείται με την εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών ή την παραγωγή αγαθών που έχουν ως σκοπό την εξυπηρέτηση του πολίτη. Προωθείται έτσι, η αναπτυξιακή διαδικασία για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών (Παππά, 2009).

Ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σήμερα διευρύνεται, δεδομένων και των εξελίξεων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (Παππά, 2009):

- Το εθνικό κράτος αναπροσανατολίζεται προωθώντας ρόλο «κράτους – στρατηγείου» και επομένως προγραμματίζει την ανάπτυξη των επιτελικών λειτουργιών του και την αποκέντρωση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, με βάση και την αρχή της επικουρικότητας
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνεται γενικά ο ρόλος των περιφερειών και ειδικότερα ο ρόλος περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.
- Σε διεθνές επίπεδο, οι πολίτες απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης αναζητούν απαντήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τα ζητήματα της απασχόλησης, της κοινωνικής φροντίδας και της πολιτιστικής ταυτότητας.

Επομένως ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι σημαντικός στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

2.1. Η φιλοσοφία του Προγράμματος «Καλλικράτης»

Όπως έχει εντοπιστεί εδώ και αρκετές δεκαετίες η ανεπάρκεια του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδο, από το εθνικό μέχρι και το τοπικό, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες της επίτευξης υψηλών ρυθμών κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Ειδικότερα η ανεπάρκεια του δημόσιου τομέα εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στην ιδιαίτερα συγκεντρωτική δομή του κράτους, καθώς ο μεγαλύτερος όγκος εκτελεστικών αρμοδιοτήτων βρίσκεται στα υπουργεία. Όλη αυτή η κατάσταση καθιστά τη δημόσια διοίκηση αναποτελεσματική και μη αποδοτική.

Παράλληλα σε τοπικό επίπεδο η ανεπάρκεια της δημόσιας διοίκησης έχει να κάνει με την έλλειψη πόρων και αρμοδιοτήτων, καθώς και με τις περιορισμένες οργανωτικές δυνατότητες των ΟΤΑ (α' και β' βαθμού). Η ανεπάρκεια αυτή δυσχεραίνει το στρατηγικό σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών αναπτυξιακών πολιτικών. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι οι αδυναμίες της τοπικής αυτοδιοίκησης περιορίζουν τον πολύ σημαντικό, αναπτυξιακό ρόλο των ΟΤΑ.

Συνεπώς μέσα στο πλαίσιο της γενικότερης πολύπλευρης κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα, κρίνεται αναγκαία η ριζική αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης συνολικά, αλλά και συγκεκριμένα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βέβαια στην κατεύθυνση αυτή έγιναν σημαντικότερες προσπάθειες τα τελευταία χρόνια όπως η σταδιακή μεταφορά πολλών και σημαντικών αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση και τις περιφερειακές υπηρεσίες, η αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης με το σχέδιο Καποδίστρια κ.α. Όμως οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν κατάφεραν να καταστήσουν την τοπική αυτοδιοίκηση τόσο αποτελεσματική, όσο απαιτούν οι ανάγκες για εξυπηρέτηση του πολίτη, για την ανάπτυξη της χώρας και για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά standards.

Εφόσον λοιπόν οι προηγούμενες προσπάθειες δεν βελτίωσαν δραστικά την κατάσταση στην τοπική αυτοδιοίκηση, η κυβέρνηση σχεδίασε μια νέα αναδιάρθρωση με το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Το Πρόγραμμα Καλλικράτης αποσκοπεί στην εξοικονόμηση πόρων από την μείωση του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων, και ταυτόχρονα στην απόδοση στους ΟΤΑ μιας νέας αναπτυξιακής προοπτικής. Με τον τρόπο αυτό οι ΟΤΑ θα αποκτήσουν πρωτεύοντα ρόλο στην

τοπική ανάπτυξη της χώρας όπου τα κύρια χαρακτηριστικά της θα είναι η αξιοποίηση των τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, ο σεβασμός στο περιβάλλον και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής (Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, 2009).

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης, για την επίτευξη των στόχων της διοικητικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβάνει μεταβολές σε τρεις βασικούς άξονες (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- ενίσχυση του πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης με τη δημιουργία λιγότερων αριθμητικά και ισχυρότερων δήμων σε όλη τη χώρα, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά ορθολογικά κριτήρια
- θέσπιση της περιφερειακής αυτοδιοίκησης, η οποία καθίσταται αιρετή
- αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από τις υπηρεσίες του κεντρικού κρατικού μηχανισμού προς την τοπική (δήμους) και περιφερειακή (περιφέρειες) διοίκηση
- αναδιάρθρωση των υπηρεσιών των ΟΤΑ και ορθολογική διαχείριση των ανθρώπινων πόρων.

Όπως σε κάθε μεγάλη μεταρρύθμιση, έτσι και στην περίπτωση του Προγράμματος Καλλικράτη, το μεγάλο ζητούμενο σε αυτή τη φάση είναι η υλοποίηση των στόχων που τέθηκαν αρχικά από το πρόγραμμα. Η επίτευξη των στόχων γίνεται ακόμα πιο δύσκολη μέσα στο πλαίσιο της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας που περνά η χώρα. Όμως λόγω της σημερινής συγκυρίας, όσο δύσκολη φαίνεται η επίτευξη των στόχων άλλο τόσο επιτακτική καθίσταται.

2.2. Τα όργανα των νέων δήμων και οι θεσμοί διαβούλευσης

Η αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του Σχεδίου Καλλικράτης δημιούργησε νέες ευρύτερες διοικητικές μονάδες με μεγαλύτερη έκταση και σαφώς περισσότερες αρμοδιότητες. Οι αλλαγές αυτές δημιούργησαν την αναγκαιότητα να αναδιοργανωθούν τα όργανα και οι θεσμοί των Δήμων και να δημιουργηθούν νέα.

Επίσης με το Σχέδιο Καλλικράτης ενσωματώνονται νέες αρχές στην τοπική αυτοδιοίκηση όπως η δημοκρατική διακυβέρνηση, η οποία ενισχύει τη συμμετοχή

του πολίτη τόσο κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης πριν την λήψη αποφάσεων, όσο και κατά τη διάρκεια του ελέγχου της εφαρμογής των αποφάσεων. Έτσι λοιπόν για την επίτευξη της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στην λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης, το Σχέδιο Καλλικράτη προβλέπει μια σειρά θεσμοθετημένων θεσμών διαβούλευσης, οι οποίοι δημιουργούν το πλαίσιο συμμετοχής των πολιτών στην διαδικασία λήψης αποφάσεων (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

2.2.1. Τα όργανα των νέων Δήμων

Σύμφωνα λοιπόν με τα προαναφερθέντα, το Σχέδιο Καλλικράτη ορίζει για την δημοτική διακυβέρνηση τα εξής όργανα (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

α) Δημοτικό Συμβούλιο

Το **Δημοτικό Συμβούλιο** αποτελεί το κυρίαρχο όργανο του Δήμου. Οι Επιτροπές αναβαθμίζονται, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τον επιτελικό και ελεγκτικό ρόλο του Δημοτικού Συμβουλίου. Ο συνολικός αριθμός των αιρετών περιορίζεται καθώς μειώνεται ο αριθμός των Δήμων αλλά και ο αριθμός των μελών των τοπικών συμβουλίων.

Το προεδρείο του Δημοτικού Συμβουλίου είναι πλέον διακομματικό καθώς εκπροσωπούνται και τα κόμματα της ελάχιστονης αντιπολίτευσης. Η εκλογή των δημοτικών συμβούλων γίνεται από την εκλογική τους Περιφέρεια, γεγονός που διασφαλίζει την εκπροσώπηση στο Δημοτικό Συμβούλιο όλων των συνενομένων Δήμων και κοινοτήτων. Στο επίπεδο του Δήμου, εκλογικές περιφέρειες ορίζονται οι παλιοί Δήμοι ή κοινότητες και τα Δημοτικά Διαμερίσματα (σε Δήμους άνω των 100.000 κατοίκων). Κάθε εκλογική περιφέρεια έχει οπωσδήποτε μια έδρα στο Δημοτικό Συμβούλιο

Η Δημαρχιακή Επιτροπή μετονομάζεται σε **Οικονομική Επιτροπή** και ενισχύεται ο ρόλος της κυρίως ως προς τα οικονομικά του Δήμου αλλά και γενικότερα ως προς τη διαχείριση του Δήμου. Η θητεία της Οικονομικής Επιτροπής είναι δύομιση χρόνια.

Για τα πολεοδομικά και περιβαλλοντικά θέματα θεσμοθετήθηκε η **Επιτροπή Ποιότητας Ζωής**. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της είναι και η αδειοδότηση

καταστημάτων και επιχειρήσεων, βοηθώντας έτσι στην αποσυμφόρηση του Δημοτικού Συμβουλίου.

β) Εκτελεστικά Όργανα Δήμου

Τα Εκτελεστικά Όργανα του Δήμου αποτελούν ο Δήμαρχος, οι Τοπικοί και Θεματικοί Αντιδήμαρχοι και η Εκτελεστική Επιτροπή.

Ο **Δήμαρχος** έχει βασικό ηγετικό ρόλο ως προς τη διαχείριση του Δήμου καθώς είναι Πρόεδρος τόσο της Εκτελεστικής Επιτροπής όσο και της Δημαρχιακής Επιτροπής. Είναι ο επικεφαλής της Δημοτικής Αρχής και της πλειοψηφούσας δημοτικής παράταξης. Η κατανομή των ευθυνών και εξουσίας είναι πιο ισορροπημένη, ενισχύοντας έτσι τον επιτελικό ρόλο του Δημάρχου. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω:

- Της αναμόρφωσης του θεσμού των αντιδημάρχων
- Της συγκρότησης ενός συλλογικού εκτελεστικού οργάνου (την Εκτελεστική Επιτροπή)
- Του θεσμού του Συνηγόρου του Δημότη και της Επιχείρησης
- Της αναβάθμισης της Δημαρχιακής Επιτροπής και της εκπροσώπησης της αντιπολίτευσης σε αυτή
- Της αναβάθμισης του Δημοτικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του

Οι Αντιδήμαρχοι κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες τους θεματικούς και τους τοπικούς. Επιλέγονται από τον Δήμαρχο μεταξύ των δημοτικών συμβούλων.

Οι **Θεματικοί Αντιδήμαρχοι** αντιστοιχούν στη συγκρότηση βασικών τομέων της διοίκησης.

Οι **Τοπικοί Αντιδήμαρχοι** είναι υπεύθυνοι για συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές του Δήμου οι οποίες ταυτίζονται με τους Δήμους και τις κοινότητες που συνενώθηκαν. Οι Τοπικοί Αντιδήμαρχοι συντονίζουν τις τοπικές διοικητικές υπηρεσίες και τα τοπικά συμβούλια. Έτσι οι δημότες των καταργούμενων Δήμων έχουν εύκολη πρόσβαση για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Η **Εκτελεστική Επιτροπή** αποτελεί ένα νέο συλλογικό, επιχειρησιακό και εκτελεστικό όργανο. Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο Δήμαρχος και συμμετέχουν όλοι οι Θεματικοί και Τοπικοί Αντιδήμαρχοι. Στην Επιτροπή συμμετέχει – χωρίς δικαίωμα ψήφου – και ο Γενικός Γραμματέας του Δήμου.

Έχοντας ως στόχο την παροχή διοικητικών υπηρεσιών όσο το δυνατόν πιο κοντά στον πολίτη και την ενίσχυση της δημοτικής αποκέντρωσης, συγκροτήθηκαν τα **Συμβούλια Δημοτικών Κοινοτήτων**. Συγκροτούνται στα τοπικά διαμερίσματα και σε δήμους που συνενώνονται, άνω των 2.000 κατοίκων. Οι αρμοδιότητές τους αφορούν στην αντιμετώπιση προβλημάτων τοπικής εμβέλειας. Παράλληλα κατοχυρώνεται η συμμετοχή των προέδρων τους στα δημοτικά συμβούλια με δικαίωμα ψήφου όποτε αφορά ζήτημα που σχετίζεται άμεσα με την κοινότητά τους.

2.2.2. Νέοι θεσμοί διαβούλευσης

Θεσμοθετούνται για πρώτη φορά νέα δημοτικά όργανα όπως η Επιτροπή Διαβούλευσης, το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και ο «Συμπαραστάτης» του Δημότη και της Επιχείρησης.

Η **Επιτροπή Διαβούλευσης** συγκροτείται υποχρεωτικά σε δήμους με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Τα μέλη του συμβουλίου της Επιτροπής Διαβούλευσης προέρχονται από τους παραγωγικούς φορείς του Δήμου ή της Περιφέρειας (Εκπρόσωποι Εργαζομένων, Επιχειρήσεων, Επιστημονικούς Συλλόγους, Ομάδες Πολιτών) οι οποίοι επιλέγονται από το Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο και από Πολίτες, οι οποίοι κληρώνονται από το σύνολο των εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους. Ενισχύεται η συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση μονάδων παροχής υπηρεσιών, όπως στους παιδικούς σταθμούς, στις μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων κλπ. (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

Σε κάθε Δήμο συγκροτείται και λειτουργεί, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, **Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών**, που έχει ως στόχο την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Βασική αρμοδιότητα του Συμβουλίου είναι η καταγραφή και η διερεύνηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην Περιφέρεια του δήμου (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

Ο θεσμός του «**Συμπαραστάτη**» του **Δημότη και της Επιχείρησης** καθιερώνεται με σκοπό την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης αλλά και για την καλύτερη διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και ΟΤΑ. Ο συμπαραστάτης έχει

αρμοδιότητες με σκοπό (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- την έγκαιρη καταπολέμηση της κακοδιοίκησης
- τη διασφάλιση της αμεροληψίας των δημοτικών αρχών,
- την βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων,
- την αποσυμφόρηση του δημάρχου και άλλων αιρετών οργάνων του δήμου

2.3. Οι αλλαγές στην διοικητική διαίρεση

Η νέα διοικητική διαίρεση ξεκίνησε από την προηγούμενη με σκοπό την καλύτερη αντιπροσώπευση και κατ' επέκταση την ενδυνάμωση και ανάπτυξη των ενοτήτων, γεγονός που οδηγεί σε ορθότερη λειτουργία της τοπικής δημοκρατίας.

Η χωροθέτηση έγινε με κριτήρια πληθυσμιακά, χωροταξικά, κοινωνικοοικονομικά / αναπτυξιακά και πολιτιστικά / ιστορικά. Αναλυτικά (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

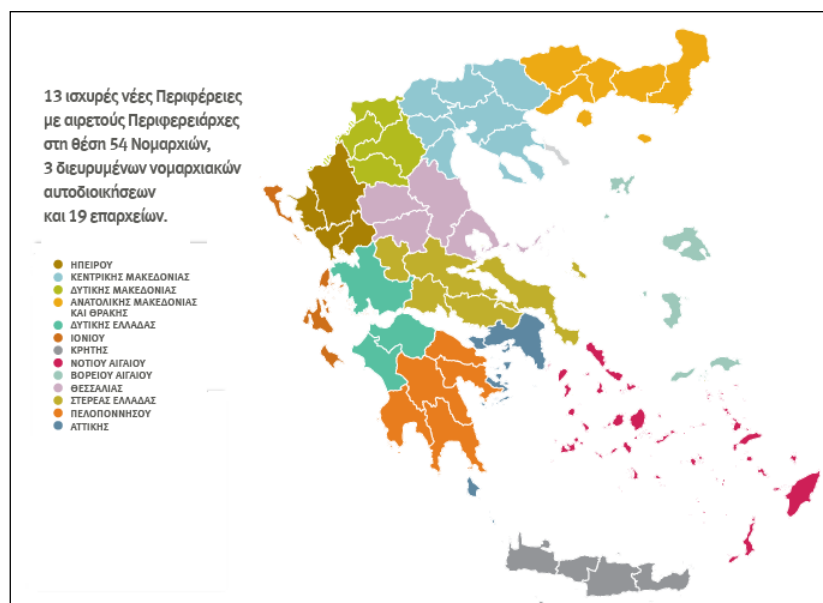
- Πληθυσμιακά (αριθμός δημοτών, αριθμός κατοίκων, πληθυσμιακή πυκνότητα, κατανομή κατοικιών κα).
- Κοινωνικά (μέσο μέγεθος νοικοκυριού, μορφωτικοί δείκτες κα).
- Οικονομικά (απασχόληση, δομή της απασχόλησης, εργασιακή κινητικότητα, εισόδημα κα).
- Γεωγραφικά (σχήμα, προσβασιμότητα, δίκτυα υποδομών κα).
- Αναπτυξιακά (δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και γενικότερα της τοπικής ανάπτυξης, ύπαρξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων, συμμετοχή σε Κοινοτικά και Εθνικά Προγράμματα κα).
- Λειτουργικά και βιωσιμότητας του νέου δήμου (πόροι και ενδογενές δυναμικό)
- Πολιτιστικά, Ιστορικά και
- Χωροταξικά κριτήρια

Η εφαρμογή των παραπάνω κριτηρίων συμπληρώνεται με ειδικά κριτήρια (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Εισάγεται ελάχιστο πληθυσμιακό μέγεθος οι 10.000 μόνιμοι κάτοικοι, προκειμένου ένας δήμος που προκύπτει από συνένωση να μπορέσει να ασκήσει επαρκώς τις νέες αρμοδιότητές του, εξασφαλίζοντας λειτουργική, διοικητική και οικονομική επάρκεια.
- Το παραπάνω όριο αυξάνεται κατά 20% προκειμένου ένας δήμος να μπορεί να διατηρηθεί στα σημερινά του διοικητικά όρια.
- Ειδικά για τις μητροπολιτικές περιοχές των πολεοδομικών συγκροτημάτων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, το παραπάνω όριο προσδιορίζεται στους 25.000 μόνιμους κατοίκους.
- Δεν διασπώνται τα όρια των δήμων, των νομών και των περιφερειών. Οι συνενώσεις αφορούν το σύνολο της σημερινής εδαφικής περιφέρειας των ΟΤΑ. Ταυτόχρονα εισάγεται διαδικασία για τη δυνατότητα μεταφοράς σημερινών τοπικών διαμερισμάτων σε άλλους όμορους δήμους στο μέλλον εφόσον ικανοποιούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.
- Δεν συνενώνονται δήμοι χωρίς εδαφική συνέχεια
- Στα νησιά εφαρμόζεται η αρχή «ένα νησί ένας δήμος». Μόνο τα μικρά νησιά τα οποία εξυπηρετούνται από δήμους νησιωτικούς ή μη και διαθέτουν απρόσκοπτη τακτική επικοινωνία με την έδρα του άλλου δήμου συνενώνονται με αυτόν.
- Αντίστοιχη πρόνοια υπάρχει και για ιδιαίτερο ορεινό ανάγλυφο της Ελλάδας οφείλει να είναι σεβαστό και να λαμβάνεται υπόψη κατά τη χωροθέτηση σύμφωνα με τη συνταγματική επιταγή. Ο χαρακτηρισμός ενός νέου δήμου ως ορεινού βασίζεται στον χαρακτηρισμό των δημοτικών διαμερισμάτων από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Έτσι μπορεί ο νέος συνενούμενος δήμος να εξαιρεθεί από το εθνικό πληθυσμιακό κατώφλι που ισχύει για τους μη ορεινούς δήμους. Ειδικά για τους ορεινούς δήμους εφαρμόζεται διακριτό πληθυσμιακό κατώφλι.

- Ειδικά, για τις περιπτώσεις μεγάλων αστικών κέντρων της περιφέρειας, σε αυτά συνενώνονται όμοροι δήμοι με τους οποίους συναποτελούν λειτουργική ενότητα, ανεξαρτήτως πληθυσμιακού ορίου.

Έτσι, με βάση τα παραπάνω κριτήρια θεμελιώθηκαν 13 Περιφέρειες οι οποίες αντικατέστησαν τις 76 διοικητικές ενότητες του β' βαθμού αυτοδιοίκησης, δηλαδή τις 54 Νομαρχίες, τις 3 διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα 19 επαρχεία (βλ. Εικόνα 2.3.1). Επίσης θεμελιώθηκαν 325 νέοι ισχυροί Δήμοι οι οποίοι αποτελούν τη σταθερή διοικητική διαίρεση της χώρας (Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ , <http://kallikratis.ypes.gr>).

Πηγή: Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ , <http://kallikratis.ypes.gr>

Εικόνα 2.1. Οι 13 νέες Περιφέρειες της Ελλάδας

Επίσης, δημιουργήθηκαν 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις στη θέση των 13 κρατικών περιφερειών, όπως φαίνονται στην Εικόνα 2.3.2. Για πρώτη φορά η αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση δεν ασχολείται με τοπικές υποθέσεις αλλά περιορίζεται σε κρατικά καθήκοντα και υποθέσεις (Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ , <http://kallikratis.ypes.gr>).

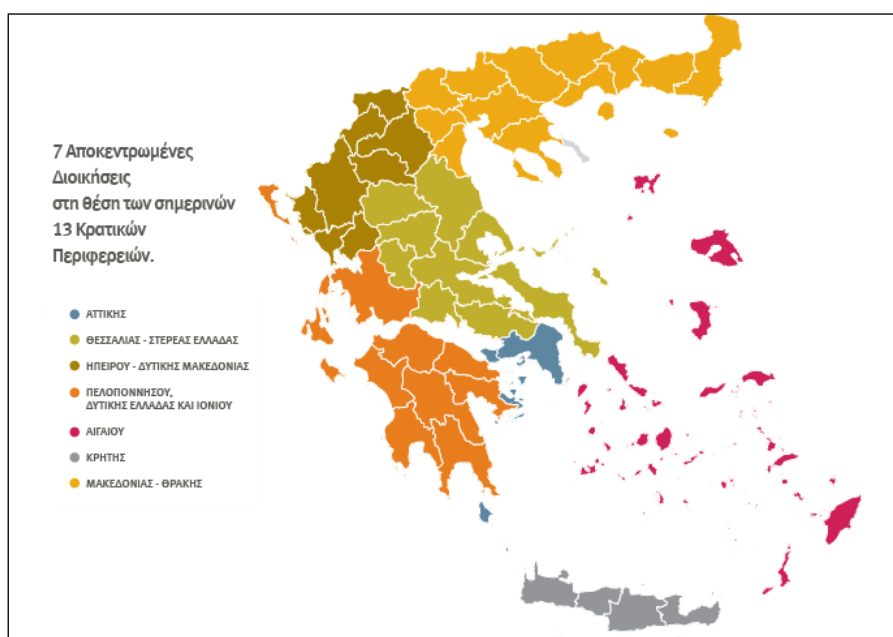
Στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη ιδιαίτερα, θεσμοθετήθηκαν μητροπολιτικές λειτουργίες. Θέματα μεταφορών, συγκοινωνιών, περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής, χωρικού σχεδιασμού και αστικών αναπλάσεων, πολιτικής προστασίας και ασφάλειας ασκούνται πλέον σε μητροπολιτικό επίπεδο (Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ , <http://kallikratis.ypes.gr>).

2.4. Οι αλλαγές στις αρμοδιότητες

Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» επιχειρεί για πρώτη φορά μια συστηματική καταγραφή των αρμοδιοτήτων της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης καθώς και συγκεκριμένα κριτήρια ορθολογικής κατανομής τους μεταξύ των επιπέδων αποκεντρωμένης διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων βασίζεται στο συνδυασμό νομικών και λειτουργικών κριτηρίων (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

α) Νομικά κριτήρια

Πρόκειται για κριτήρια που στηρίζονται στην νομολογία. Καθορίζονται από το Σύνταγμα και το αυτοδιοικητικό κεκτημένο όπως αυτό διαμορφώνεται από το ΔΚΚ, τη νομολογία, αλλά και από τις διάφορες κανονιστικές διατάξεις.

Πηγή: Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ , <http://kallikratis.ypes.gr>

Εικόνα 2.2. Οι 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της Ελλάδας

β) Λειτουργικά κριτήρια

Τα κριτήρια αυτά διευκολύνουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων σε πολυεπίπεδα συστήματα διακυβέρνησης. Βασικό ρόλο στην εξειδίκευση των κριτηρίων αυτών έχει η αρχή της εγγύτητας, από την οποία προέρχονται επιμέρους αρχές:

- Η αρχή της ολοκλήρωσης των διοικητικών ενεργειών και η αποφυγή του κατακερματισμού τους. Η αρχή αυτή σχετίζεται και με αντίστοιχες διοικητικές μεταβολές στο εσωτερικό των ΟΤΑ. Για παράδειγμα η κατανομή των αρμοδιοτήτων όχι μεταξύ κλάδων αλλά βάση λειτουργιών
- Η αρχή της συγκέντρωσης του διοικητικού έργου. αφορά κυρίως στις αρμοδιότητες και λειτουργίες που σχετίζονται με την άμεση εξυπηρέτηση του πολίτη. Όλες οι συναφείς με την εξυπηρέτηση του πολίτη λειτουργίες και αρμοδιότητες θα πρέπει να συγκεντρώνονται στο εγγύτερο δυνατό επίπεδο άσχετα με το ποιος αποφασίζει την παροχή τους.
- Η αρχή της οικονομίας των επιπέδων της διοίκησης. Όσο λιγότερα τα επίπεδα διοίκησης που εμπλέκονται στη λήψη μιας απόφασης τόσο πιο αποτελεσματική και αποδοτική είναι η επίλυση του προβλήματος.
- Η αρχή της καταλληλότητας και της επάρκειας των πόρων. Κάθε επίπεδο διοίκησης θα πρέπει να ασκεί όσες αρμοδιότητες μπορεί να επιτελέσει αποτελεσματικά με βάση τους πόρους που διαθέτει.
- Οι αρχές της αποκλειστικότητας και της πληρότητας. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων στα διάφορα επίπεδα διοίκησης πρέπει να γίνεται με την μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια ως προς την κατανομή των ρόλων και ενεργειών.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, με τη νέα διοικητική μεταρρύθμιση δημιουργούνται λιγότεροι και ισχυρότεροι Δήμοι σε όλη τη χώρα, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.α.) κριτήρια, ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις. Οι νέες αρμοδιότητες κατανέμονται σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, οι νέοι δήμοι αναλαμβάνουν (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Εντοπισμένες πολεοδομικές εφαρμογές και έκδοση οικοδομικών αδειών.
- Το σύνολο των αρμοδιοτήτων που αφορούν τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας.
- Έκδοση σειράς επαγγελματικών αδειών
- Αρμοδιότητες στους τομείς: γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας

- Εκτέλεση έργων, διασφάλιση συγκοινωνιακών υποδομών
- Προστασία της δημόσιας υγείας, περιλαμβανομένης και της μεταφοράς αρμοδιοτήτων από τις ΔΥΠΕ,
- Αρμοδιότητες σε θέματα παιδείας (δια βίου μάθηση, υποστήριξη σχολικών υποδομών)
- Αρμοδιότητες σε θέματα αθλητισμού, πολιτισμού
- Οργάνωση και λειτουργία λαϊκών αγορών

Ειδικότερα στους νησιωτικούς Δήμους μεταφέρονται επιπλέον αρμοδιότητες με στόχο οι δημότες να εξυπηρετούνται πληρέστερα στον τόπο διαμονής τους. Συγκεκριμένα μεταφέρονται αρμοδιότητες στους τομείς Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Δημοσίων Έργων, Αλιείας, Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, Ενέργειας, Εμπορίου και Απασχόλησης, και συνεργασίας με το ΕΚΑΒ με σκοπό τη βελτίωση της οργάνωσης της αερομεταφοράς ασθενών.

2.5. Υποστηρικτικές ενέργειες της διοικητικής μεταρρύθμισης

2.5.1. Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων

Βασικός στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι οι αξιοκρατικές μέθοδοι για τη στελέχωση των υπηρεσιών χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα των εργαζομένων. Οι ρυθμίσεις αυτές εντοπίζονται στους εξής τρεις τομείς (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

α) Δυνατότητα εθελούσιων μετατάξεων

Οι υποχρεωτικές μετατάξεις προβλέπονται μόνο όταν υπάρχει ανάγκη άμεσης στελέχωσης, οι οποίες δεν συνεπάγονται μεταβολή του τόπου εγκατάστασης. Ενώ, διατηρείται το μισθολογικό και ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων που μετατάσσονται ή μεταφέρονται. Όπου αυτό είναι δυνατό λαμβάνεται μέριμνα ώστε το προσωπικό να παραμείνει στην πόλη όπου ήδη εργάζεται, ώστε να μην προκληθούν οικογενειακά, κοινωνικά κλπ προβλήματα, λόγω των μετακινήσεων.

β) Νέο σύστημα αξιοκρατικών προσλήψεων της Αυτοδιοίκησης

Οι προσλήψεις νέου προσωπικού γίνονται αποκλειστικά μέσω του Α.Σ.Ε.Π. Πριν από αυτό όμως θα πρέπει να εξαντληθούν τα περιθώρια αξιοποίησης του υπάρχοντος προσωπικού και των μετατάξεων όπου κρίνεται απαραίτητο.

Οι Γενικοί Διευθυντές επιλέγονται από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΕΙ.Σ.Ε.Π.). Τα μέλη του ΕΙ.Σ.Ε.Π. προέρχονται αποκλειστικά από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) και το Συνήγορο του Πολίτη ύστερα από πρόταση των επικεφαλής των ανεξάρτητων αυτών αρχών βάση του νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που ψηφίσθηκε πρόσφατα στη Βουλή. Αντίστοιχα οι Διευθυντές και οι προϊστάμενοι Τμημάτων επιλέγονται από όργανα που προέρχονται από συμμετοχή ή επιλογή των Γενικών Διευθυντών που έχουν επιλεγεί από το ΕΙ.Σ.Ε.Π.

γ) Νέα Πρότυπα Εσωτερικών Οργανισμών Οργάνωσης των Δήμων, των Περιφερειών και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων

Προβλέπεται η θέσπιση νέων κανονισμών, σε συνεργασία με τους φορείς της Αυτοδιοίκησης, που έχουν σκοπό την καλύτερη λειτουργία τους, την σωστή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, την ομαλή άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων και τελικά την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

2.5.2. Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. (Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης) αποτελεί ένα ειδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα μέσω του οποίου πραγματοποιείται η μεταφορά αρμοδιοτήτων. Το πρόγραμμα χωρίζεται σε τρεις άξονες (<http://www.eetaa.gr>, Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

1. Πρώτος άξονας: χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ. Έχει ως βάση τα επιχειρησιακά προγράμματα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α.
2. Δεύτερος άξονας: Αποτελεί τον άξονα του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους (Κεντρικό Κράτος και Τοπική Αυτοδιοίκηση)

3. Τρίτος άξονας: Αξιοποίηση και αναδιάταξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Το πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. συμπεριλαμβάνει επίσης τα ολοκληρωμένα επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς και κοστολόγησης των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το πρόγραμμα «Καλλικράτης».

2.5.3. Το επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης του «Καλλικράτη»

Για να πραγματοποιηθεί ομαλά η μετάβαση στον «Καλλικράτη» απαιτείται ισχυρός κεντρικός σχεδιασμός και συντονισμός για την ολοκλήρωση των διαδικασιών και την ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών. Με το επιχειρησιακό σχέδιο μετάβασης στον «Καλλικράτη» θα αντιμετωπιστούν ζητήματα που σχετίζονται με (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Την αποτύπωση, για πρώτη φορά, της οικονομικής κατάστασης των Ο.Τ.Α. με τη δημιουργία δυναμικής βάσης δεδομένων στο ΥΠΕΣΑΗΔ. Στη βάση αυτή θα αποτυπώνεται η οικονομική κατάσταση της αυτοδιοίκησης και θα καταχωρούνται στοιχεία σχετικά με την οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική των Δήμων.
- Εγκατάσταση και λειτουργία νέων Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (e - ΚΕΠ)
- Εκπόνηση προγραμμάτων επιμόρφωσης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης και κατάρτισης των νέων αιρετών και των εργαζομένων. Σκοπός είναι να λειτουργήσουν οι εργαζόμενοι αποτελεσματικά στο νέο περιβάλλον, αλλά και να αλλάξουν την οπτική τους απέναντι στο έργο που υπηρετούν. Για τον λόγο αυτό, προγραμματίστηκε μελέτη αποτύπωσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών.
- Την καταγραφή, για πρώτη φορά με συστηματικό και ολοκληρωμένο τρόπο, του ανθρώπινου δυναμικού της αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ και ΝΠ) και της αποκεντρωμένης διοίκησης. Δημιουργείται δυναμικό «Ηλεκτρονικό Μητρώο Εργαζομένων» στους δήμους, τις παλιές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και κρατικές περιφέρειες το οποίο θα τηρείται στο ΥΠΕΣΑΗΔ και θα είναι στην διάθεση της Αυτοδιοίκησης.

- Τη λειτουργική ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων Δήμων, Περιφερειών και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων
- Τη λειτουργία του Ηλεκτρονικού Δήμου / Περιφέρειας & Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη οργάνωση και λειτουργικότητα των νέων οργανισμών, τη γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη και την ενίσχυση της διαφάνειας.
- Κάρτα Δημότη – Πολίτη. Με τη βοήθεια της Κάρτας του Δημότη περνούν οι Δήμοι στην αυτόματη εξυπηρέτηση και παράλληλα διευκολύνεται η συμμετοχή σε δημοκρατικές διαδικασίες (πχ τοπικά δημοψηφίσματα).
- Κοστολόγηση και υποστήριξη μεταφοράς αρμοδιοτήτων. Κοστολογούνται αναλυτικά οι μεταφερόμενες αρμοδιότητες με υπολογισμό του λειτουργικού τους κόστους. Για την υποστήριξη της μεταφοράς κάθε αρμοδιότητας εκπονείται επιχειρησιακό σχέδιο. Τέλος, συντάσσονται οδηγοί μεταφοράς για την προετοιμασία των Δήμων.
- Νησιωτικότητα
- Κατάργηση / συγχώνευση νομικών προσώπων. Τα νομικά πρόσωπα συγχωνεύονται από 6.000 σε 2.000.
- Καταγραφή, εξορθολογισμός και διασφάλιση λειτουργίας υποδομών στέγασης. Δημιουργείται βάση δεδομένων στο ΥΠΕΣΑΗΔ, στην οποία καταγράφονται τα κτίρια που στεγάζουν τις υπηρεσίες και θα εντοπίζονται οι ανάγκες για νέες υποδομές και οι ανάγκες επισκευές και εξοπλισμούς.
- Σύνταξη Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) για τις 13 αιρετές Περιφέρειες και τις 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.
- Σύνταξη πρότυπων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας για τους Δήμους
- Νέος Οργανισμός του Υπουργείου Εσωτερικών, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Αποκέντρωσης.
- Συνολική Χαρτογράφηση αρμοδιοτήτων. Καταγράφεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων έτσι ώστε να διευκολυνθεί σταδιακά η μεταφορά των αρμοδιοτήτων.
- Ολοκλήρωση θεσμικού πλαισίου

- Μηχανισμός Υποστήριξης του Επιχειρησιακού Σχεδίου

2.5.4. Σύστημα Διοίκησης – Παρακολούθησης Επιχειρησιακού Σχεδίου

Για τη σωστή παρακολούθηση και οργάνωση του Επιχειρησιακού Σχεδίου θα λειτουργήσει σύστημα Διοίκησης – Παρακολούθησης το οποίο θα αποτελείται από τους εξής φορείς (**Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, 2009**):

- **Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**: Το ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ. είναι ο κύριος υπεύθυνος για την ομαλή μετάβαση στη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης».
- **Ομάδα Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ)**: Η Ομάδα Διοίκησης Έργου είναι υπεύθυνη για τον Επιχειρησιακό Συντονισμό του προγράμματος «Καλλικράτης». Η Ομάδα αποτελείται από τέσσερα μέλη:
  1. τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ο οποίος είναι Πρόεδρος της ομάδας.
  2. τον Ειδικό Γραμματέα για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που αντικαθιστά τον Πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του.
  3. τον συντονιστή των δράσεων για την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης».
  4. τον Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η ΟΔΕ είναι υπεύθυνη για τη στρατηγική και την παρακολούθηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου, τον εντοπισμό των απαιτήσεων, των τυχόν προβλημάτων και τις διορθωτικές αλλαγές που απαιτούνται.

- **Επιτροπή Συντονισμού Επιχειρησιακού Σχεδίου Μετάβασης**: Αποτελείται από εκπροσώπους του ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ., της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και της Ε.Ν.Α.Ε. και έχει ως αντικείμενο τη διαβούλευση μεταξύ των φορέων της κεντρικής διοίκησης και

της τοπικής αυτοδιοίκησης. Λειτουργεί σε συνεργασία με την Ομάδα Διοίκησης Έργου.

- Κοινωνικού Εταίροι Σημαντική είναι η συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους (πχ ΚΕΔΚΕ, ΕΝΑΕ, ΑΔΕΔΥ, ΠΟΕ ΟΤΑ, ΟΚΕ). Βασικός σκοπός είναι να εκφράζονται οι απόψεις και οι προτάσεις τους αλλά και να συμμετέχουν ενεργά στην υλοποίηση των πολιτικών.
- Φορείς Υλοποίησης Επιμέρους Δράσεων Πρόκειται για δημόσιους ή αυτοδιοικητικούς φορείς που είναι αρμόδιοι και διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία. Τέτοιοι φορείς είναι οι εξής:
  1. το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
  2. η Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε.
  3. το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
  4. το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
  5. η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

2.6. Συνέπειες της διοικητικής μεταρρύθμισης

2.6.1. Οικονομικές Συνέπειες

Η διοικητική μεταρρύθμιση έχει συνέπειες τόσο στη δομή των υπηρεσιών που παρέχουν οι ΟΤΑ όσο και στο σύνολο των επιχειρήσεων της χώρας.

Με τη νέα μεταρρύθμιση βελτιώνεται η παραγωγικότητα των Δήμων και η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν στους πολίτες. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του περιορισμού του αριθμού των Δήμων, την αύξηση του μεγέθους τους και τη θωράκισή τους με νέες αποτελεσματικές υπηρεσίες και προσωπικό.

Επίσης, περιορίζεται σημαντικά ο αριθμός των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου της αυτοδιοίκησης με αποτέλεσμα τη σημαντική εξοικονόμηση εξόδων, πόρων και διαδικασιών, ενώ ταυτόχρονα εξορθολογίζεται το καθεστώς των δημοτικών ΝΠΔΔ και επιχειρήσεων.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας των νέων Δήμων θα επηρεαστεί γενικά με τρεις τρόπους (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

1. Σημαντική μείωση των δαπανών μέσω της καλύτερης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού
2. Αύξηση των εσόδων λόγω βελτίωσης των εισπρακτικών μηχανισμών των ΟΤΑ και αποτελεσματικότερης λειτουργίας ,
3. Οι νέοι Δήμοι θα έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν, διεκδικήσουν, ωριμάσουν και υλοποιήσουν περισσότερα και καλύτερης ποιότητας έργα.

Με τη διοικητική μεταρρύθμιση προβλέπονται νέοι, καινοτόμοι θεσμοί και μέτρα ώστε να διευκολύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα. Ένας τέτοιος θεσμός είναι η δημιουργία μικρών, αποτελεσματικών «Δημοτικών e-ΚΕΠ», με τα οποία παρέχονται οι απαραίτητες υπηρεσίες όσο το δυνατόν εγγύτερα στην επιχείρηση. Συγκεκριμένα δημιουργούνται δίπλα στα σημερινά 1.000 ΚΕΠ άλλα 1.200 e-ΚΕΠ.

Η εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων πραγματοποιείται σε ένα σημείο πλέον, μέσω νέων αρμοδιοτήτων που έχουν δοθεί στους Δήμους (αδειοδοτήσεις κλπ), με αποτέλεσμα να μειώνονται οι καθυστερήσεις λόγω γραφειοκρατίας.

Συστηματοποιείται στους Δήμους η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, με αποτέλεσμα την αυτοματοποίηση των οικονομικών συναλλαγών με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Εγκαθίσταται, επίσης ηλεκτρονική επικοινωνία ανάμεσα στις υπηρεσίες του Δήμου, ώστε να μη χρειάζεται να αναλαμβάνει ο πολίτης, ή ο εκπρόσωπος της επιχείρησης, το ρόλο της «διεπαφής» ανάμεσα στις υπηρεσίες.

Οι επιχειρήσεις προστατεύονται πλέον από την έλλειψη πληροφόρησης καθώς όλες οι αποφάσεις που αφορούν τις επιχειρήσεις αναρτούνται στο Διαδίκτυο. Διασφαλίζεται έτσι η απόλυτη διαφάνεια, ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος και γίνεται εφικτή η ουσιαστική λογοδοσία των αυτοδιοικητικών αρχών.

Επίσης πολύ σημαντικός είναι και ο ρόλος του «Συμπαραστάτη» του Δημότη και της Επιχείρησης που βοηθάει στην καταπολέμηση της κακοδιοίκησης αλλά και στην καλύτερη διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και ΟΤΑ.

Ο «Καλλικράτης» όμως, αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις και σε εθνικό επίπεδο (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Μειώνεται το σύνολο των χρηματοροών προς την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση
- Εξυγιαίνεται το οικονομικό και δημοσιονομικό σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που αποτελεί μέρος του ευρύτερου δημόσιου τομέα
- Τίθενται κανόνες και έλεγχοι, ώστε να αποφευχθούν στο μέλλον φαινόμενα υπερδανεισμού τόσο στους δήμους, όσο και τις περιφέρειες
- Η οργάνωση των νέων Δήμων και των Περιφερειών, οδηγεί σε αποτελεσματική διατύπωση και υλοποίηση έργων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η απορροφητικότητα και κατά συνέπεια να μειώνονται τα διαφυγόντα έσοδα τόσο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όσο και για το σύνολο της χώρας γενικότερα
- Η ανάπτυξη της παραγωγικότητας των Δήμων και των επιχειρήσεων τους, αναμένεται να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους και με τον τρόπο αυτό να βοηθήσει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας
- Οι ρυθμίσεις που προβλέπονται σχετικά με τους ελέγχους, κανόνες, διαφάνεια και συμμετοχή των πολιτών, αποτελούν βασικό στοιχείο για την βελτίωση των σχέσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σε τοπικό επίπεδο και τον επανακαθορισμό τους σε υγιείς βάσεις

Επίσης, με τη διοικητική μεταρρύθμιση προβλέπεται και η αντιμετώπιση των προβλημάτων που υπάρχουν σε υπερχρεωμένους Δήμους, μέσω του Ειδικού Προγράμματος εξυγίανσης. Για τους Δήμους που υπάγονται στο πρόγραμμα προβλέπονται αυστηρά όρια στο δανεισμό, απαγορεύονται οι προσλήψεις, περιορίζεται η χρηματοδότηση για επενδύσεις ώστε να χρηματοδοτηθεί η αποπληρωμή των χρεών με τη συνδρομή ειδικού λογαριασμού που δημιουργείται για το σκοπό αυτό (δημιουργείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων) στα πλαίσια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Παράλληλα πραγματοποιούνται τακτικοί έλεγχοι ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

2.6.2 Κοινωνικές Συνέπειες

Η νέα διοικητική μεταρρύθμιση επιφέρει άμεσες και έμμεσες αλλαγές στο κοινωνικό σύνολο. Μεταβάλλεται σημαντικά η σχέση του πολίτη με τη διοίκηση, κυρίως μέσω των ρυθμίσεων που αφορούν στην οργάνωση και τη λειτουργία των νέων αυτοδιοικητικών μονάδων. Οι κοινωνικές ομάδες που επηρεάζονται άμεσα από τις νέες ρυθμίσεις είναι οι εξής (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Οι εργαζόμενοι στις κεντρικές και αποκεντρωμένες μονάδες του κράτους.
- Οι εργαζόμενοι στους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους ΟΤΑ καθώς και τα νομικά τους πρόσωπα.

Ενώ, οι κοινωνικές ομάδες που επηρεάζονται έμμεσα από τις νέες ρυθμίσεις είναι οι εξής (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Ομάδες παραγωγών του πρωτογενούς (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία) δευτερογενούς (βιομηχανία, βιοτεχνία) και τριτογενούς (εμπόριο, τουρισμός) τομέα της οικονομίας, στο μέτρο που οι προτεινόμενες ρυθμίσεις επηρεάζουν τους όρους και προϋποθέσεις δραστηριοποίησης φυσικών και νομικών προσώπων στους εν λόγω τομείς.
- Οι ομάδες αποδεκτών υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας στο μέτρο που οι προτεινόμενες ρυθμίσεις ανακατανέμουν σημαντικές αρμοδιότητες μεταξύ των επιπέδων διοίκησης και αυτοδιοίκησης

Ωστόσο επηρεάζεται και η ελληνική κοινωνία στο σύνολό της καθώς οι ρυθμιστικές, αναδιανεμητικές και διανεμητικές αρμοδιότητες των ΟΤΑ εκτείνονται σε ένα ευρύτατο φάσμα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής του τόπου.

Όσον αφορά στον πολίτη, οι συνέπειες εντοπίζονται κυρίως στην παροχή υπηρεσιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Βελτιώνονται σημαντικά οι διαδικασίες βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες σε διάφορους τομείς (κοινωνική πρόνοια, περιβαλλοντική προστασία, υγεία, παιδεία, πολιτισμός). Βασικός στόχος είναι η μείωση των εμποδίων στην πρόσβαση που έχουν οι πολίτες στις υπηρεσίες.

Επίσης, με τις νέες ρυθμίσεις ενδυναμώνονται οι διαδικασίες συμμετοχής των πολιτών στη διαχείριση των τοπικών και περιφερειακών υποθέσεων. Παραδείγματα

τέτοια αποτελούν οι νέοι θεσμοί διαβούλευσης, η αναζωογόνηση των τοπικών συμβουλίων και η εισαγωγή του θεσμού του συνηγόρου του Δημότη για τον έλεγχο της κακοδιοίκησης. Επίσης, μέσω της υποχρεωτικής ανάρτησης στο διαδίκτυο κάθε πράξης των ΟΤΑ εξασφαλίζεται το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στην πληροφόρηση και η άσκηση κοινωνικού ελέγχου (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

2.6.3. Συνέπειες στο Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Οι περιφερειακές αυτοδιοικήσεις διαδραματίζουν πλέον τον βασικότερο ρόλο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και αποτελούν τους βασικούς φορείς προγραμματισμού και υλοποίησης πρωτοβουλιών για την πράσινη ανάπτυξη και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Οι περιφέρειες είναι υπεύθυνες πλέον για το σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την υλοποίηση πολιτικών με βάση τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και Ευρωπαϊκές πολιτικές. Συγκεκριμένα, ο νέος ρόλος των περιφερειών συμβαδίζει με τις βασικές αρχές της ΕΕ όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στη Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους στόχους που θέτει για την οριζόντια ενσωμάτωση των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε όλες της επιμέρους δραστηριότητες του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και των Δεσμεύσεων του Αάλμποργκ και της Τοπικής Ατζέντα 21 (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

Με τις νέες ρυθμίσεις προωθούνται αναπτυξιακές πολιτικές που συμβαδίζουν με τις τρεις παραμέτρους της πράσινης ανάπτυξης, την περιβαλλοντική προστασία, την ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή.

Η συμβολή των νέων ΟΤΑ στην πράσινη ανάπτυξη αναμένεται να είναι πολύ σημαντική. Ιδιαίτερα στους εξής τομείς (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010):

- Απόβλητα: Η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί βασική αρμοδιότητα των ΟΤΑ. Με την εισαγωγή νέων βελτιωμένων μεθόδων και τεχνολογιών και με τον καλύτερο προγραμματισμό αναμένεται να μειωθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα απορρίμματα αλλά και να ενισχυθούν οι δυνατότητες ανάληψης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς αυτούς. Στους

νησιωτικούς δήμους ιδιαίτερα, όπου εμφανίζονται συχνά προβλήματα λειψυδρίας, η ορθολογική διαχείριση των υγρών αποβλήτων μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική εξοικονόμηση υδάτινων πόρων μέσω της πλήρους επεξεργασίας των λυμάτων και μετατροπής του σε αρδευτικό νερό.

- Διαχείριση υδάτινων πόρων: Ο ρόλος των ΟΤΑ στη διαχείριση των υδάτινων πόρων είναι πολύ σημαντικός τόσο μέσω των ΔΕΥΑ όσο και λόγω της ενσωμάτωσης του τομειακού προγραμματισμού στο συνολικό περιφερειακό αναπτυξιακό προγραμματισμό για τη βιομηχανία, την γεωργία, τον τουρισμό και την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών διαπεριφερειακής συνεργασίας. Βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική διαχείριση των υδάτινων πόρων είναι η ενίσχυση των δυνατοτήτων των ΟΤΑ για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ρύπανσης, η υποστήριξη των εγκαταστάσεων και η δυνατότητα αξιοποίησης νέων τεχνολογιών ιδιαίτερα στους τομείς αφαλάτωσης και επεξεργασίας λυμάτων.
- Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου: Η μείωση των εκπομπών μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια πολιτικών που διαμορφώνονται σε τοπικό επίπεδο. Πολιτικές που αφορούν για παράδειγμα, τις συγκοινωνίες, την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας, τις καύσεις σε χωματερές, το βιοκλιματικό σχεδιασμό των κτιρίων αλλά και πολιτικές που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και διάφορες άλλες που επηρεάζουν το μικροκλίμα όπως το αστικό και περιαστικό πράσινο.

2.6.4. Συνέπειες στη Δημόσια Διοίκηση

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι συνέπειες της νέα μεταρρύθμισης σχετικά με τη Δημόσια Διοίκηση (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010).

- Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ: Ο έλεγχος της νομιμότητας στις πράξεις των ΟΤΑ ενισχύεται πολύ σημαντικά με τις διατάξεις που προβλέπουν τη σύσταση, οργάνωση και λειτουργία της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ. Έτσι, βελτιώνεται σημαντικά η λειτουργία και η αποδοτικότητα των ΟΤΑ. Επίσης διασφαλίζεται η σωστή λειτουργία των Ο.Τ.Α. που αποτελούν δημόσιες υπηρεσίες επιφορτισμένες με τις τοπικές

υποθέσεις αλλά και με τις κρατικές υποθέσεις που τους αναθέτει ο νόμος. Με τη βοήθεια της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α γίνεται αποτελεσματικότερος και κατά συνέπεια βελτιώνεται σταδιακά και το επίπεδο των παραγομένων από τους Ο.Τ.Α. διοικητικών πράξεων. Οι ΟΤΑ έχουν τη δυνατότητα επίσης, να απευθύνουν ερωτήματα προς την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ σχετικά με νομικά ζητήματα πριν από την έκδοση διοικητικών πράξεων έτσι ώστε να εξοικονομείται χρόνος και να αποφεύγονται ακυρώσεις πράξεων

- Διάταξη για τις ενστάσεις: Η παλαιότερη νομοθεσία προέβλεπε τρεις ενστάσεις για την αμφισβήτηση του κύρους των εκλογών στους ΟΤΑ. Συγκεκριμένα προέβλεπε μία κατά του κύρους της απόφασης ανακήρυξης των υποψηφίων συνδυασμών, μία κατά του κύρους του πίνακα των αποτελεσμάτων και μία κατά της πράξης ανακήρυξης των επιτυχόντων και επιλαχόντων συνδυασμών. Με τις νέες διατάξεις καθιερώνεται μία και μόνη ένσταση, κατά της τελικής πράξης με την οποία γίνεται η ανακήρυξη των επιτυχόντων και επιλαχόντων συνδυασμών και των προσώπων που εκλέγονται ως τακτικά και αναπληρωματικά μέλη. Με τον τρόπο αυτό:
  1. απλουστεύεται η διαδικασία αμφισβήτησης του κύρους των εκλογών των ΟΤΑ με την πρόβλεψη ενός και όχι τριών ενδίκων βοηθημάτων
  2. συγκεντρώνονται οι λόγοι ένστασης σε ένα τελικό ένδικο βοήθημα, με τη μείωση του συνολικού αριθμού των δικών που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του δικαστικού ελέγχου μιας συγκεκριμένης εκλογής
  3. δίδεται πρόσθετος χρόνος σε υποψηφίους και εκλογείς για την αμφισβήτηση του κύρους εκλογών, χωρίς να παρεκτείνεται στην πράξη η δικαστική αμφισβήτηση.
- Απλούστευση και επίσπευση διαδικασιών ελέγχου νομιμότητας πράξεων των ΟΤΑ: Οι διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας απλοποιούνται με αποτέλεσμα τη μείωση του χρόνου και του κόστους που επιφέρει στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, ο ελεγκτής νομιμότητας διενεργεί τον έλεγχο κάθε πράξης σε αποκλειστική προθεσμία 40 ημερών και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Επίσης, μπορεί αυτεπαγγέλτως να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από το η

απόφαση έχει δημοσιευθεί ή εκδοθεί. Επίσης, οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των Δήμων, των Περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας αποφαινεται σε 2 μήνες. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας Στο τέλος κάθε έτους συντάσσει έκθεση στην οποία καταγράφει το έργο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ. Η έκθεση κοινοποιείται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής καθώς και στο Συνήγορο του Πολίτη. Επίσης, συστήνει ειδική επιτροπή η οποία μπορεί να καταλογίζει αστική ευθύνη σε οποιονδήποτε έχει ζημιώσει με δόλο ή βαριά αμέλεια το Δήμο, την Περιφέρεια ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου τα οποία και υποχρεούται να αποζημιώσει.

- Συνέπειες στην απονομή της δικαιοσύνης: Η ανάθεση της σχετικής αρμοδιότητας στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ καθώς και η καθιέρωση προληπτικού ελέγχου σε όλες τις πράξεις των ΟΤΑ από το Ελεγκτικό συνέδριο, θα βελτιώσουν σημαντικά τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ. Αυτό έχει θετικές συνέπειες και στην απονομή της δικαιοσύνης. Αρχικά, θα υπάρξει μείωση των προσφυγών ενώπιον των δικαστηρίων. Αλλά ακόμα και στις περιπτώσεις των προσφυγών οι πράξεις της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ θα διαθέτουν, τουλάχιστον, αρτιότητα από νομικής απόψεως και έτσι θα διευκολύνονται τα αρμόδια δικαστήρια κατά την εκδίκαση των υποθέσεων. Επίσης, η λειτουργία της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ θα έχει επίδραση και στην ποιότητα των εκδιδόμενων από τους Ο.Τ.Α. διοικητικών πράξεων, διευκολύνοντας έτσι περισσότερο το έργο των δικαστηρίων εφόσον θα έχει να κρίνει επί διαφορών με καλύτερη ποιότητα διοικητικών πράξεων.

2.7. Συμπεράσματα

Όπως είδαμε, το βασικό όραμα που επιδιώκεται μέσω του προγράμματος «Καλλικράτης» είναι η δημιουργία ενός επιτελικού κράτους, όπου τα αποκεντρωμένα όργανα θα είναι εξοπλισμένα με αποφασιστικές αρμοδιότητες, ενώ οι δύο βαθμοί

αυτοδιοίκησης θα είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις ανάγκες της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Βασικός στόχος αποτελεί και η μείωση της γραφειοκρατίας, έτσι ώστε να ασκείται οργανωμένα και αποτελεσματικά η εξουσία, αλλά και η ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη.

Οι βασικές παράμετροι για την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος είναι η επαναθεμελίωση των Δήμων (λιγότεροι και ισχυρότεροι Δήμοι), οι νέες αυξημένες αρμοδιότητες που δίνονται σε αυτούς, η θεμελίωση της ηλεκτρονικής δημοτικής διακυβέρνησης (δημοτικό e-ΚΕΠ, κάρτα πολίτη, αναρτήσεις στο διαδίκτυο κα), η αναβάθμιση της συμμετοχής του πολίτη και η διαφάνεια στην άσκηση της εξουσίας.

Δεδομένου της πολυπλοκότητας του σχεδίου, η πραγματοποίηση στην πράξη των παραπάνω στόχων δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση. Απαιτείται η συνδρομή και η συνεργασία διάφορων τομέων της κοινωνίας όπως οι τοπικές αρχές, η επιστημονική κοινότητα, ο επιχειρηματικός κόσμος και οι πολίτες.

Το γενικότερο οικονομικό κλίμα της Ελλάδας όμως δημιουργεί επιπλέον προβλήματα στην επίτευξη των παραπάνω στόχων που έχει θέσει το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Η Τοπική αυτοδιοίκηση έχει υποστεί πολύ σημαντικές περικοπές στους πόρους της με αποτέλεσμα τα οικονομικά πολλών Δήμων να βρίσκονται σε πολύ κρίσιμη κατάσταση. Παράλληλα οι ασάφειες του προγράμματος και οι αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων οδηγούν σε επιπλέον δυσλειτουργίες και προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΛΛΑΣ

Στην παρούσα ενότητα, από που ξεκινά και η μελέτη περίπτωσης, επιδιώκεται μια πολύπλευρη ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης που είναι η Π.Ε. Πέλλας. Ειδικότερα εξετάζονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, το φυσικό περιβάλλον, τα δημογραφικά και τα οικονομικά χαρακτηριστικά, η χωροταξική οργάνωση και οι χρήσεις γης καθώς και η προσβασιμότητα και τα δίκτυα της περιοχής.

3.1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας αποτελεί την πρώην Νομαρχία Πέλλας, που με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης καταργήθηκε και εντάχθηκε στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ως ενότητα αυτής. Η Π.Ε. Πέλλας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της περιφέρειας (Εικόνα 3.1.) συνορεύοντας δυτικά με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και ειδικότερα με την Π.Ε. Φλώρινας, βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), ανατολικά με τις Π.Ε. Κιλκίς και Θεσσαλονίκης και στα νότια με την Π.Ε. Ημαθίας.

Πηγή: Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Εικόνα 3.1. Η θέση της Π.Ε. Πέλλας

Η Π.Ε. Πέλλας καταλαμβάνει έκταση 2.505,8 τ. χλμ., με το μεγαλύτερο ποσοστό της οποίας καλύπτεται από καλλιεργήσιμη γη, δάση και βοσκότοπους. Το ανάγλυφο του

εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται, στο μεγαλύτερο ποσοστό του, ως ορεινό. Το έντονο ανάγλυφο που καταγράφεται στην περιοχή οφείλεται στην παρουσία ορεινών όγκων οι οποίοι καθορίζουν τα φυσικά όρια του Νομού και που εκτείνονται με τη μορφή τόξου, από τα ανατολικά προς τα δυτικά.

Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ειδικότερα διαθέτει σημαντικούς ορεινούς όγκους όπως το όρος Βόρας, το όρος Βέρμιο, το όρος Πάικο, το όρος Τζένα και το όρος Πίνοβο, ενώ διαθέτει και σημαντικές πεδινές εκτάσεις όπως η πεδιάδα της Αριδαίας, η πεδιάδα της Έδεσσας και των Γιαννιτσών. Στις περιοχές αυτές λοιπόν εντοπίζονται αξιόλογα οικοσυστήματα με σημαντική χλωρίδα και πανίδα.

Όσον αφορά το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ηπειρωτικό με μεγάλο θερμοκρασιακό εύρος μεταξύ χειμώνα και θέρους και έλλειψη βροχοπτώσεων κατά τη θερμή περίοδο.

Ο πληθυσμός της Π.Ε. Πέλλας, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανέρχεται σε 139.660 κατοίκους, αντιστοιχώντας στο 7,45% του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο 1,29% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της Πέλλας είναι αγροτικός καθώς διαμένει σε τοπικές κοινότητες με πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων. Εσωτερικά η Π.Ε. Πέλλας εμφανίζει τάσεις αστικοποίησης καθώς οι σημαντικοί οικισμοί της περιοχής, όπως τα Γιαννιτσά, η Κρύα Βρύση, η Αριδαία και η Σκύδρα εμφανίζουν έντονους ρυθμούς πληθυσμιακής αύξησης, ενώ η πόλη της Έδεσσας και μία σειρά μικρότερων οικισμών παρουσιάζουν χαμηλούς ρυθμούς πληθυσμιακής μεταβολής.

Σε επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας, Η Π.Ε. Πέλλας αποτελεί μια αγροτική περιοχή, που η γεωργία και η κτηνοτροφία αποτελούν τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες. Βέβαια οι εξελίξεις στην αγροτική παραγωγή, που επέφερε τις τελευταίες δεκαετίες η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποδυνάμωσε σταδιακά την αγροτική παραγωγή και έστρεψε τον δυναμικό του κλάδου σε άλλες δραστηριότητες. Έτσι λοιπόν ο δευτερογενής τομέας, αλλά κυρίως ο τριτογενής εμφανίζει μια σχετική δραστηριοποίηση τα τελευταία χρόνια.

Ειδικότερα οι κύριες δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στον δευτερογενή τομέα έχουν να κάνουν με τις κατασκευές, με την μεταποίηση τροφίμων και με τις βιοτεχνίες ενδυμάτων. Στον τριτογενή τομέα η κυριότερη δραστηριότητα είναι ο

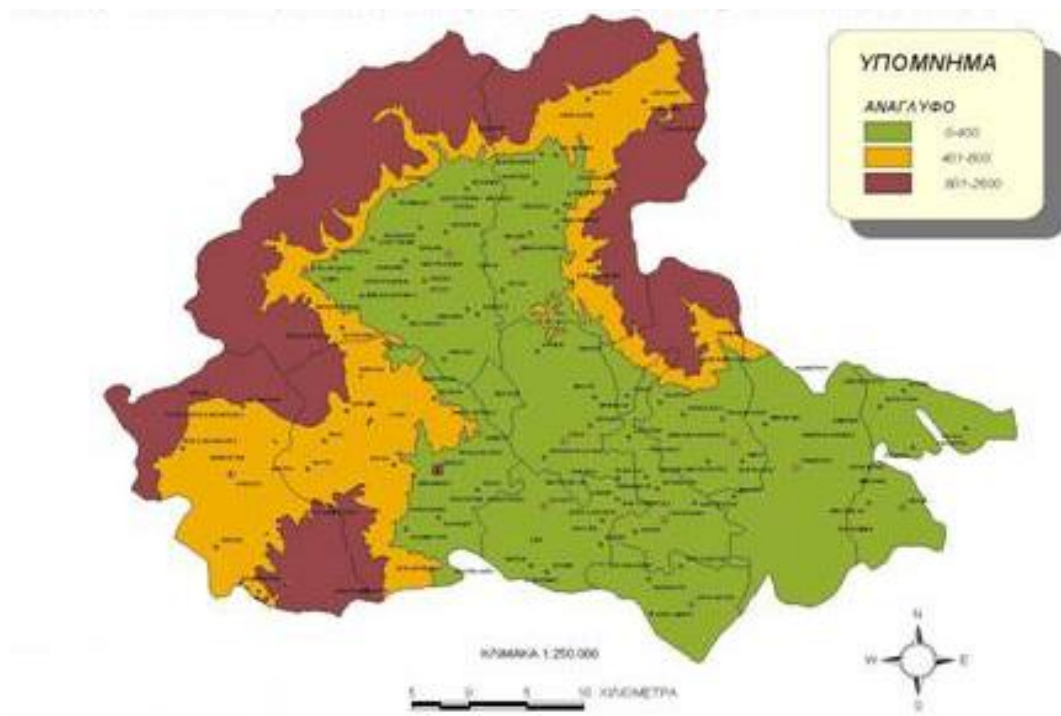
τουρισμός. Ο τουρισμός της περιοχής βασίζεται κυρίως στους αρχαιολογικούς χώρους ιδιαίτερης αξίας οι οποίοι προσελκύουν σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Επιπλέον έχουν αναπτυχθεί και άλλοι σημαντικοί τουριστικοί πόροι στην περιοχή, οι οποίοι λειτουργούν ως πόλοι έλξης επισκεπτών. Οι κυριότεροι τουριστικοί πόροι της περιοχής είναι τα Λουτρά του Πόζαρ (Λουτράκι), το χιονοδρομικό Κέντρο Καϊμακταλάν, ο Παραδοσιακός Οικισμός Παλαιού Αγίου Αθανασίου, καθώς και αρκετές αγροτουριστικές μονάδες που έχουν δημιουργηθεί σε όλη σχεδόν την επικράτεια της Π.Ε. Πέλλας.

3.2. Φυσικό Περιβάλλον

Το φυσικό περιβάλλον της Π.Ε. Πέλλας, όπως προαναφέρθηκε και εισαγωγικά, είναι ιδιαίτερα αξιόλογο, καθώς συντίθενται από ορεινούς όγκους, πεδιάδες, από το έντονο υγρό στοιχείο και από σημαντικά οικοσυστήματα.

3.2.1. Ανάγλυφο της περιοχής

Ειδικότερα το ανάγλυφο της περιοχής είναι έντονο, καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του εδάφους (45,35%) χαρακτηρίζεται ως ορεινό, ενώ το πεδινό και το ημιορεινό έδαφος, καλύπτει αντίστοιχα το 39,93% και το 14,72% της συνολικής επιφάνειάς του εδάφους. Το έντονο ανάγλυφο της περιοχής οφείλεται στην παρουσία ορεινών όγκων οι οποίοι εκτείνονται με τη μορφή τόξου, από τα ανατολικά προς τα δυτικά (Εικόνα 3.2.). Οι κυριότεροι ορεινοί όγκοι της περιοχής είναι: το Πάικο (1.650 μ.), η Τζένα (2.182 μ.), το Πίνοβο (2.154 μ.), ο Βόρας (2.524 μ.) και το Βέρμιο (2.027 μ.).

Πηγή: Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Εικόνα 3.2. Το ανάγλυφο του εδάφους της Π.Ε. Πέλλας

3.2.2. Το κλίμα της περιοχής

Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ως ηπειρωτικό με χαμηλές θερμοκρασίες και παγετό το χειμώνα και αύξηση της θερμοκρασίας με παράλληλη μείωση των βροχοπτώσεων το καλοκαίρι. Οι άνεμοι που πνέουν στην περιοχή είναι κυρίως βόρειοι και νότιοι, νοτιοανατολικοί, μικρής συνήθως έντασης. Οι βροχοπτώσεις στην περιοχή είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο, καθώς η μέση ετήσια βροχόπτωση κυμαίνεται από 51,9 mm για τον σταθμό του Άγρα έως 36,3 mm για τον σταθμό της Σκύδρας. Οι μήνες με τις πιο έντονες βροχοπτώσεις είναι συνήθως, ο Απρίλιος, ο Ιούνιος, ο Νοέμβριος και ο Οκτώβριος. Σχετικά με τις θερμοκρασίες της περιοχής, η μέση ετήσια θερμοκρασία αέρα κυμαίνεται μεταξύ 14,1οC-15,95οC.

3.2.3. Υδάτινοι πόροι της περιοχής

Όσον αφορά το υδάτινο στοιχείο στην Π.Ε. Πέλλας, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς διαθέτει μεγάλο αριθμό πηγών και ποταμών με σημαντικά αποθέματα νερού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, καθώς επίσης και δύο λίμνες.

Οι κυριότερες πηγές εμφανίζονται στους ορεινούς όγκους, στα δάση και στις δασικές εκτάσεις της περιοχής, το νερό των οποίων χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για την κάλυψη των αναγκών της χλωρίδας και της πανίδας που διαμένει στην περιοχή. Επίσης στην περιοχή εμφανίζονται και θερμομεταλλικές πηγές, μερικές από αυτές έχουν και ιαματικές ιδιότητες. Οι ιαματικές πηγές της περιοχής είναι οι Πηγές του Λουτρακίου Αλμωπίας, η πηγή Νέας Ζωής, η πηγή Λουτροχωρίου-Σκύδρας, οι πηγές Προμάχων και οι πηγές Α. Γαρεφείου.

Ακόμα οι ποταμοί και τα ρέματα της περιοχής αποτελούν το βασικό χαρακτηριστικό του υδάτινου στοιχείου της Πέλλας. Ειδικότερα στην περιοχή υπάρχουν τρεις ποταμοί που διαθέτουν νερό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, οι ποταμοί αυτοί είναι ο **Εδεσσαίος ποταμός**, ο οποίος πηγάζει από το όρος Βόρας, ο **ποταμός Μογλενίτσας**, ο οποίος πηγάζει από την περιοχή των Κοινοτήτων Λουτρακίου, Όρμας και Μεγαπλατάνου, ο **Λουδίας ποταμός**, ο οποίος διασχίζει το νοτιοανατολικό τμήμα της Πέλλας

Επιπλέον η περιοχή της Πέλλας διασχίζεται από πολλά ρέματα και χείμαρρους όπως οι Πευκωτός-Βορεινός, Πορόι Γαρεφείου, Πλενοβίτσας Λυκοστόμου, Τσάρνα και Πόζαρ Λουτρακίου, Χαλάσματα και Μπίστριτσας Όρμας.

Τέλος οι υδάτινοι πόροι της περιοχής συμπληρώνονται από τις δυο λίμνες της περιοχής, την φυσική λίμνη Βεγορίτιδα και την τεχνητή λίμνη Άγρα.

3.2.4. Χλωρίδα – Πανίδα

Η χλωρίδα της περιοχής της Πέλλας χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία. Ειδικότερα η χλωρίδα που παρουσιάζεται ανά επιμέρους περιοχή είναι οι εξής:

- στον ορεινό όγκο Βόρα, υπάρχουν συστάδες Pinus peuce (βαλκανική πεύκη) και Quercus trojana (μακεδονική δρυς)
- στους ορεινούς όγκους Πίνοβου και Τζένας, υπάρχουν υψηλά δάση δρυός και δάση οξιάς
- στην περιοχή του Πάικου, υπάρχουν οι τέσσερις από τις πέντε ζώνες δασικής βλάστησης που υπάρχουν στη χώρα και ειδικότερα η παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης ή ζώνη της δρυός Quercetalia pubescentis, η ζώνη της οξυάς

Fagetalia, η ζώνη ψυχρόβιων κωνοφόρων Vaccinio – Picetalia και η εξωδασική ζώνη Astragalo acantholimonia.

Επίσης η πανίδα της περιοχής της Πέλλας είναι αξιόλογη, καθώς αποτελείται από πολλά είδη θηλαστικών μεταξύ των οποίων: ο Αγριόχοιρος (*Sus scrofa*), ο Σκίουρος (*Sciurus vulgaris*), ο Λαγός (*Lepus aureus*), η Αλεπού (*Vulpes vulpes*), ο Λύκος (*Canis lupus*), ο Ασβός (*Meles meles*), ο Σκαντζόχοιρος (*Erinaceus europaeus*), το Κουνάβι (*Martes foina*), το Ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*). Επιπλέον η πανίδα συμπληρώνεται από τα είδη των αμφιβίων και των ερπετών που υπάρχουν στην περιοχή. Τέλος η ορνιθοπανίδα της περιοχής είναι πολύ αξιόλογη καθώς στην περιοχή βρίσκουν καταφύγιο 130 είδη ορνιθοπανίδας.

3.2.5. Προστατευόμενες Περιοχές

Η Π.Ε. Πέλλας διαθέτει σημαντικά οικοσυστήματα, με αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα. Έτσι αρκετές περιοχές της Πέλλας έχουν τεθεί υπό καθεστώς προστασίας της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας για να διαχειριστούν ορθολογικά και να διασωθούν. Οι κυριότερες προστατευόμενες περιοχές της Π.Ε. Πέλλας, ανά καθεστώς προστασίας είναι οι εξής (Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr):

- Περιοχές του Νομού Κηρυγμένες ως Μνημεία της Φύσης, οι οποίες είναι: το δάσος οξυάς στο Πευκωτό και το φυσικό μικτό δάσος της Αλμωπίας.
- Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, τα οποία είναι: η Λίμνη Άγρα, η Λίμνη Βεγορίτιδα, η Περιοχή Λόγγου – Έδεσσας και η Πεδιάδα Έδεσσας.
- Καταφύγια Θηραμάτων, τα οποία είναι: ο Ορεινός όγκος Βόρα, ο Ορεινός όγκος Βόρα (Περιοχή χιονοδρομικού), το Δ.Δ. Σωτήρας, η Λίμνη Άγρα-Νησίου-Βρυττών, το Δ.Δ. Γραμματικού, το Καταφύγιο θηραμάτων στη θέση «Πίνοβο», το Καταφύγιο θηραμάτων στην περιοχή «Μπόλτσα», το Καταφύγιο θηραμάτων Κρώμνης, το Καταφύγιο θηραμάτων Κρώμνης και το Ν.Δ. Κλιτύων Όρους Πάικο.
- Περιοχές Natura 2000, οι οποίες είναι: οι Κορυφές Όρους Βόρας, τα Όρη Τζένα, το Όρος Πάικο, η Λίμνη Άγρα, τα Στενά Αψάλου-Μογλενίτσας, οι Λίμνες Βεγορίτιδα – Πετρών.

- Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA), οι οποίες είναι οι εξής: οι Κορυφές Όρους Βόρας, τα Όρη Τζένα και η Λίμνη και φράγμα Άγρα.

3.3. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

3.3.1. Πραγματικό και Μόνιμος Πληθυσμός

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός της Π.Ε. Πέλλας είναι 139.660 κάτοικοι, εκ των οποίων οι 69.210 είναι άνδρες (49,6%) και οι 70.450 είναι γυναίκες (50,4%). Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Π.Ε. είναι 55,74 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, καθιστώντας την περιοχή σχετικά αραιοκατοικημένη, όταν η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι 99,66 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και του συνόλου της ελληνικής επικράτειας 81,75 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Όσον αφορά την κατανομή του πληθυσμού στους τέσσερις δήμους της περιοχής, όπως παρατηρείται και στον ακόλουθο πίνακα, ο Δήμος Πέλλας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού (45,2%), ενώ ο Δήμος Σκύδρας το μικρότερο (14,4%).

Πίνακας 3.1. Μόνιμος Πληθυσμός και πληθυσμιακή πυκνότητα Π.Ε. Πέλλας ανά δήμο και ανά φύλο

Διοικητική Ενότητα	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Πληθ. Πυκνότητα (κατ./τετ. χλμ.)
Δήμος Έδεσσας	29.030	14.300	14.730	47,50
Δήμος Αλμωπίας	27.460	13.730	13.730	27,86
Δήμος Αρχ. Πέλλας	63.080	31.230	31.850	94,26
Δήμος Σκύδρας	20.090	9.950	10.140	83,87
Π.Ε. Πέλλας	139.660	69.210	70.450	55,74

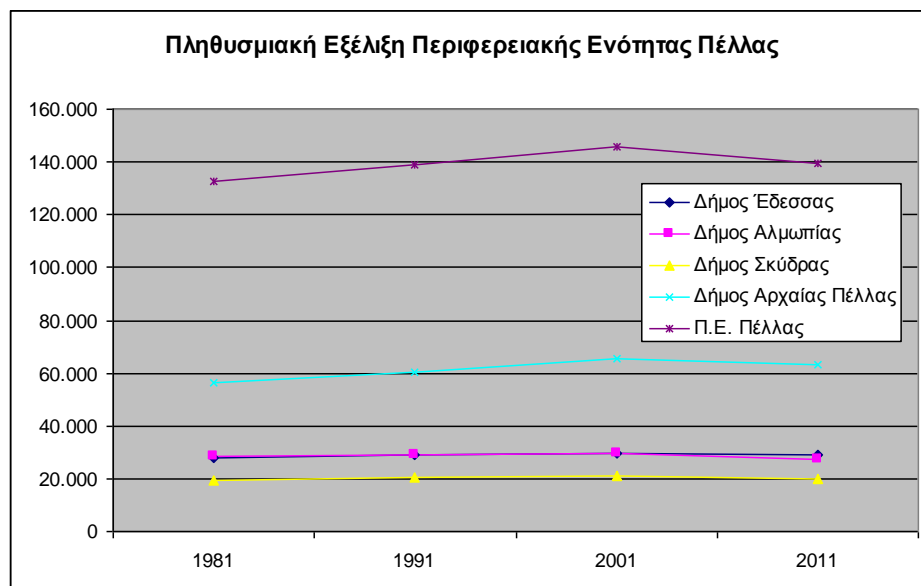
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Επιπλέον, επειδή στοιχεία για τον πραγματικό πληθυσμό από την απογραφή του 2011, δεν είναι ακόμα διαθέσιμα, για να υπάρξει μια εικόνα για τον πραγματικό πληθυσμό της Π.Ε. Πέλλας και για την αναλογία πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού χρησιμοποιούνται τα στοιχεία της απογραφής του 2001. Ειδικότερα ο πραγματικός πληθυσμός, το 2001, για την Π.Ε. Πέλλας είναι 145.797 κάτοικοι, ενώ ο μόνιμος πληθυσμός είναι 143.957 κάτοικοι. Ο λόγος μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού είναι λοιπόν 1,01, που σημαίνει ότι στην Π.Ε. Πέλλας

απογράφηκαν ελάχιστα παραπάνω από αυτούς που διαμένουν μόνιμα στην περιοχή. Όμως η διαφορά μεταξύ μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού στην Π.Ε. Πέλλας είναι αμελητέα.

3.3.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη

Η πληθυσμιακή εξέλιξη της Π.Ε. Πέλλας, όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα και στον παρακάτω πίνακα, ακολουθεί μια αυξητική τάξη την περίοδο 1981-2001, ενώ την δεκαετία 2001-2011 παρουσιάζει μια μικρή πτώση. Ειδικότερα τη δεκαετία 1981-1991, η αύξηση του πληθυσμού ανήλθε σε 4,8%, τη δεκαετία 1991-2001 η αύξηση ήταν της τάξης του 5,1%, ενώ την περίοδο 2001-2011 παρουσιάστηκε μείωση της τάξης του 4,2%. Συνολικά την περίοδο 1981-2011, η μεταβολή του πληθυσμού της Π.Ε. Πέλλας ήταν θετική σε ποσοστό 5,5%. Στους επιμέρους δήμους της Π.Ε. Πέλλας, η πληθυσμιακή εξέλιξη είναι παρόμοια με το σύνολο της περιοχής. Αναλυτικά η πληθυσμιακή εξέλιξη τόσο για την Π.Ε. Πέλλας, όσο και για τους επιμέρους δήμους παρουσιάζονται στο διάγραμμα και στον πίνακα που ακολουθούν.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 1981-2011

Διάγραμμα 3.1. Πληθυσμιακή Εξέλιξη Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας

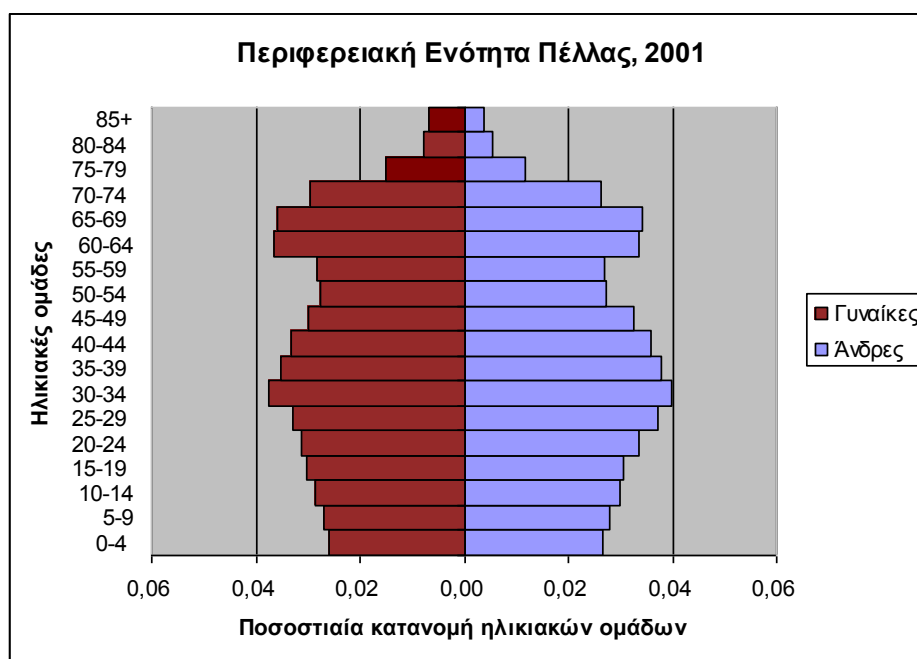
Πίνακας 3.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας 1981-2011

Διοικητική Ενότητα	Πληθυσμός			
	1981	1991	2001	2011
Δήμος Έδεσσας	27.627	29.124	29.799	29.030
Δήμος Αλμωπίας	28.699	28.830	29.354	27.460
Δήμος Σκύδρας	19.553	20.547	21.147	20.090
Δήμος Αρχ. Πέλλας	56.507	60.260	65.497	63.080
Π.Ε. Πέλλας	132.386	138.761	145.797	139.660

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 1981-2011

3.3.3. Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού

Όσον αφορά την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού της Π.Ε. Πέλλας, όπως φαίνεται και στην πληθυσμιακή πυραμίδα που ακολουθεί, ο πληθυσμός της Πέλλας είναι σχετικά γηρασμένος καθώς η μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού εμφανίζεται στις ηλικιακές ομάδες 60-64 ετών και 65-69 ετών. Αντίθετα οι ηλικιακές ομάδες κάτω των 25 ετών παρουσιάζονται αρκετά αποδυναμωμένες.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001, Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Διάγραμμα 3.2. Πληθυσμιακή Πυραμίδα Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνεται μια πληρέστερη εικόνα για την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού στην Π.Ε. Πέλλας.

Πίνακας 3.3. Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, 2001

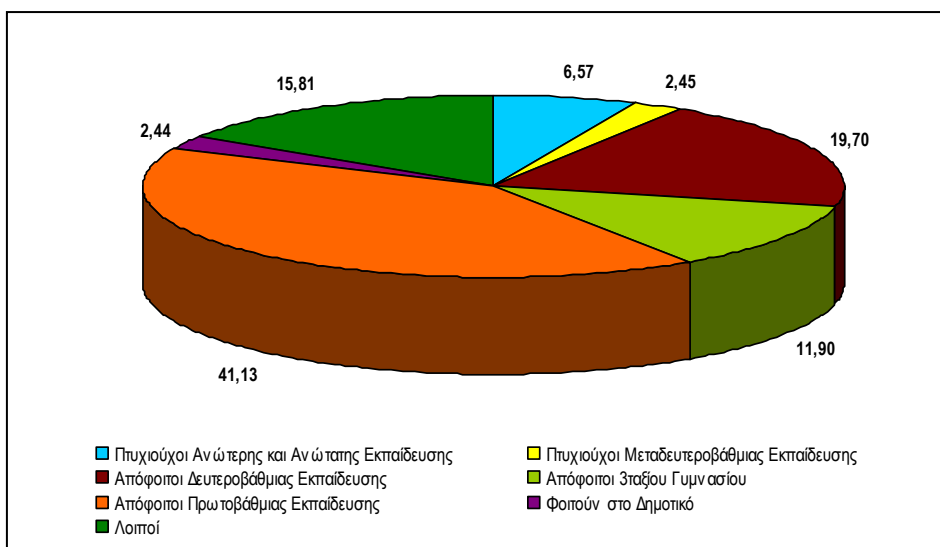
Ηλικιακή Ομάδα	Ανδρες		Γυναίκες		Σύνολο
	Αριθμ.	Ποσ. (%)	Αριθμ.	Ποσ. (%)	
0-4	3.887	5,3%	3.765	5,2%	7.652
5-9	4.063	5,6%	3.912	5,4%	7.975
10-14	4.380	6,0%	4.173	5,7%	8.553
15-19	4.478	6,1%	4.400	6,1%	8.878
20-24	4.885	6,7%	4.538	6,2%	9.423
25-29	5.424	7,4%	4.778	6,6%	10.202
30-34	5.795	7,9%	5.450	7,5%	11.245
35-39	5.532	7,6%	5.139	7,1%	10.671
40-44	5.246	7,2%	4.834	6,7%	10.080
45-49	4.762	6,5%	4.350	6,0%	9.112
50-54	3.992	5,5%	4.036	5,6%	8.028
55-59	3.950	5,4%	4.123	5,7%	8.073
60-64	4.876	6,7%	5.324	7,3%	10.200
65-69	4.987	6,8%	5.242	7,2%	10.229
70-74	3.817	5,2%	4.295	5,9%	8.112
75-79	1.726	2,4%	2.177	3,0%	3.903
80-84	795	1,1%	1.111	1,5%	1.906
85+	544	0,7%	1.011	1,4%	1.555
Σύνολο	73.139	100,0%	72.658	100,0%	145.797

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001

Παρόμοια εικόνα εμφανίζουν και οι επιμέρους ενότητες της Π.Ε. Πέλλας, σχετικά με την ηλικιακή τους διάρθρωση, καθώς σε γενικές γραμμές ο πληθυσμός εμφανίζεται γηρασμένος. Ειδικότερα πιο γηρασμένος εμφανίζεται ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές και σχετικά πιο νεανικός στις περιοχές των αστικών κέντρων, όπως για παράδειγμα στη Δημοτική Ενότητα Γιαννιτσών.

3.3.4. Μορφωτικό Επίπεδο

Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της Π.Ε. Πέλλας εμφανίζεται αρκετά χαμηλό. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί η πλειοψηφία του πληθυσμού (41,1%) είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ακολουθούν οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 19,7% και απόφοιτοι τριτάξιου γυμνασίου με ποσοστό 11,9%. Αξίζει να αναφέρουμε ότι μόλις το 6,5% του πληθυσμού είναι πτυχιούχοι ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης.

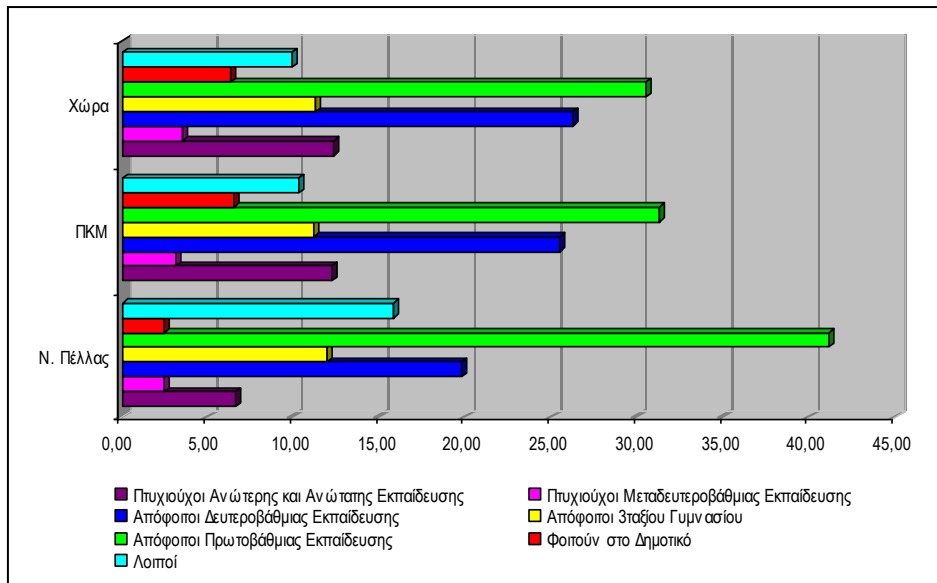

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001, Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Διάγραμμα 3.3. Μορφωτικό Επίπεδο Πληθυσμού Π.Ε. Πέλλας 2001

Μάλιστα το ιδιαίτερα χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της Π.Ε. Πέλλας γίνεται εύκολα αντιληπτό αν συγκριθεί με το αντίστοιχο επίπεδο του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και του συνόλου της ελληνικής επικράτειας. Όπως παρατηρείται και στο ακόλουθο διάγραμμα, οι κατηγορίες υψηλού μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού της Π.Ε. Πέλλας είναι σαφώς πιο περιορισμένες από τις αντίστοιχες στην ΠΚΜ και στην επικράτεια, ενώ το αντίστροφο ισχύει στις κατηγορίες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Αξίζει να αναφερθεί για παράδειγμα ότι οι απόφοιτοι ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης στην Π.Ε. Πέλλας φτάνουν το 6,5% του πληθυσμού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ΠΚΜ είναι 12,5% και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας το 12,7%.

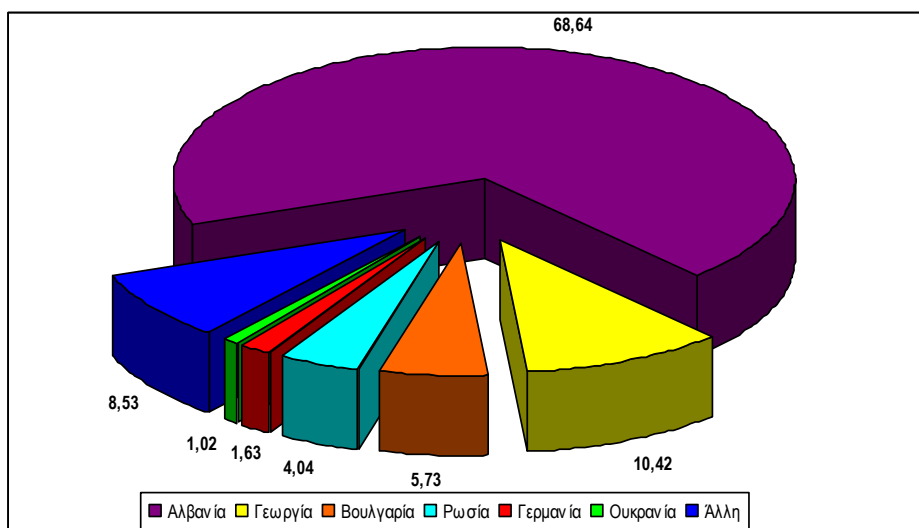
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001, Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Διάγραμμα 3.4. Μορφωτικό Επίπεδο Πληθυσμού Π.Ε. Πέλλας, Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και Επικράτειας 2001

3.3.5. Αλλοδαποί

Στην Π.Ε. Πέλλας, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, διαμένει ένας σημαντικός αριθμός αλλοδαπών. Ειδικότερα οι αλλοδαποί στην περιοχή ανέρχονται σε 6.390 άτομα, εκ των οποίων οι 3.974 είναι άνδρες (62,2%) και οι 2.416 είναι γυναίκες (37,9%). Από τους αλλοδαπούς που διαμένουν στην περιοχή ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 14,0% διαθέτουν διπλή υπηκοότητα.

Όσον αφορά τη χώρα προέλευσης των αλλοδαπών, το μεγαλύτερο ποσοστό τους, 68,6% προέρχεται από την Αλβανία (4.386 άτομα), ενώ οι υπόλοιποι από χώρες όπως η Γεωργία (10,4%), η Βουλγαρία (5,7%), η Ρωσία (4,0%), η Γερμανία (1,6%) και η Ουκρανία (1,0%). Μάλιστα η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών της Π.Ε. Πέλλας προέρχονται από Βαλκανικές χώρες και από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Στο διάγραμμα που ακολουθεί δίνεται μια αναλυτικότερη εικόνα για τις χώρες προέλευσης των αλλοδαπών που διαμένουν στις Π.Ε. Πέλλας.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001, Αναπτυξιακή Πέλλας www.anpe.gr

Διάγραμμα 3.5. Προέλευση αλλοδαπών στην Π.Ε. Πέλλας 2001

Επιπλέον ένα ακόμα στοιχείο που φανερώνει τη σημαντική παρουσία αλλοδαπών στην Π.Ε. Πέλλας, είναι τα στοιχεία των αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν σε σχολεία της περιοχής. Σύμφωνα με τα στοιχεία των διευθύνσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Πέλλας, ο αριθμός τους είναι σημαντικός, αφού στο σύνολο των μαθητών των δημοτικών σχολείων για το σχολικό έτος 2006-2007 αποτελούν το 6,5% και στο σύνολο των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν το 6,2%.

Μάλιστα αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τα σχολικά έτη, 2005-2006 και 2006-2007, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί, ο αριθμός των αλλοδαπών μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε κατά 5,8%, ενώ ο αριθμός των μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση μειώθηκε κατά -4,3%.

Πίνακας 3.4. Αλλοδαποί μαθητές Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, 2005-2007

Αλλοδαποί Μαθητές	Σχολικό Έτος	
	2005-2006	2006-2007
Μαθητές Α΄ βάθμιας εκπαίδευσης	603	638
Μαθητές Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης	602	576

Πηγή: Δ/νσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πέλλας

3.4. Οικονομικά χαρακτηριστικά

3.4.1. Οικονομικές Επιδόσεις Π.Ε. Πέλλας

Ένας από τους σημαντικότερους δείκτες που αποτυπώνει τις οικονομικές επιδόσεις μίας χωρικής ενότητας (χώρα, περιφέρεια, Νομός) είναι το μέγεθος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, δείκτης που χρησιμοποιείται ως βάση συγκρίσεων και επιτρέπει την διεξαγωγή σχετικά ασφαλών συμπερασμάτων για την πορεία της εθνικής και τοπικής οικονομίας μιας εξεταζόμενης περιοχής.

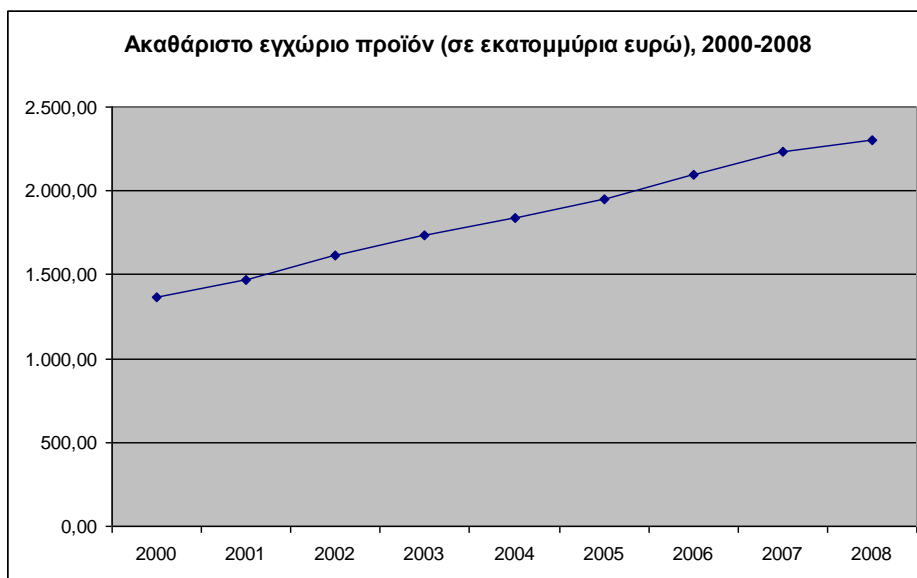
Ειδικότερα στην περίπτωση της Π.Ε. το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ανήλθε για το έτος 2008 στα 2.302,48 εκατομμύρια ευρώ αντιστοιχώντας στο 6,50% του ΑΕΠ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο 0,97% του ΑΕΠ της χώρας.

Πίνακας 3.5. Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε εκατομμύρια ευρώ), 2000-2008

Έτος	Π.Ε. Πέλλα	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Σύνολο Ελλάδος
2000	1.362,65	21.622,14	136.281,00
2001	1.464,87	22.660,46	146.427,76
2002	1.615,49	23.700,18	156.615,18
2003	1.736,24	26.283,13	172.431,09
2004	1.836,07	28.873,99	185.265,63
2005	1.947,93	30.243,82	194.818,75
2006	2.097,94	32.372,12	211.299,68
2007	2.234,61	34.475,30	227.074,07
2008	2.302,48	35.458,39	236.917,08

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2000-2008

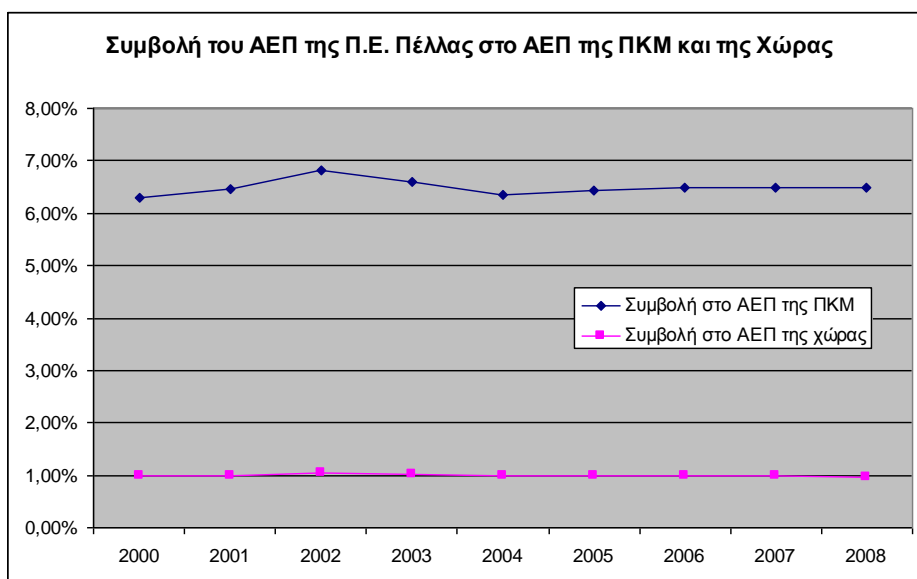
Όσον αφορά την διαχρονική εξέλιξη του ΑΕΠ, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα, το ΑΕΠ της Π.Ε. Πέλλας ακολουθεί μια αυξητική τάση, καταγράφοντας την περίοδο 2000-2008 μια αύξηση της τάξης του 68,97%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι 63,99% και σε επίπεδο χώρας στο 73,84%.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2000-2008

Διάγραμμα 3.6. Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε εκατ. Ευρώ), 2000-2008

Όμως παρά την αύξηση που καταγράφει το ΑΕΠ της Π.Ε. Πέλλας, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, η συμβολή του στο ΑΕΠ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο ΑΕΠ της χώρας παραμένει αμετάβλητη όλη την εξεταζόμενη περίοδο (2000-2008).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2000-2008

Διάγραμμα 3.7. Συμβολή του ΑΕΠ όμως Π.Ε. Πέλλας στο ΑΕΠ όμως ΠΚΜ και όμως Χώρας

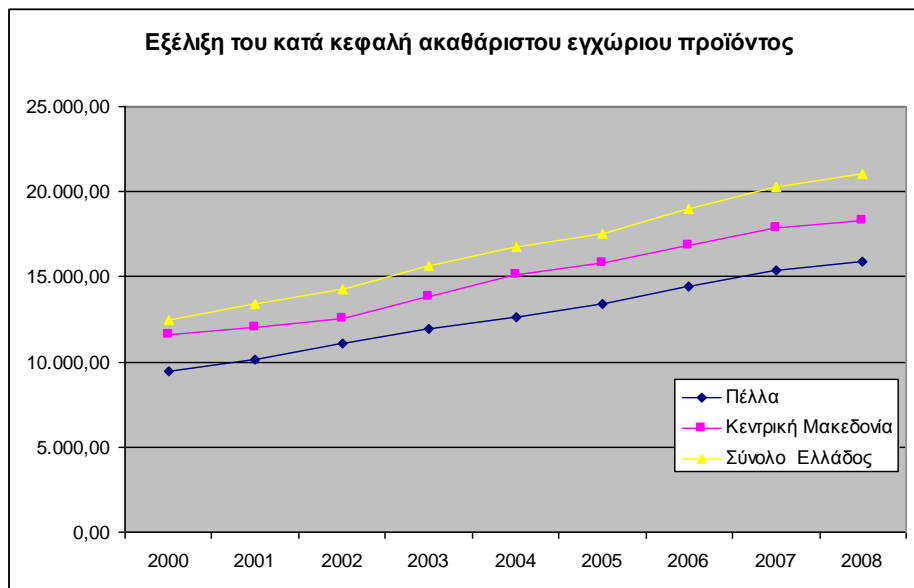
Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ως δείκτης ευημερίας εμφανίζει ορισμένα βασικά προβλήματα, καθώς εξετάζει το συνολικό προϊόν που παράγεται ανεξάρτητα του πληθυσμού που διαμένει στη περιοχή. Έτσι για να αντιμετωπιστούν αυτές οι ανεπάρκειες του δείκτη του ΑΕΠ, χρησιμοποιείται ο δείκτης του κατά κεφαλή ΑΕΠ. Έτσι το κατά κεφαλή ΑΕΠ στην Π.Ε. Πέλλας για το 2008, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ανήλθε σε 15.877,07€, όταν το αντίστοιχο κατά κεφαλή ΑΕΠ στην ΠΚΜ είναι 18.275,28€ και σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας 21.083,53€. Γίνεται λοιπόν φανερό ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι αρκετά χαμηλότερο από το αντίστοιχο στην ΠΚΜ και στο σύνολο της χώρας, καθώς αντιστοιχεί στο 86,9% του κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΠΚΜ και στο 75,3% του κατά κεφαλή ΑΕΠ της χώρας.

Πίνακας 3.6. Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε ευρώ), 2000-2008

Έτος	Π.Ε. Πέλλας	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Σύνολο Ελλάδος
2000	9.485,78	11.557,80	12.482,85
2001	10.148,71	12.041,06	13.372,46
2002	11.119,63	12.504,83	14.253,86
2003	11.917,69	13.792,49	15.642,09
2004	12.620,06	15.113,97	16.748,33
2005	13.405,55	15.789,47	17.545,03
2006	14.451,34	16.828,68	18.953,14
2007	15.402,84	17.846,60	20.287,42
2008	15.877,07	18.275,28	21.083,53

Πηγή: ΕΣΥΕ 2000-2008

Σχετικά με την διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλή ΑΕΠ, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί τόσο σε επίπεδο Π.Ε. Πέλλας, όσο και σε επίπεδο ΠΚΜ και χώρας ακολουθείται ανοδική πορεία. Ειδικότερα την εξεταζόμενη περίοδο, 2000-2008, η αύξηση του του κατά κεφαλή ΑΕΠ στην Π.Ε. Πέλλας έφτασε το 67,38%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έφτασε το 58,12% και για το σύνολο της χώρας στο 68,90%.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2000-2008

Διάγραμμα 3.8. Εξέλιξη του κατά κεφαλή ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος

Τέλος για να εξεταστεί η κλαδική διάρθρωση του παραγόμενου προϊόντος σε περιοχή χρησιμοποιείται ο δείκτης της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ). Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη στον οποίο στηρίζεται ο υπολογισμός του εγχώριου προϊόντος. Η διαφορά του με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, είναι ότι η ΑΠΑ περιλαμβάνει τις επιδοτήσεις και δεν περιλαμβάνει τους φόρους που επιβάλλονται στην τιμή των προϊόντων.

Ειδικότερα στην περίπτωση της Π.Ε. Πέλλας οι κλάδοι που κυριαρχούν είναι αυτοί του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, καθώς και ο κλάδος των άλλων υπηρεσιών που παράγουν το 26,3% και το 26,9% αντίστοιχα της συνολικής Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Π.Ε. Πέλλας. Αξίζει να αναφερθεί ότι και ο κλάδος της γεωργίας εμφανίζεται ενισχυμένος αν και τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αποδυναμώνεται σταδιακά.

Η εικόνα της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας σε επίπεδο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, αλλά και σε επίπεδο χώρας είναι σχετικά διαφοροποιημένη από την αντίστοιχη της Π.Ε. Πέλλας. Ειδικότερα οι κλάδοι του τριτογενή τομέα είναι περισσότερο ενισχυμένοι, ενώ οι κλάδοι του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα είναι πιο αποδυναμωμένοι. Αναλυτικά η εικόνα για την κλαδική διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας για την Π.Ε.

Πέλλας, την ΠΚΜ και το σύνολο της χώρας για την περίοδο 2000-2008, δίνεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 3.7. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο, 2000-2008

Σύνολο Ελλάδος													
Έτος	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία		Βιομηχανία		Κατασκευές		Χονδρικό και λιανικό εμπόριο		Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, διαχ. ακίν. περιουσίας		Άλλες υπηρεσίες		Σύνολο
	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	
2000	7933,2744	6,59%	16754,434	13,92%	8469,695	7,04%	36264,354	30,12%	24794,0464	20,60%	26166,376	21,74%	120382,18
2001	8260,3437	6,40%	17058,46	13,23%	10528,336	8,16%	40049,075	31,05%	25136,07246	19,49%	27936,282	21,66%	128968,57
2002	8184,4228	5,88%	18537,213	13,33%	8576,5148	6,17%	44619,98	32,07%	27575,31782	19,82%	31622,31	22,73%	139115,76
2003	8448,3068	5,48%	19325,949	12,52%	10044,764	6,51%	51940,468	33,66%	30209,08975	19,58%	34334,426	22,25%	154303
2004	8172,1802	4,91%	20422,124	12,26%	10761,828	6,46%	56376,397	33,85%	33020,47517	19,83%	37786,978	22,69%	166539,98
2005	8403,1891	4,81%	22494,266	12,88%	10949,46	6,27%	59449,331	34,04%	33128,8719	18,97%	40198,516	23,02%	174623,63
2006	6989,368	3,74%	23431,488	12,55%	12802,781	6,86%	63857,733	34,20%	35499,27225	19,01%	44154,818	23,65%	186735,46
2007	6877,3722	3,44%	24537,391	12,27%	13003,628	6,50%	69544,569	34,77%	38460,52984	19,23%	47609,448	23,80%	200032,94
2008	6574,5107	3,14%	27393,763	13,07%	10595,512	5,05%	72314,626	34,49%	39937,29414	19,05%	52846,399	25,21%	209662,1
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας													
Έτος	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία		Βιομηχανία		Κατασκευές		Χονδρικό και λιανικό εμπόριο		Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, διαχ. ακίν. περιουσίας		Άλλες υπηρεσίες		Σύνολο
	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	
2000	1579,013	8,27%	2972,409	15,56%	1642,2653	8,60%	5512,577	28,86%	3762,917297	19,70%	3630,4772	19,01%	19099,659
2001	1649,3494	8,26%	2925,8718	14,66%	1829,5425	9,17%	6157,3988	30,85%	3754,884538	18,81%	3641,5114	18,25%	19958,558
2002	1613,9407	7,67%	2939,9792	13,97%	1579,8956	7,50%	6759,5607	32,11%	4050,620655	19,24%	4108,0358	19,51%	21052,033
2003	1568,6109	6,67%	3126,2917	13,29%	1755,8612	7,47%	8159,2087	34,69%	4435,90637	18,86%	4474,0408	19,02%	23519,92
2004	1670,2074	6,43%	3297,9867	12,71%	2071,0035	7,98%	8927,1382	34,39%	4817,362259	18,56%	5171,8684	19,93%	25955,566
2005	1730,2704	6,38%	3501,2955	12,92%	2347,8518	8,66%	9371,2798	34,57%	4768,559407	17,59%	5389,4589	19,88%	27108,716
2006	1345,7428	4,70%	3641,2102	12,73%	2750,1638	9,61%	9901,9151	34,61%	5054,559478	17,67%	5915,1703	20,68%	28608,762
2007	1382,0489	4,55%	3880,7667	12,78%	2620,1139	8,63%	10628,865	35,00%	5415,763777	17,83%	6442,2484	21,21%	30369,807
2008	1365,3678	4,35%	4286,0785	13,66%	1946,1516	6,20%	11130,678	35,47%	5595,55479	17,83%	7055,423	22,48%	31379,254
Π.Ε. Πέλλας													
Έτος	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία		Βιομηχανία		Κατασκευές		Χονδρικό και λιανικό εμπόριο		Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, διαχ. ακίν. περιουσίας		Άλλες υπηρεσίες		Σύνολο
	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	Εκατ. €	Ποσ. (%)	
2000	106,34578	12,38%	207,76474	24,19%	56,62	6,59%	188,07601	21,90%	120,2765602	14,00%	179,73685	20,93%	858,81994
2001	130,59665	13,52%	212,58433	22,01%	97,923989	10,14%	216,14769	22,38%	120,6375898	12,49%	188,11999	19,47%	966,01024
2002	89,740398	9,72%	219,04478	23,71%	76,043549	8,23%	191,31456	20,71%	128,5168164	13,91%	219,0404	23,71%	923,7005
2003	109,15833	10,06%	248,99698	22,94%	84,058431	7,74%	261,06473	24,05%	142,6698535	13,14%	239,54148	22,07%	1085,4898
2004	106,63684	9,12%	253,00168	21,64%	75,377353	6,45%	304,74145	26,06%	154,0465631	13,17%	275,52839	23,56%	1169,3323
2005	107,23928	8,79%	279,04124	22,86%	102,43713	8,39%	300,61611	24,63%	150,564441	12,33%	280,80073	23,00%	1220,6989
2006	88,632894	6,96%	245,92346	19,30%	141,74576	11,12%	314,12191	24,65%	159,8484302	12,55%	323,9022	25,42%	1274,1747
2007	86,403658	6,28%	249,55497	18,15%	137,50175	10,00%	386,48233	28,11%	170,1987026	12,38%	344,77909	25,08%	1374,9205
2008	73,643041	5,26%	299,37276	21,38%	106,12472	7,58%	368,79118	26,33%	176,0080835	12,57%	376,54714	26,89%	1400,4869

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2000-2008

3.4.2. Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός – Απασχόληση – Ανεργία

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην Π.Ε. Πέλλας, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, ανέρχεται σε 60.295 άτομα αντιστοιχώντας στο 41,36% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής. Το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο περιφέρειας και συνολικής επικράτειας είναι ελάχιστα πιο αυξημένο, δηλαδή 42,08% και 42,10% αντίστοιχα.

Οι απασχολούμενοι της Π.Ε. Πέλλας ανέρχονται σε 53.782 άτομα που αντιστοιχούν στο 89,20% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της περιοχής. Το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο περιφέρειας και συνολικής επικράτειας είναι λίγο πιο μικρό, δηλαδή 88,26% και 88,88% αντίστοιχα.

Αντίθετα οι άνεργοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, στην Π.Ε. Πέλλας ανέρχονται σε 6.513 άτομα, αντιστοιχώντας σε ποσοστό 10,80%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι 11,74% και στο σύνολο της χώρας είναι 11,12%. Από το σύνολο των ανέργων στην Π.Ε. Πέλλας ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της τάξης του 59,08% αντιστοιχεί σε νέες ανέργους, όταν το αντίστοιχο ποσοστό των νέων ανέργων στην ΠΚΜ είναι 48,18%.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η ανεργία στην Π.Ε. Πέλλας είναι χαμηλότερη από την ανεργία σε επίπεδο περιφέρειας αλλά και χώρας, όμως κάτι τέτοιο δεν ισχύει, καθώς αυτό το ποσοστό της ανεργίας αποτυπώνει την επίσημη ανεργία, όμως η πραγματική ουσιαστικά είναι πολύ πιο αυξημένη στην περιοχή.

Αυτό συμβαίνει καθώς μεγάλο μέρος του πληθυσμού που στην πραγματικότητα είναι άνεργοι, υποαπασχολούνται στις αγροτικές δραστηριότητες με αποτέλεσμα να μην δηλώνονται ως άνεργοι. Έτσι λοιπόν η πραγματική ανεργία στην Π.Ε. Πέλλας είναι πολύ πιο αυξημένη από αυτή που αποτυπώνουν τα επίσημα στοιχεία.

Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί ότι τα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας αναφέρονται στην απογραφή του 2001, δηλαδή σε στοιχεία της περασμένης δεκαετίας. Αυτό συμβαίνει καθώς τα αντίστοιχα στοιχεία για την απασχόληση και την ανεργία από την απογραφή του 2011 δεν είναι ακόμα διαθέσιμα. Για να αντιμετωπιστεί λοιπόν αυτό το πρόβλημα χρησιμοποιούνται και τα αντίστοιχα στοιχεία σε επίπεδο περιφέρειας και επικράτειας, έτσι ώστε μέσα από συγκρίσεις να δίνεται μια γενικότερη εικόνα για το φαινόμενο της απασχόλησης και της ανεργίας.

Βέβαια το τελευταίο διάστημα, λόγω της οικονομικής συγκυρίας που έχει δημιουργηθεί από την οικονομική κρίση, η ανεργία έχει αυξηθεί κατακόρυφα τόσο στην Π.Ε. Πέλλας, όσο και γενικότερα στο σύνολο της χώρας.

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνεται μια συνολική εικόνα για την απασχόληση και την ανεργία στην Π.Ε. Πέλλας, στην ΠΚΜ και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Πίνακας 3.7. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο, 2000-2008

Ενότητα	Οικονομικώς ενεργοί				Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί		
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"	
Π.Ε. Πέλλας	60.295	53.782	6.513	3.848	68.256
Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας	788.673	696.065	92.608	44.626	895.946
Σύνολο Ελλάδος	4.615.470	4.102.091	513.379	247.395	5.244.123

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2001

3.4.3. Τομεακή και Κλαδική Διάρθρωση Απασχόλησης

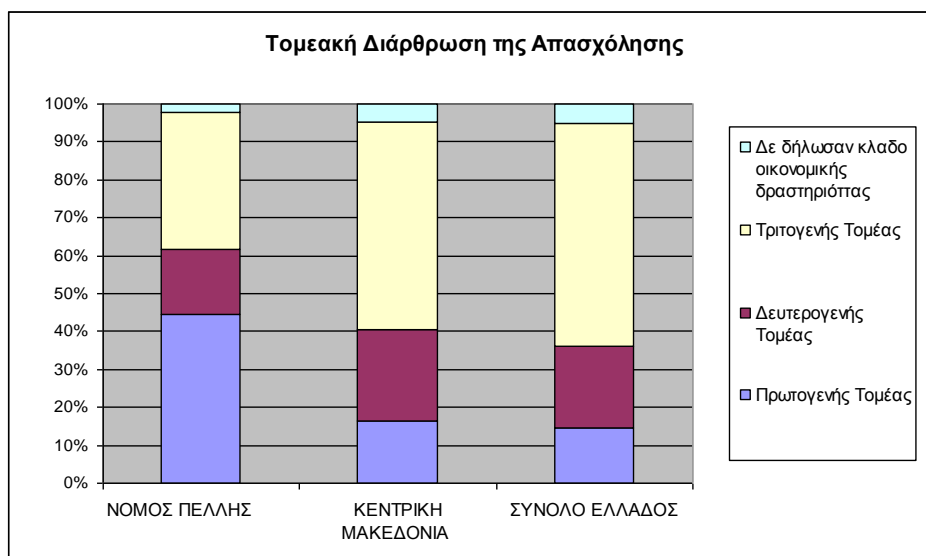
Η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης στην Π.Ε. Πέλλας είναι αρκετά διαφορετική από την αντίστοιχη της ΠΚΜ αλλά και του συνόλου της ελληνικής επικράτειας. Ειδικότερα στην Π.Ε. Πέλλας ο τομέας που κυριαρχεί είναι ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος συγκεντρώνει το 44,35% των απασχολούμενων, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΠΚΜ είναι 16,39% και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας είναι 14,42%. Ακολουθεί ο τριτογενής τομέας ο οποίος συγκεντρώνει το 36,22% των απασχολούμενων της Π.Ε. Πέλλας, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΠΚΜ είναι 54,81% και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας είναι 58,55%. Τέλος ο τριτογενής τομέας στην Π.Ε. Πέλλας απασχολεί το 17,15% των απασχολούμενων της περιοχής, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΠΚΜ είναι 24,00% και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας είναι 21,75%.

Στον πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθούν παρουσιάζεται η πλήρης εικόνα της τομεακής διάρθρωσης της απασχόλησης στην Π.Ε. Πέλλας, στην ΠΚΜ και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Πίνακας 3.8. Τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης 2001

Ενότητα	Απασχολούμενοι								Σύνολο
	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας		Δε δήλωσαν κλ. οικον. δραστ.		
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	
Π.Ε. Πέλλας	23.854	44,35%	9.221	17,15%	19.478	36,22%	1.229	2,29%	53.782
Περ. Κ. Μακεδονίας	114.099	16,39%	167.053	24,00%	381.487	54,81%	33.426	4,80%	696.065
Σύνολο Ελλάδος	591.666	14,42%	892.189	21,75%	2.401.834	58,55%	216.402	5,28%	4.102.091

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2001

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2001

Διάγραμμα 3.9. Τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης 2001

Από την τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης γίνεται αντιληπτό ότι η περιοχή της Π.Ε. Πέλλας αποτελεί μια καθαρά αγροτική περιοχή, όπου η κύρια και βασική οικονομική δραστηριότητα είναι η γεωργία και κτηνοτροφία.

Όσον αφορά την κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης στην Π.Ε. Πέλλας, οι κλάδοι που εμφανίζονται ενισχυμένοι είναι

το Εμπόριο και οι επισκευές που συγκεντρώνουν το 10,11% των απασχολούμενων της περιοχής, οι μεταποιητικές βιομηχανίες με ποσοστό απασχόλησης 11,27% και η γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία που συγκεντρώνουν το 39,84% των απασχολούμενων, Αναλυτικά η εικόνα για την κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης δίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.9. Κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης 2001

Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	Απασχολούμενοι	Ποσοστό (%)
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	24.371	39,84%
Αλιεία	13	0,02%
Ορυχεία, λατομεία	98	0,16%
Μεταποιητικές βιομηχανίες	6.895	11,27%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού	393	0,64%
Κατασκευές	2.996	4,90%
Εμπόριο, επισκευές	6.182	10,11%
Ξενοδοχεία, εστιατόρια	2.190	3,58%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	1.932	3,16%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	657	1,07%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας εκμισθώσεις, επ/κές δραστηριότητες	1.698	2,78%
Δημόσια διοίκηση, άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	2.644	4,32%
Εκπαίδευση	2.501	4,09%
Υγεία, κοινωνική μέριμνα	1.659	2,71%
Άλλες επιχ/κές δραστηριότητες	1.185	1,94%
Ιδωτικά νοικοκυριά που απασχολούν προσωπικό	135	0,22%
Εταιρικοί οργανισμοί και όργανα	0	0,00%
"Νέοι"	3.899	6,37%
Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	1.728	2,82%
Σύνολο	61.176	100,00%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2001

3.4.4. Οικονομική Δραστηριότητα

Όπως φάνηκε και από την εξέταση της απασχόλησης ο πρωτογενής τομέας είναι αυτός που κυριαρχεί στην οικονομική δραστηριότητα της Π.Ε. Πέλλας. Ειδικότερα η γεωργία αποτελεί μία από τις ιδιαίτερα αναπτυγμένες δραστηριότητες της περιοχής. Η καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται σε 774,7 χιλ. στρ. με τις αρδευόμενες εκτάσεις να αποτελούν το 91,7% αυτής. Το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων καλύπτεται από αροτριάιες και δενδρώδεις καλλιέργειες, οι οποίες αφορούν σε καλλιέργειες ροδάκινου, βαμβακιού, σιτηρών και καλαμποκιού και ακολουθούν το σπαράγγι, ο καπνός, το κεράσι και σε μικρότερη έκταση τα μήλα και τα ζαχαρότευτλα.

Πιο συγκεκριμένα η Π.Ε. Πέλλας, ανάλογα με τις καλλιέργειες που αναπτύσσονται μπορεί να χωριστεί σε έξι ενότητες (Αναπτυξιακή Πέλλας, 2007):

- Η Περιοχή Αλμωπίας, στην οποία επικρατούν οι κλάδοι φυτικής παραγωγής όπως τα οπωροφόρα δέντρα (ροδάκινα και κεράσια), τα σιτηρά, η μηδική και το καλαμπόκι, ενώ η περιοχή του Αρχάγγελου χαρακτηρίζεται από την μονοκαλλιέργεια κερασιών.
- Η Περιοχή Βεγορίτιδας, στην οποία κύρια παραγωγική κατεύθυνση είναι τα οπωροφόρα δέντρα και πιο συγκεκριμένα τα μήλα, τα ροδάκινα και τα κεράσια.
- Η Περιοχή Έδεσσας, στην οποία κυριαρχεί η παραγωγή κερασιών και δευτερευόντως η παραγωγή ροδάκινων και κηπευτικών ειδών
- Η Περιοχή Σκύδρας, στην οποία επικρατεί η δενδροκομία: Μήλα, ροδάκινα, κεράσια, αχλάδια, βερίκοκα και ακτινίδια, ενώ στην περιοχή Άσπρου υπάρχουν θερμοκήπια μακεδονικού τύπου.
- Η Περιοχή Γιαννιτσών, στην οποία κύριοι κλάδοι παραγωγής είναι οι δενδρώδεις καλλιέργειες, το σπαράγγι, ο καπνός, τα σιτηρά, το βαμβάκι και το καλαμπόκι
- Η Περιοχή Κύρρου, στην οποία επικρατούν οι κλάδοι φυτικής παραγωγής όπως η δενδροκομία, το βαμβάκι, τα σιτηρά και ο καπνός.

Επίσης η κτηνοτροφία είναι μια αρκετά ανεπτυγμένη οικονομική δραστηριότητα στην Π.Ε. Πέλλας. Μάλιστα αναπτύσσονται όλοι οι κλάδοι της ζωικής παραγωγής υπό μορφή οργανωμένων εκμεταλλεύσεων των αντίστοιχων τύπων, με περισσότερο ανεπτυγμένη την βοοτροφία και την προβατοτροφία. Επειδή όμως η κτηνοτροφία υπόκειται στον ανταγωνισμό της φυτικής παραγωγής, ως προς τη χρησιμοποίηση του εδάφους και της εργασίας, έχει αναπτυχθεί σε συγκεκριμένες περιοχές της Πέλλας, στις οποίες οι συνθήκες συνεπάγονται μεγαλύτερη αποδοτικότητα για τις κτηνοτροφικές δραστηριότητες παρά για τις γεωργικές.

Οι κύριοι κλάδοι ζωικής παραγωγής είναι η βοοτροφία, η προβατοτροφία, η αιγοτροφία, η χοιροτροφία, ενώ σε μικρότερο ποσοστό εκτρέφονται όρνιθες και κουνέλια. Αναλυτικά το ζωικό κεφάλαιο της περιοχής εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 3.10. Ζωικό κεφάλαιο Π.Ε. Πέλλας, 2003-2005

	2003	2005
Αριθμός εκμεταλλεύσεων με βοοειδή	1.084	1.039
Αριθμός βοοειδών	27.545	27.860
Αριθμός εκμεταλλεύσεων με πρόβατα	1.477	1.400
Αριθμός προβάτων	183.928	165.748
Αριθμός εκμεταλλεύσεων με αίγες	1.278	1.116
Αριθμός αιγών	78.692	72.741
Αριθμός εκμεταλλεύσεων με χοίρους	868	972
Αριθμός χοίρων	26.715	17.075

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2003-2005

Ακόμα ένας κλάδος με σημαντική δραστηριότητα στην Π.Ε. Πέλλας είναι αυτός της παραγωγής ξυλείας. Ειδικότερα η παραγωγή ξυλείας στην περιοχή βασίζεται ως επί το πλείστον στα δασοπονικά είδη της οξιάς (*Fagus*), καθώς επίσης στην ελάτη (*Abies*) και στην δρυ (*Quercus*). Η παραγωγή αφορά κυρίως καύσιμη ξυλεία και λιγότερο βιομηχανική και τεχνική. Γενικότερα πάντως σε ό,τι αφορά στη δασοπονία της περιοχής κυριαρχούν τα αείφυλλα πλατύφυλλα είδη (37%), η δρυς (30%) και η οξιά (29%).

Πιο συγκεκριμένα η παραγωγή ξυλείας, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το έτος 2006 ανήλθε σε 55.694,82 Κ.Μ. βασιζόμενη κυρίως στα δασοπονικά είδη της οξιάς. Ακολουθούν τα δασοπονικά είδη της δρυός και της ελάτης, ενώ μια μικρή ποσότητα παράγεται από την πεύκη και την κασταριά.

Αναφορικά με τον δευτερογενή τομέα, όπως επισημάνθηκε και στην εξέταση της απασχόλησης, στην Π.Ε. Πέλλας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος. Ειδικότερα οι κλάδοι του δευτερογενή τομέα που εμφανίζονται πιο ανεπτυγμένοι είναι αυτοί των μεταποιητικών βιομηχανιών και των κατασκευών.

Η Π.Ε. Πέλλας χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη επιχειρήσεων ελαφράς βιομηχανίας. Οι κλάδοι που παρουσιάζουν σήμερα εξειδίκευση στην περιοχή είναι διαφορετικοί από αυτούς της βιομηχανικής παράδοσης η οποία εστιάζεται στην κλωστοϋφαντουργία. Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν την παρασκευή ειδών διατροφής και την κατασκευή ειδών ένδυσης.

Επιπλέον η Π.Ε. Πέλλας αποτελεί το μεγαλύτερο κέντρο μεταποίησης και εξαγωγής μεταποιημένων φρούτων της χώρας και ένα από τα βασικά εξαγωγικά κέντρα νωπών φρούτων και λαχανικών. Οι κλάδοι αυτοί στηρίζονται στις εξαγωγές, πράγμα που σημαίνει ότι αποφέρουν σημαντικά συναλλαγματικά οφέλη στη χώρα. Ακόμα

σημαντική είναι η παρουσία των τριών μοναδικών στην Ελλάδα μονάδων μεταποίησης σαλιγκαριού, οι οποίες διακινούν σημαντικό ποσοστό της παγκόσμιας παραγωγής μεταποιημένου σαλιγκαριού.

Τέλος ο τριτογενής τομέας στην Π.Ε. Πέλλας εμφανίζεται σχετικά ανεπτυγμένος, όμως σε καμία περίπτωση δεν είναι τόσο ανεπτυγμένος, όσο σε άλλες περιοχές. Ειδικότερα οι δραστηριότητες του τριτογενή τομέα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων.

Οι δημοφιλέστεροι κλάδοι του τριτογενή τομέα, σε όρους απασχόλησης, σύμφωνα με τα διατιθέμενα στοιχεία, είναι ο κλάδος του εμπορίου και των επισκευών, ο κλάδος της δημόσιας διοίκησης, άμυνας, υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, ο κλάδος της εκπαίδευσης και ο κλάδος των ξενοδοχείων-εστιατορίων.

Επιπλέον από τα στοιχεία που δαιθέτει η Αναπτυξιακή Πέλλας, για τις επιχειρήσεις της Π.Ε. Πέλλας, συνολικά στην περιοχή στον τριτογενή τομέα δραστηριοποιούνται 7.022 επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν συνολικό κύκλο εργασιών 816,58 εκατομμυρίων ευρώ.

Στο πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ο αριθμός των επιχειρήσεων και ο τζίρος τους ανά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2003.

Πίνακας 3.10. Αριθμός επιχειρήσεων και τζίρος αυτών (σε εκατ. ευρώ) στο Π.Ε. Πέλλας ανά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας 2003

Κατηγορία Οικονομικής Δραστηριότητας	Αρ.	%	Κύκλος Εργασιών	%
	Επιχειρήσεων	Συνόλου		Συνόλου
ΕΜΠΟΡΙΟ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ. ΛΙΑΝΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΚΑΥΣΙΜΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	641	9,13%	96,35	11,80%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ, ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	791	11,26%	330,45	40,47%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ: ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	2.599	37,01%	221,53	27,13%
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	1.326	18,88%	31,25	3,83%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΣΩ ΑΓΩΓΩΝ	609	8,67%	78,67	9,63%

ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΩΝ	50	0,71%	4,2	0,51%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	21	0,30%	1,73	0,21%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, ΜΕ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ	1	0,01%	*	*
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	14	0,20%	0,3	0,04%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	20	0,28%	0,82	0,10%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	8	0,11%	0,02	0,00%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ. ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	14	0,20%	0,41	0,05%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	21	0,30%	8,49	1,04%
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	12	0,17%	1,13	0,14%
ΆΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	444	6,32%	13,45	1,65%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	12	0,17%	3,6	0,44%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	40	0,57%	1,41	0,17%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	40	0,57%	0,8	0,10%
Δ ΔΙΑΘΕΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ: ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ Δ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	6	0,09%	0,43	0,05%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΜΕ ΜΕΛΗ Μ.Α.Κ.	58	0,83%	16,19	1,98%
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	57	0,81%	0,79	0,10%
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	237	3,38%	4,56	0,56%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΟΙΚΙΑΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	1	0,01%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	7.022	100,00%	816,58	100,00%

Πηγή: Αναπτυξιακή Πέλλας, 2007

Επιπλέον και όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, στην Π.Ε. Πέλλας την τελευταία δεκαετία έχουν αρχίσει να αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες αυτές αξιοποιούν τους πολύ σημαντικούς τουριστικούς πόρους της περιοχής, όπως ο αρχαιολογικός χώρος της Πέλλας, το Χιονοδρομικό Κέντρο Καϊμακτσαλάν, τα Λουτρά του Πόζαρ κλπ. Επίσης στην περιοχή έχουν αναπτυχθεί

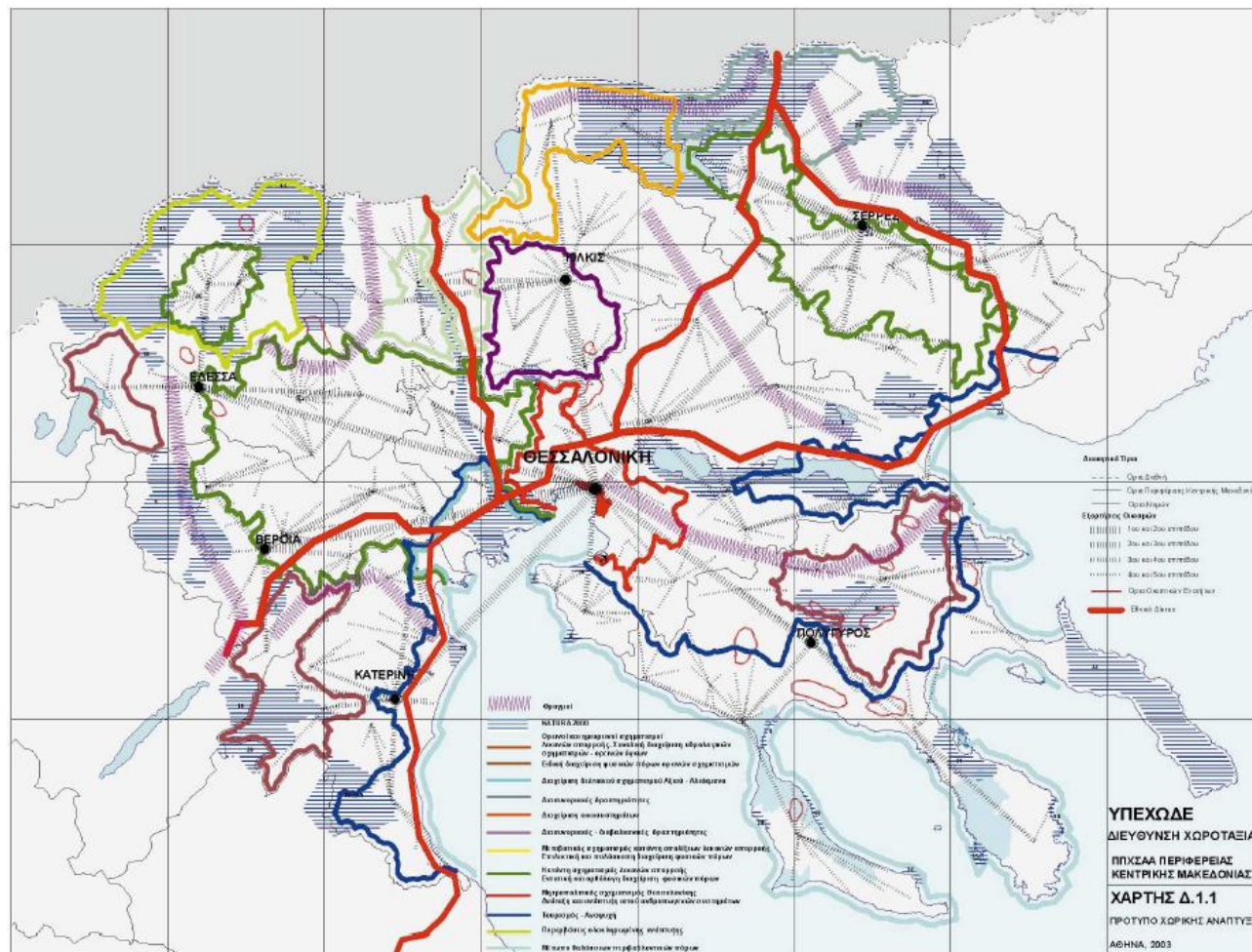
αρκετές αγροτουριστικές μονάδες, στις οποίες αναπτύσσονται διάφορες δραστηριότητες αγροτουρισμού και οικοτουρισμού.

3.5. Χωροταξική Οργάνωση και Χρήσεις Γης

Η χωροταξική οργάνωση της Π.Ε. Πέλλας σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, εμφανίζει σημαντική εξάρτηση από το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Λειτουργική εξάρτηση βέβαια εμφανίζουν όλα τα αστικά κέντρα της περιφέρειας από τη Θεσσαλονίκη. Αναλυτικά οι εξαρτήσεις που εμφανίζονται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, όπως αποτυπώνονται στο Χωροταξικό της Σχέδιο παρουσιάζονται στον χάρτη που ακολουθεί.

Επίσης στο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ιεραρχείται το οικιστικό δίκτυο της Π.Ε. Πέλλας. Ειδικότερα από τους 132 συνολικά οικισμούς της Π.Ε. Πέλλας, κανένας οικισμός δεν είναι 1^{ου} βαθμού, ενώ ένας μόνο οικισμός και συγκεκριμένα η Έδεσσα είναι 2^{ου} βαθμού. Τρίτου βαθμού οικισμοί στην Π.Ε. Πέλλας είναι δυο τα Γιαννιτσία και η Αριδαία και τέταρτου βαθμοί οικισμοί είναι εννέα και συγκεκριμένα οι οικισμοί της Άρνισσας, του Εξαπλατάνου, της Κρύας Βρύσης, του Νέου Μυλοτόπου, του Αζού, των Γαλατάδων, της Καλής, της Πέλλης και της Σκύδρας. Όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί της Π.Ε. Πέλλας είναι πεμπτου βαθμού.

Αναλυτικά η ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου της περιοχής παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Εικόνα 3.1. Χωροταξική Οργάνωση Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Πίνακας 3.11. Ιεράρχηση Οικιστικού Δικτύου Π.Ε. Πέλλας

Κατηγορία Οικισμού	Οικισμός
Οικισμός 2 ^{ου} βαθμού	Εδέσσης
Οικισμός 3 ^{ου} βαθμού	Γιαννιτσών, Αριδαίας
Οικισμός 4 ^{ου} βαθμού	Άρνισσας, Εξαπλατάνου, Κρύας Βρύσης, Νέου, Μυλοτόπου, Αξού, Γαλατάδων, Καλής, Πέλλης, Σκύδρας
Οικισμός 5ου βαθμού	Υδραίας, Εκκλησιοχωρίου, Καισαριανών, Προαστίου, Άγρα, Βρυτών, Καρυδιάς, Κερασιάς, Μεσημερίου, Νησίου, Πλατάτης, Ριζαρίου, Σωτήρα, Λύκων, Μαργαρίτας, Παλαιού Σωτήρα, Σαμαρίου, Φλαμουριάς, Αγίας Φωτεινής, Αλώρου,, Αψάλου,, Βορεινού, Νεοχωρίου, Γαρεφείου, Δωροθέας, Αγάθης, Λουτρακίου, Λουτρά, Λουτρακίου, Λυκοστόμου, Μεγαπλατάνου, Μοναστηρακίου, Ξιφιανής, Όρμης, Πιπεριών,, Πολυκαρπίου, Προμάχων, Σαρακηνών, Κάτω Κορυφή, Σωσάνδρας, Τσάκων, Ξανθογείων, Δροσιάς, Κεδρώνας, Παλιού Αγίου, Αθανασίου, Νέου Αγίου, Αθανασίου, Άνω Γραμματικού, Κάτω Γραμματικού, Παναγίτσας, Ζέρβης, Περαιάς, Αρχοντικού, Ασβεσταρείου, Δαμιανού, Ελευθεροχωρίου, Λεπτοκαρυάς, Μεσιανού, Παραλίμνης, Πενταπλάτανου, Αμπελειών, Μελισσίου, Αρχαγγέλου, Θεοδωράκειο, Θηριοπέτρας, Ίδας, Κωνσταντίας, Μηλέας, Ριζοχωρίου, Νερομύλων, Προδρόμου, Νοτίας, Αετοχωρίου, Περικλείας, Λαγκαδιάς, Φιλωτείας, Φούστανης, Χρυσής, Αγίου Λουκά, Ακρολίμνης, Εσωβάτων, Σταυροδρομίου, Κρώμνης, Ποντοχωρίου, Αραβησσού, Αχλαδοχωρίου, Λάκκας, Παλαιού Μυλοτόπου, , Πλαγιαρίου, Άγιος Γεώργιος, Δροσερού, Καρυωτίσσης, Λιπαρού, Παλαιφύτου, Τριφυλλίου, Γυψοχωρίου, Ανύδρου, Καλλιπόλεως, Σανδάλιον, Κρανέας, Λιθαριάς, Μανδάλου, Προφήτου Ηλιού, Αγροσυκέας, Αθύρων, Δυτικού, Νέας Πέλλης, Ραχόνας, Λιβαδίτσας, Αρσενίου, Ασπρου, Δάφνης, Καλυβίων, Λιποχωρίου, Μαυροβουνίου, Νέας Ζωής, Πετραίας, Λουτροχωρίου, Πλευρώματος, Ρίζου, Σεβαστιανών

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Επίσης όσον αφορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό στην Π.Ε. Πέλλας, μέχρι σήμερα έχουν εκπονηθεί και θεσμοθετηθεί συνολικά έντεκα ΓΠΣ και ΣΧΟΑΑΠ σε δήμους της περιοχής. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ΓΠΣ και τα ΣΧΟΑΑΠ που έχουν εκπονηθεί στην περιοχή.

Πίνακας 3.12. ΓΠΣ / ΣΧΟΑΑΠ ανά Δήμο της Π.Ε. Πέλλας

A/A	Δήμος	Γ.Π.Σ. / ΣΧΟΑΑΠ - Τίτλος	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ που Δημοσιεύτηκε
1	ΈΔΕΣΣΑΣ	ΈΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΈΔΕΣΣΑΣ	48416/1882/27-6-86	967/15-10-1986
		ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΈΔΕΣΣΑΣ	-	53/3-2-2000
2	ΜΕΝΗΙΔΑΣ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ	-	-

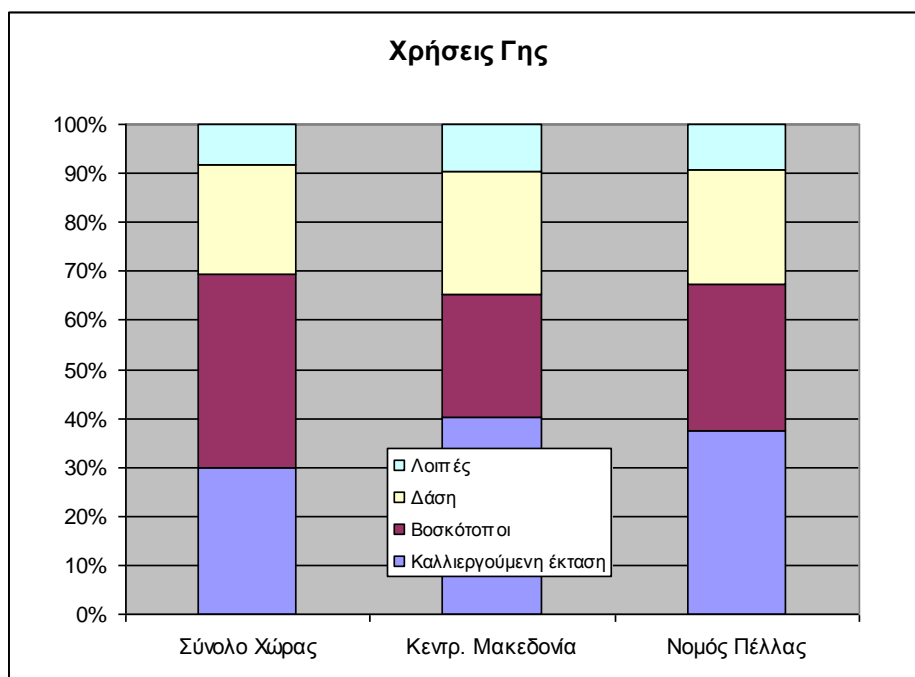
		ΣΧΕΔΙΟ / ΣΧΟΟΑΠ		
3	ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑΣ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ / ΣΧΟΟΑΠ	-	-
4	ΣΚΥΔΡΑΣ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΚΥΔΡΑΣ.	Γ48417/86	966Δ/15-10-1986
5	ΚΥΡΡΟΥ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	-	-
6	ΜΕΓ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (Ν. ΠΕΛΛΑΣ)	7727/07	394 ΑΑΠ/31-08-2007
7	ΑΡΙΔΑΙΑΣ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΡΙΔΑΙΑΣ	53673/2198/2 2-7-1986	971/16-10-86
8	ΕΞΑΠΛΑΤΑΝΟΥ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	-	-
9	ΠΕΛΛΑΣ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΛΛΑΣ	67570/2338/1 1-4-96	182/17-9-96 ΤΕΥΧΟΣ 4ο
10	ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	53674/2199/2 2-7-86	554/2-8-1999 ΤΕΥΧΟΣ 4ο
11	ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ	ΕΓΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ ΤΟΥ Ν. ΠΕΛΛΑΣ	63805/2755/1 6-9-1986	1088/12-11-86, ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Πηγή: Αναπτυξιακή Πέλλας, 2007

Τέλος σχετικά με τις χρήσεις γης που εμφανίζονται στην Π.Ε. Πέλλας, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθεί, κυριαρχούν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις (37,6%), οι βοσκότοποι (29,7%) και τα δάση (23,5%).

Πίνακας 3.12. Χρήσεις Γης Π.Ε. Πέλλας

Χρήσεις Γης		Σύνολο Χώρας	Περιφέρεια Κ. Μακεδονία	Π.Ε. Πέλλας
Σύνολο εκτάσεων	(χιλ. στρ.)	131957,4	19146,1	2505,8
Καλλιεργούμενη έκταση	(χιλ. στρ.)	39435,9	7676,3	940,9
	(%)	29,9	40,1	37,6
Βοσκότοποι	(χιλ. στρ.)	52191,5	4817,5	745,2
	(%)	39,6	25,2	29,7
Δάση	(χιλ. στρ.)	29378,1	4790,8	588,7
	(%)	22,3	25	23,5
Λοιπές	(χιλ. στρ.)	10952	1861,5	231
	(%)	8,3	9,7	9,2

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2001

Διάγραμμα 3.10. Χρήσεις Γης Π.Ε. Πέλλας

3.6. Προσβασιμότητα και Δίκτυα

Η προσβασιμότητα και τα δίκτυα μιας περιοχής, αποτελούν μια πολύ σημαντική αναπτυξιακή παράμετρο. Η περιοχή της Π.Ε. διαθέτει αξιόλογες υποδομές που ικανοποιούν τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού.

Ειδικότερα το οδικό δίκτυο της περιοχής αν και δεν συνδέεται άμεσα με κάποιο από τους βασικούς οδικούς άξονες της χώρας, βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Από την Π.Ε. Πέλλας διέρχεται η Εθνική Οδός (Ε.Ο. 2) Θεσσαλονίκη - Έδεσσα - Φλώρινα - Σύνορα FYROM. Ο άξονας αυτός έχει συνολικό μήκος 194 χλμ. ενώ από την Π.Ε. Πέλλας διέρχεται ένα τμήμα του με μήκος περίπου 90 χλμ. Ο συγκεκριμένος άξονας εξυπηρετεί τις μεταφορές σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο αφού αποτελεί μία από τις ελάχιστες εξόδους της χώρας προς το Βορρά.

Επιπλέον η Π.Ε. Πέλλας διαθέτει ένα πυκνό επαρχιακό οδικό δίκτυο που έχει συνολικό μήκος 365 χλμ. περίπου, Η χάραξη υπακούει τις περισσότερες φορές στη μορφολογία του εδάφους και όχι στις πραγματικές ανάγκες, όπως αυτές θα προέκυπταν από μία αντικειμενική θεώρηση των μεταφορικών αναγκών, στα πλαίσια

της λειτουργίας του νομού, καθώς και τις ανάγκες σύνδεσής του με τους όμορους νομούς.

Ειδικότερα ως πρωτεύον επαρχιακό δίκτυο έχουν χαρακτηριστεί τα τμήματα:

1. Έδεσσα - Σωτήρα - Άψαλος - Ξιφιανή- Αριδαία
2. Σκύδρα - Μαυροβούνι - Νέα Ζωή - Άψαλος - Πολυκάρπη - Όρμα (διασταυρ. προς Λουτράκι)
3. Σκύδρα (από διαστ. Εθν. Οδού Έδεσσας - Γιαννιτσών μέσω Σεβαστειανών) - Ριζό - προς Νάουσα (όρια Νομού)
4. Σκύδρα - Λιποχώρι - Άσπρο Σταυροδρόμι - Εσώβαλτα - Ακρολίμνη - Κρύα Βρύση (όρια Νομού)
5. Σκύδρα (από Επαρχ. Οδό 2) - Μαυροβούνι - Καλή – Μάνδαλο
6. Αριδαία - Εξαπλάτανος - Κωνσταντία - Φούστανη - Νότια
7. Αριδαία - Πιπεριές - Λουτράκι - Λουτρά Αριδαίας
8. Αριδαία - Τσάκωνες - Πολυκάρπη
9. Εξαπλάτανος - Ριζοχώρι
10. Ριζοχώρι - Φιλώτεια - Φούστανη (διακλ.προς Θηριόπετρα)
11. Νότια (από Επαρχ. Οδό 6) - Αρχάγγελος προς Γουμένισσα
12. Γιαννιτσά - Αραβησσός - Μάνδαλο - Λιθαριά - Εξαπλάτανος"
13. Ενωτική οδός της Εθν. Οδού Έδεσσας - Γιαννιτσών και Επαρχ. Οδού 13 μέσω Δροσερού
14. Νέα Καρυώτισσα (από Εθν. Οδό Έδεσσας - Θεσ/νίκης) - Γαλατάδες - Αγ. Λουκάς - Κρύα Βρύση
15. Γιαννιτσά - Μηδέν Λουδία προς Αλεξάνδρεια
16. Γιαννιτσά - Δαμιανό προς Γουμένισσα
17. Νέα Πέλλα (από Εθν. Οδό Έδεσσας - Θεσ/νίκης - Αγροσυκιά-προς Γουμένισσα
18. Τμήμα οδού Ν. Χαλκηδόνας - Αξιούπολης μέσω Αθύρων

19. Αγρα (από Εθν. Οδό Φλώρινας-Έδεσσας) - Κερασιά - Σαρακηνοί - Μεγαπλάτανος

20. Σ.Σ. Άρνισσας - Παναγίτσα - Αγ. Αθανάσιος (προς Χιονοδρομικό Κέντρο)

Ακόμα ως δευτερεύον οδικό δίκτυο της Π.Ε. Πέλλας έχουν χαρακτηριστεί τα τμήματα:

1. Ριζοχώρι - Πρόμαχοι μέσω Νεοχωρίου - Βορεινού και Κάτω Γαρεφίου
2. Περαία προς Πύργους και Πτολεμαΐδα
3. Σ.Σ. Άρνισσας - Καλύβια Γιαννακούλα προς Σκοπό και Φλώρινα μέσω Παναγίτσας.

Το οδικό δίκτυο της Π.Ε. Πέλλας πλαισιώνεται από ένα πυκνό τοπικό οδικό δίκτυο, καθώς και ένα πυκνό δίκτυο αγροτικών και δασικών δρόμων. Όλα λοιπόν τα είδη του οδικού δικτύου μαζί εξυπηρετούν τις ανάγκες για μετακινήσεις του τοπικού πληθυσμού, ενώ προσφέρουν σχετικά άνετη πρόσβαση στην περιοχή.

Σχετικά με το σιδηροδρομικό δίκτυο της Π.Ε. Πέλλας περιλαμβάνει ένα μόνο άξονα ο οποίος συνδέει τη Θεσσαλονίκη με την Έδεσσα και τη Δυτική Μακεδονία. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια η σιδηροδρομική σύνδεση της Έδεσσα με τη Θεσσαλονίκη γίνεται με τον προαστιακό σιδηρόδρομο. Έτσι έχουν πολλαπλασιαστεί τα δρομολόγια και η εξυπηρέτηση έχει γίνει σαφώς καλύτερη.

Η ακτοπλοϊκή και η αεροπορική εξυπηρέτηση της περιοχής της Π.Ε. Πέλλας πραγματοποιείται μέσω του λιμανιού και του αεροδρομίου της Θεσσαλονίκης, τα οποία και βρίσκονται σε σχετικά μικρή απόσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ

4.1. Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας. Συγκεκριμένα αναλύονται οι αλλαγές στην διοικητική διαίρεση στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας, όπου ουσιαστικά εξετάζονται τα διοικητικά όρια των νέων δήμων, καθώς και η μορφή τους πριν και μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη. Επίσης αναλύονται οι αλλαγές στη δομή και στις υπηρεσίες των νέων δήμων στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας. Τέλος από το σύνολο της ανάλυσης της παρούσας ενότητας επιδιώκεται η διατύπωση ορισμένων βασικών συμπερασμάτων για τις μέχρι τώρα επιπτώσεις της εφαρμογής του Σχεδίου Καλλικράτη στην περιοχή.

4.2. Οι αλλαγές στην διοικητική διαίρεση στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας

Η Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας, η οποία πριν τον Καλλικράτη αντιστοιχούσε στο Νομό Πέλλας, περιλαμβάνει σήμερα τέσσερις καλλικρατικούς δήμους. Τα όρια των δήμων αυτών αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό στα διοικητικά όρια των παλιών επαρχιών.

Ειδικότερα με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτη, στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας δημιουργήθηκαν οι εξής τέσσερις δήμοι (**Ν. 3852/2010**):

- *Ο Δήμος Έδεσσας* με έδρα την Έδεσσα, ο οποίος προήλθε από την ένωση των δήμων Βεγορίτιδας και Έδεσσας, οι οποίοι και καταργήθηκαν.
- *Ο Δήμος Αλμωπίας* με έδρα την Αριδαία, ο οποίος προήλθε από την ένωση των δήμων Αριδαίας και Εξαπλατάνου, οι οποίοι και καταργήθηκαν.
- *Ο Δήμος Σκύδρας* με έδρα τη Σκύδρα, ο οποίος προήλθε από την ένωση των δήμων Μενήιδος και Σκύδρας, οι οποίοι και καταργήθηκαν.
- *Ο Δήμος Αρχαίας Πέλλας* με έδρα τα Γιαννιτσά και ιστορική έδρα την Πέλλα, ο οποίος προήλθε από την ένωση των δήμων Γιαννιτσών, Κύρρου, Πέλλας, Κρύας Βρύσης και Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι οποίοι και καταργήθηκαν.

Πιο συγκεκριμένα ο Δήμος Έδεσσας βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας. Η έκτασή του είναι 611.212 στρέμματα και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανήλθε σε 29.030 κατοίκους. Η έδρα του δήμου είναι η πόλη της Έδεσσα, η οποία αποτελεί και έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας. Ο δήμος υποδιαιρείται διοικητικά σε δυο δημοτικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στους δυο συνενωμένους δήμους. Κάθε δημοτική ενότητα υποδιαιρείται σε τοπικές κοινότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στα δημοτικά διαμερίσματα των καταργηθέντων ΟΤΑ. Επίσης σήμερα ο Δήμος Έδεσσας περιλαμβάνει συνολικά 31 οικισμούς (Δήμος Έδεσσας: www.dimosedessas.gov.gr).

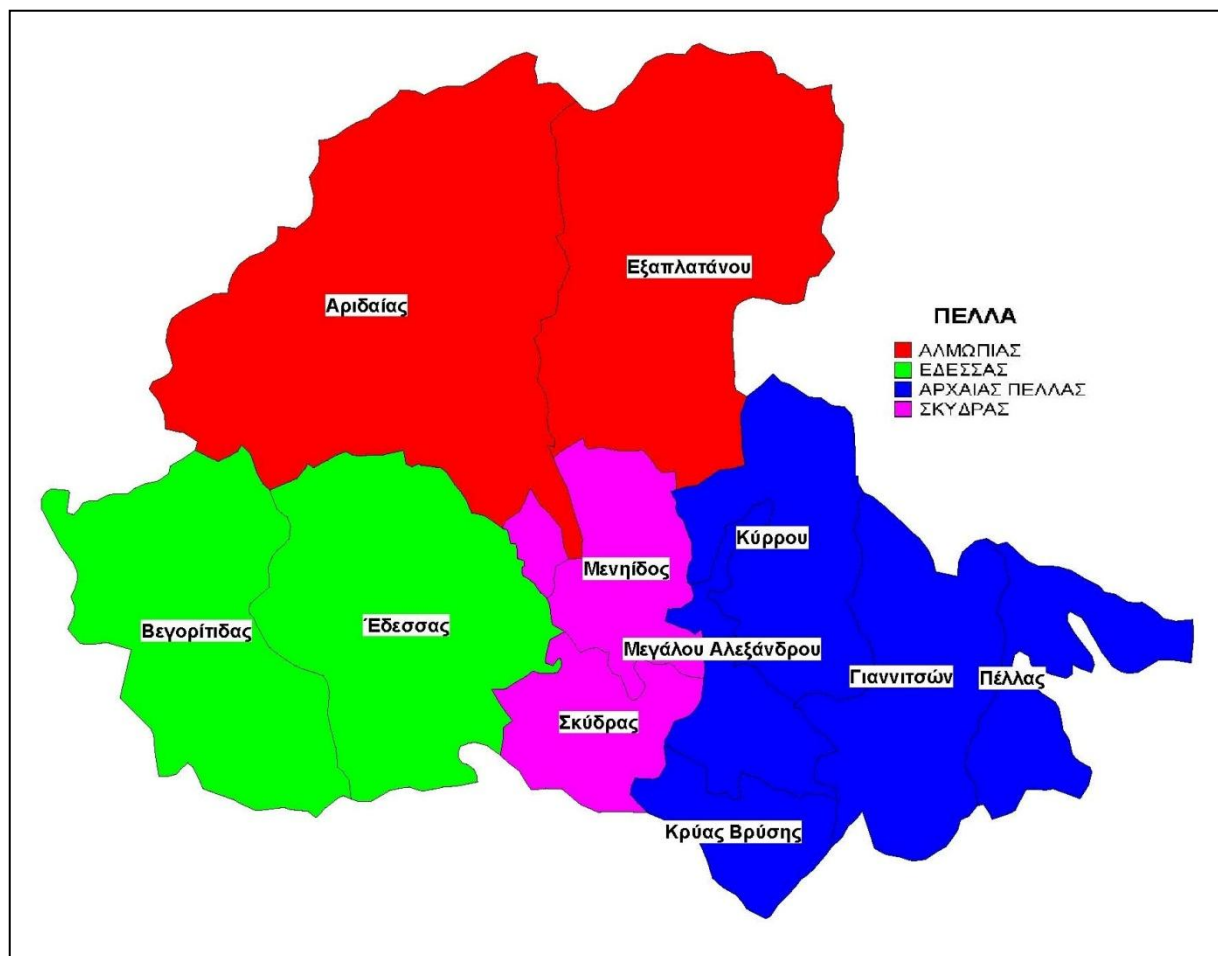
Ο Δήμος Αλμωπίας βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας καλύπτοντας το λεκανοπέδιο της Αλμωπίας. Η έκτασή του είναι 985.817 στρέμματα και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανήλθε σε 27.460 κατοίκους. Η έδρα του δήμου είναι η κωμόπολη της Αριδαίας. Ο δήμος διοικητικά υποδιαιρείται σε δυο δημοτικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στους δυο συγχωνευθέντες δήμους. Οι δυο δημοτικές ενότητες υποδιαιρούνται σε τριάντα τοπικές κοινότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στα δημοτικά διαμερίσματα των καταργηθέντων ΟΤΑ. Συνολικά ο Δήμος Αλμωπίας περιλαμβάνει στην επικράτεια του 40 οικισμούς (Δήμος Αλμωπίας: www.dimosalmopias.gov.gr).

Ο Δήμος Σκύδρας βρίσκεται στο κέντρο της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας. Η έκτασή του είναι 239.525 στρέμματα και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανήλθε σε 20.090 κατοίκους. Η έδρα του δήμου είναι η κωμόπολη της Σκύδρας. Ο δήμος διοικητικά υποδιαιρείται σε δυο δημοτικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στους δυο συγχωνευθέντες δήμους. Οι δυο δημοτικές ενότητες υποδιαιρούνται σε δεκαεπτά τοπικές κοινότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στα δημοτικά διαμερίσματα των καταργηθέντων ΟΤΑ. Συνολικά ο Δήμος Σκύδρας περιλαμβάνει στην επικράτεια του 21 οικισμούς (Δήμος Σκύδρας: www.skydra.gr).

Ο Δήμος Πέλλας βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας. Η έκτασή του είναι 669.220 στρέμματα και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανήλθε σε 63.080 κατοίκους. Η έδρα του δήμου είναι η πόλη των Γιαννιτσών, ενώ η ιστορική του έδρα είναι η Πέλλα. Ο δήμος διοικητικά υποδιαιρείται σε πέντε δημοτικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στους πέντε συγχωνευθέντες δήμους. Οι πέντε δημοτικές ενότητες υποδιαιρούνται σε είκοσι επτά

τοπικές κοινότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στα δημοτικά διαμερίσματα των καταργηθέντων ΟΤΑ. Συνολικά ο Δήμος Πέλλας περιλαμβάνει στην επικράτειά του 40 οικισμούς (Δήμος Πέλλας: www.giannitsa.gr).

Αναλυτικά τα όρια των δήμων που δημιουργήθηκαν με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας παρουσιάζονται στον ακόλουθο χάρτη, ενώ αναλυτικοί χάρτες για κάθε δήμο παρατίθενται στο παράρτημα.

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών www.ypes.gr

Εικόνα 4.1. Οι Δήμοι μετά την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας

Επιπλέον στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται τα βασικά στοιχεία των δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Πίνακας 4.1. Βασικά Χαρακτηριστικά δήμου Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας

Πηγή: Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, 2010

Δήμος	Διοικητικές Ενότητες	Οικισμοί	Πληθυσμός	Έκταση (στρεμ.)
Δήμος Έδεσσας	2	40	29.030	985.817
Δήμος Αλμωπίας	2	31	27.460	611.212
Δήμος Σκύδρας	2	40	20.090	669.220
Δήμος Πέλλας	5	21	63.080	239.525
Σύνολο	11	132	139.660	2.505.774

Όπως προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω, με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας, δημιουργήθηκαν μεγαλύτερες και ισχυρότερες διοικητικές ενότητες. Οι νέες αυτές διοικητικές ενότητες διαθέτουν πλέον το κρίσιμο μέγεθος πληθυσμιακά αλλά και σε έκταση, ώστε να λειτουργήσουν στην ουσία ως μονάδες που ασκούν την τοπική διακυβέρνηση.

4.3. Οι αλλαγές στη δομή και στις υπηρεσίες των νέων δήμων στην Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας

Στη συνέχεια εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε το Σχέδιο Καλλικράτης στη δομή και στις υπηρεσίες των νέων δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας.

Αρχικά μια πολύ σημαντική αλλαγή που επέφερε ο Καλλικράτης στους δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, αλλά και στο σύνολο των δήμων της χώρας είναι ο εξορθολογισμός και ο περιορισμός των Δημοτικών Επιχειρήσεων (π.χ. Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης) και των Νομικών τους Προσώπων – Ν.Π.Δ.Δ. (π.χ. Οργανισμοί Τουριστική Ανάπτυξης, Παιδική Σταθμοί κλπ.). Ο εξορθολογισμός αυτός προέκυψε με την συγχώνευση αυτών των οργανισμών και με την αναδιάταξη των υπηρεσιών τους και του προσωπικού τους.

Ειδικότερα με την εφαρμογή λοιπόν του Σχεδίου Καλλικράτης, ο κάθε δήμος στην Π.Ε. Πέλλας διαθέτει:

- μία κοινωφελή επιχείρηση,
- μία επιχείρηση ύδρευσης αποχέτευσης (ΔΕΥΑ)
- μία επιχείρηση λειτουργίας ραδιοφωνικού
- μία δημοτική ανώνυμη εταιρία (μονομετοχική), εφόσον είχαν συσταθεί στους συνενούμενους δήμους.

Με τον τρόπο αυτό επιτεύχθηκαν οικονομίες κλίμακας, που επιτυγχάνουν εξοικονόμηση πόρων, τόσο οικονομικών όσο και ανθρώπινων. Μάλιστα εκτός από την εξοικονόμηση δημόσιων πόρων, που στη δύσκολη οικονομική συγκυρία είναι άκρως πολύτιμη και αναγκαία, βελτιώνονται και οι προσφερόμενες προς τον πολίτη υπηρεσίες.

Επιπλέον μια ακόμα σημαντική αλλαγή που επέφερε ο Καλλικράτης στην στους δήμους της Π.Ε. Πέλλας, η αναδιάταξη και η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών τους. Έτσι λοιπόν οι μικροί δήμοι που λειτουργούσαν πριν την εφαρμογή του Καλλικράτη, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης και ισχυρότερης διοικητικής ενότητας που δημιουργήθηκε σήμερα μπορεί να προσφέρει περισσότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες στον πολίτη.

Χαρακτηριστικό αποτελεί το παράδειγμα της έλλειψης τεχνικών υπηρεσιών σε πολλούς από τους πρώην καποδιστριακούς δήμους της Πέλλας, που ανάγκαζε τους πολίτες της περιοχής να διανύουν μια απόσταση μίας και μιάμισης ώρας για να εξυπηρετηθούν από το νομαρχιακό κέντρο της Έδεσσας που διέθετε την αρμόδια υπηρεσία (Πολεοδομία). Σήμερα λοιπόν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, καθώς στο πλαίσιο των νέων δήμων που καλύπτουν ευρύτερες χωρικές ενότητες, αλλά και ευρύτερη γκάμα αρμοδιοτήτων, οι πολίτες μπορούν να εξυπηρετούν για όλες σχεδόν τις βασικές υπηρεσίες από το δήμο.

Επίσης η αναδιοργάνωση των υπηρεσιών των δήμων με το Σχέδιο Καλλικράτης, επέφερε και αναδιάταξη στο ανθρώπινο δυναμικό τους. Έτσι το δυναμικό των δήμων αξιοποιήθηκε ορθολογικότερα, αφού το προσωπικό των νέων δήμων ενισχύθηκε από το προσωπικό όλων των δήμων που συνενώθηκαν. Με τον τρόπο αυτό ο κάθε καλλικρατικός δήμος διαθέτει τουλάχιστον έναν υπάλληλο από όλες τις βασικές κατηγορίες (όπως για παράδειγμα έναν μηχανικό, έναν οικονομολόγο, έναν τεχνίτη κλπ.). Η αναδιάταξη του ανθρώπινου δυναμικού των δήμων επέφερε τόσο

εξοικονόμηση πόρων, όσο και βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ακόμα μια σημαντική αλλαγή που επέφερε η εφαρμογή του Καλλικράτη στην Π.Ε. Πέλλας είναι η εφαρμογή της ενδοδημοτικής αποκέντρωσης. Η ενδοδημοτική αποκέντρωση έρχεται να αντιμετωπίσει προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν από την μεγάλη έκταση που έχουν οι νέοι δήμοι, όπως είναι η δημιουργία χωρικών ανισοτήτων εντός ενός δήμου, η δύσκολη πρόσβαση στις δημοτικές υπηρεσίες, η αποξένωση των πολιτών από τους αιρετούς και τα όργανα κλπ. Έτσι λοιπόν η ενδοδημοτική αποκέντρωση αποτελεί ένα σύστημα θεσμικών οργάνων και λειτουργιών που αναφέρονται σε τμήματα της δημοτικής περιφέρειας και στοχεύουν στην αποκεντρωμένη άσκηση δημοτικών αρμοδιοτήτων ή στην αποκεντρωμένη παροχή υπηρεσιών.

Η ανάπτυξη της ενδοδημοτικής αποκέντρωσης λοιπόν επιφέρει άρση των αποκλεισμών των απομακρυσμένων περιοχών ενός δήμου από τις δημοτικές υπηρεσίες. Ταυτόχρονα προσφέρει στον πολίτη από οποιαδήποτε περιοχή του δήμου να έρχεται σε επαφή με τους αιρετούς τοπικούς «άρχοντες» και να συμμετέχει στα τοπικά όργανα διοίκησης.

Τέλος μια ίσως από τις σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο Καλλικράτης στην Π.Ε. Πέλλας, είναι η δημιουργία δήμων που διαθέτουν το κατάλληλο μέγεθος και την ικανότητα να εφαρμόσουν σχεδιασμό στρατηγικού επιπέδου. Πριν λοιπόν την εφαρμογή του καλλικράτη στην Π.Ε. Πέλλας, οι δήμοι είχαν πολύ μικρό μέγεθος και έτσι δεν μπορούσε να εφαρμοστεί με ολοκληρωμένο τρόπο, στρατηγικός σχεδιασμός σε οποιοδήποτε επίπεδο. Για να παράδειγμα στο επίπεδο του πολεοδομικού σχεδιασμού υπήρχαν προβλήματα καθώς δεν υπήρχε, σε πολλές περιπτώσεις, οικισμός ικανού μεγέθους για να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο.

Με την εφαρμογή του Καλλικράτη στην Π.Ε. Πέλλας, οι δήμοι απέκτησαν ικανό μέγεθος για να αποτελέσουν το πεδίο στρατηγικού σχεδιασμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού είναι τα επιχειρησιακά πρόγραμμα των νέων δήμων που εκπονούνται αυτήν την περίοδο και θέτουν τις βασικές αρχές του αναπτυξιακού σχεδιασμού των δήμων. Το παράδειγμα αυτό καλούνται οι νέοι δήμοι να εφαρμόσουν και σε άλλα επίπεδα σχεδιασμού, όπως είναι ο πολεοδομικός σχεδιασμός, ο χωροταξικός σχεδιασμός κλπ.

4.4. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως διατυπώνονται ορισμένα βασικά συμπεράσματα για τις μέχρι τώρα επιπτώσεις της εφαρμογής του Σχεδίου Καλλικράτης στην Π.Ε. Πέλλας. Αρχικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι η εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης στη περιοχή με τη συγχώνευση των δήμων δημιουργούν νέους δήμους που χαρακτηρίζονται από τη μεγάλη τους έκταση και το μεγάλο αριθμό οικισμών και δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων. Αυτό το χαρακτηριστικό των νέων δήμων αποτελεί την μεγαλύτερη αλλαγή που επιφέρει η νέα αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Όμως για την επιτυχημένη εφαρμογή της αναδιάρθρωσης στην περιοχή της Πέλλας, αλλά και στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, υπάρχουν τρεις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν, οι οποίες είναι οι εξής:

- να μην αναγκάζονται οι κάτοικοι να μετακινούνται και κυρίως να χάνονται στις γραφειοκρατικές διαδικασίες ενός δυσκίνητου διοικητικού συστήματος,
- να μην αποξενώνονται από τους αιρετούς στους οποίους έχουν αναθέσει τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων και την προστασία και προώθηση του τοπικού δημοσίου συμφέροντος
- να αποφεύγονται οι άγονοι τοπικιστικοί ανταγωνισμοί.

Επίσης οι αλλαγές που επιφέρει η εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης επιτυγχάνει εξοικονόμηση πόρων, που στη δύσκολη οικονομική συγκυρία που διέρχεται η χώρα είναι πολύ σημαντική. Επιπλέον ο Καλλικράτης με την αναδιάρθρωση και την αναδιάρθρωση υπηρεσιών και του ανθρώπινου δυναμικού, βελτιώνει τις προσφερόμενες προς τον πολίτη υπηρεσίες. Έτσι λοιπόν επιτυγχάνονται δυο πολύ βασικά πράγματα τα οποία ήταν για σειρά ετών ζητούμενο για την τοπική αυτοδιοίκηση και παρουσιαζόταν ως αντιφατικά μεταξύ τους, δηλαδή η εξοικονόμηση πόρων και η βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών από τους δήμους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το νομοσχέδιο «Καλλικράτης» θεσπίστηκε με σκοπό την μεταρρύθμιση της διοικητικής διαίρεσης της Ελλάδας, τις διοικητικές μονάδες, τον τρόπο εκλογής και τις αρμοδιότητές τους. Σαν αποτέλεσμα έχει την κατάργηση των νομαρχιών που ήταν δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την σύνταξη περιφερειών, καθώς και την συνένωση ή κατάργηση κάποιων δήμων.

Από το σύνολο των προηγούμενων ενοτήτων, διατυπώνονται ορισμένα βασικά συμπεράσματα-επισημάνσεις για την διοικητική μεταρρύθμιση του Προγράμματος Καλλικράτη γενικότερα αλλά και συγκεκριμένα για την εφαρμογή του και τις επιπτώσεις του στην περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας.

Ειδικότερα από το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας, αναδείχθηκε ότι ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης, τόσο στην Ελλάδα, όσο και διεθνώς διαθέτει μια μακρόχρονη ιστορία. Στην μακρόχρονη ιστορία της, η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας, καθώς οι ΟΤΑ αποτελούν τις μικρότερες διοικητικές μονάδες εφαρμογής του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Έτσι η ορθή λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την ορθή λειτουργία του αναπτυξιακού σχεδιασμού στην χώρα.

Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα έχει περάσει από πολλά στάδια εξέλιξης, όμως στην μακρόχρονη ιστορία της δεν κατάφερε να επιλύσει δομικά προβλήματα. Έτσι μέχρι και το 1997, όπου εφαρμόστηκε το Πρόγραμμα Καποδίστρια, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ήταν εξαιρετικά μικρού μεγέθους με αποτέλεσμα να μην μπορούν να λειτουργήσουν ως μονάδες άσκησης τοπικής διακυβέρνησης με ολοκληρωμένο τρόπο.

Αυτό το πρόβλημα εν μέρει επιλύθηκε με την αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης που πραγματοποιήθηκε με το Πρόγραμμα Καποδίστρια. Όμως με την συγκεκριμένη αναδιάρθρωση επιλύθηκε μόνο μέρος του προβλήματος καθώς σημαντικές ελλείψεις και ανεπάρκειες της τοπικής αυτοδιοίκησης διατηρήθηκαν.

Στο πλαίσιο λοιπόν της γενικότερης τάσης για εξορθολογισμό στη διαχείριση των πόρων, λόγω της οικονομικής συγκυρίας σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μια νέα διοικητική μεταρρύθμιση στην τοπική αυτοδιοίκηση με το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Ο στόχος της νέας αναδιάρθρωσης ήταν διπλός, καθώς αφενός μεν επιδιώχθηκε η

εξοικονόμηση πόρων στην τοπική αυτοδιοίκηση και αφετέρου δε επιδιώχθηκε η αναβάθμιση του αναπτυξιακού και του επιχειρησιακού ρόλου των δήμων, με την συγκρότηση νέων και ισχυρών ΟΤΑ. Οι δυο αυτοί, αντιφατικοί φαινομενικά, στόχοι του Σχεδίου Καλλικράτης, υλοποιούνται αναδιαρθρώνοντας και αναδιατάσσοντας τις υπηρεσίες και το δυναμικό των ΟΤΑ, δημιουργώντας ταυτόχρονα νέους ισχυρούς δήμους.

Όσον αφορά την περίπτωση της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, η εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης με την συγχώνευση των παλιών ΟΤΑ δημιούργησε νέους δήμους που χαρακτηρίζονται από μεγάλη έκταση και μεγάλο αριθμό οικισμών και δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων. Έτσι λοιπόν οι νέοι δήμοι έχουν το ικανό μέγεθος ώστε να λειτουργήσουν ως μονάδες άσκησης τοπικής διακυβέρνησης, αλλά και ως πεδίο εφαρμογής του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Μέσα από αυτή την πολύ σημαντική αλλαγή που επήλθε με τον Καλλικράτη στη περιοχή της Πέλλας, έχει επιτευχθεί εξοικονόμηση πόρων, που στη δύσκολη οικονομική συγκυρία που έχει δημιουργηθεί εξαιτίας της οικονομικής κρίσης είναι πολύ σημαντική. Παράλληλα όμως με την εξοικονόμηση πόρων με την αναδιάρθρωση και την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών και του ανθρώπινου δυναμικού, βελτιώθηκαν και οι προσφερόμενες προς τον πολίτη υπηρεσίες.

Συνεπώς με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτης στην περιοχή της Π.Ε. Πέλλας, επιλύονται δυο πολύ βασικά ζητήματα που αποτελούσαν για σειρά ετών ζητούμενο για την τοπική αυτοδιοίκηση, δηλαδή η εξοικονόμηση πόρων και ταυτόχρονα η βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών από τους δήμους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασάκης, Κ. Καρέλα, Α. Καραμπλή, Ε. Κυριόπουλος, Ι. Λιονής, Χ. Μυλωνά, Κ. Σουλιώτης, Κ. Τριτάκη, Γ. Τσιάντου, Β. (2009) 'Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη δημόσια υγεία', Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα
- Αναπτυξιακή Πέλλας (2007) 'Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Ν. Πέλλας', Φάση Α': Ενδιάμεση Έκθεση, Έδεσσα
- Αρταβάνη, Μ. (2011) 'Η Αναπτυξιακή Διάσταση του Προγράμματος 'Καλλικράτης' σε Περίοδο Κρίσης', 9ο Εθνικό Συνέδριο: Περιφερειακή Ανάπτυξη και Οικονομική Κρίση: Διεθνής Εμπειρία και Ελλάδα, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 6 - 7 Μαΐου
- Γκέκας, Ρ. και Μήτσου Κ. (2006) 'Οι δημοτικές επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση', Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα
- Γκέκας, Ρ. και Χατζημιχάλης, Κ. (2001) 'Βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη', Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- **Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (2009) 'Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την μετάβαση στη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης', Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), Ινστιτούτο Τοπική Αυτοδιοίκησης (Ι.Τ.Α.), Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (Κ.τ.Π. Α.Ε.), Αθήνα**
- **Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (2010) 'Από το Καποδιστρία στο Καλλικράτη, Συγκριτικά στοιχεία και χάρτες', Αθήνα, Ηλεκτρονικά Διαθέσιμο: http://www.eetaa.gr/kallikratis/e_book/html/index.html (Τελευταία Πρόσβαση 26-12-2011)**
- Θεοδωράτος, Η. Δρόσος, Σ. και Τσαντίλας, Π. (2006), 'Οργάνωση και λειτουργία του κράτους', Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα
- Ιατρού, Σ. Κουδούνη, Α. Νικολακοπούλου, Μ. και Χασομέρη, Σ. (2005) 'Δομή και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης', Τ.Ε.Ε., Αθήνα

- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2010) ‘Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την μετάβαση στη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης’, Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (Κ.τ.Π. Α.Ε.), Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)
- Καυκαλάς. Γ. (2002) ‘Μητροπολιτική διακυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη’, Ερευνητική Ομάδα Χωρικής Ανάπτυξης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Κοκμοτού Ζ. (2008) ‘Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης’, Αθήνα
- Κοσμά, Κ. (2008) ‘Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα: Δομή και Λειτουργία στην Ευρωπαϊκή Προοπτική’, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Κουσιδώνης, Χ. (2007) ‘Η οργάνωση του χώρου και ο προγραμματισμός’, Θεσσαλονίκης
- Κουτσόπουλος, Κ. (2006) ‘Ανάλυση χώρου: Θεωρία, Μεθοδολογία και τεχνικές’, Εκδόσεις: Διηγεκές, Αθήνα
- Κυριακοπούλου, Ν. (2011) ‘Από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη: Μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης διοικητικών περιφερειών με χρήση μεθόδων ποσοτικής χωρικής ανάλυσης σε περιβάλλον GIS’, Διπλωματική Εργασία, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- **Λαμπριανίδης, Λ. (2001), ‘Οικονομική Γεωγραφία, Στοιχεία Θεωρίας και εμπειρικά παραδείγματα’, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα**
- Μπεσίλα – Βήκα, Ε. (2004) ‘Τοπική Αυτοδιοίκηση’, Τόμος Ι, Εκδόσεις Σακουλά, Αθήνα – Θεσσαλονίκη
- **Ν. 3852/2010 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης’, ΦΕΚ 87/Α /07.06.2010**

- Παπαγιάννης, Δ. (2005) 'Το υποεθνικό επίπεδο στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση', Αθήνα
- Παππά Α. (2009) 'Επιχειρησιακά Προγράμματα ΟΤΑ και η συμβολή τους στη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη: η περίπτωση του Δήμου Λουτρακίου – Περαχώρας', Λουτράκι
- Σαρκόπουλος, Γ. (2003) 'Η τοπική αυτοδιοίκηση σε συνάρτηση με την διοικητική αποκέντρωση στην Ελλάδα', Θεσσαλονίκη
- Σκαμνάκης, Χ. (2007) 'Τοπική αυτοδιοίκηση και υπηρεσίες υγείας', στο Σουλιώτης, Κ. (2007) 'Πολιτική και Οικονομία της υγείας', Εκδόσεις Παπαζήση
- Σκολαρίκος, Μ. (επιμ.) (2012) 'Οι Δήμοι σε αριθμούς', Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Αθήνα
- Σκολαρίκος, Μ. Τζεβελέκη, Μ. Παπαϊωάννου, Δ. και Φιλντίση, Δ. (2010) 'Από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη – Συγκριτικά στοιχεία και χάρτες', Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων, Παρατηρητήριο Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,
- **Τάτσος, Ν. (1999) 'Δημοσιονομική Αποκέντρωση', Εκδόσεις: Τυπωθητω-Δάρδανος Γιώργος, Αθήνα**
- Χατζηπαντελής, Θ. Γκέκας, Ρ. Γούπιος, Γ. Κατσούλης, Δ. Κουτσούρη, Α. Μαίστρος, Π. Μάνος, Σ. Μπεριάτος, Η. και Παλαιολόγος, Χ. (2008) 'Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης', Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα
- Χλέπας, Ν. (2010) 'Ν.3852/2010 – Πρόγραμμα Καλλικράτη', Εισήγηση στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Κράτος και Δημόσια Πολιτική, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Ψυχάρης, Ι. και Σιμάτου, Ε. (2003) 'Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα', Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 9(29):645-684, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

- Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2010) ‘Πρόγραμμα Καλλικράτης. Έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων για τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης’, Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Ελληνική Δημοκρατία, Αθήνα
- Bernert, J.A. Eilers, J. M. Sullivan, T.J. Freemark, K. E. και Ribic, C. (1997) ‘A quantitative method for delineating regions: an example for the Western Corn Belt Plains ecoregion of the USA’, Environmental Management, Vol. 21, No. 3, pp. 405–420. Springer-Verlag New York Inc.
- Steward, J. (2003) ‘Modernizing British Local Government’, Palgrave Macmillan, London
- Wiken, E.B. (1986) ‘Terrestrial Ecozones of Canada’, Environment Canada, Ecological Land Classification Series, Ontario, pp.26, No. 19

Πηγές Διαδικτύου

- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας <http://www.nath.gr>
- Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας <http://www.pella.gr>
- Αναπτυξιακή Εταιρία Πέλλας <http://www.anpe.gr>
- Πρόγραμμα Καλλικράτης – ΥΠΕΣ <http://kallikratis.ypes.gr>
- Αθηναϊκό Πρακτορείο ειδήσεων-
Μακεδονικό Πρακτορείο ειδήσεων <http://www.ota.gr>
- Υπουργείο Εσωτερικών <http://www.ypes.gr>
- Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης
και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) <http://www.eetaa.gr>
- Ινστιτούτο Τοπική Αυτοδιοίκησης (Ι.Τ.Α.) <http://www.ita.org.gr>
- Βουλή των Ελλήνων www.parliament.gr
- Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων www.kedke.gr
- Εθνική Στατιστική Αρχή www.statistics.gr

- Δήμος Έδεσσας www.dimosedessas.gov.gr
- Δήμος Αλμωπίας www.dimosalmoπias.gov.gr
- Δήμος Σκύδρας www.skydra.gr
- Δήμος Πέλλας www.giannitsa.gr

ΑΡΘΡΑ- ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Δημήτρη Μάρη. 2011, Καλλικρατικό μπλάκ άουτ στις πολεοδομίες, **Ο κόσμος του επενδυτή** έτος : 9^ο , αρ. φύλ : 461 , σελ. 12
- Ανδρέα Μπελεγρή, 07/10/2010, ώρα ανάρτησης 12:15, Χιλιάδες μετατάξεις μέσα σε ένα μήνα φέρνει ο Καλλικράτης, **Πρώτο Θέμα**
- Ανδρέα Μπελεγρή , 27/11/2010, ώρα ανάρτησης 20:07, Οιπρώτοι πονοκέφαλοι του Καλλικράτη, **Πρώτο Θέμα**
- Δεμερτζίδου Κ. Αθανασίας, 2011, Καλλικράτης, **Το κουτί**, τεύχος 21,σελ.3 07/06/2010,τεύχος 87Α, **ΦΕΚ**

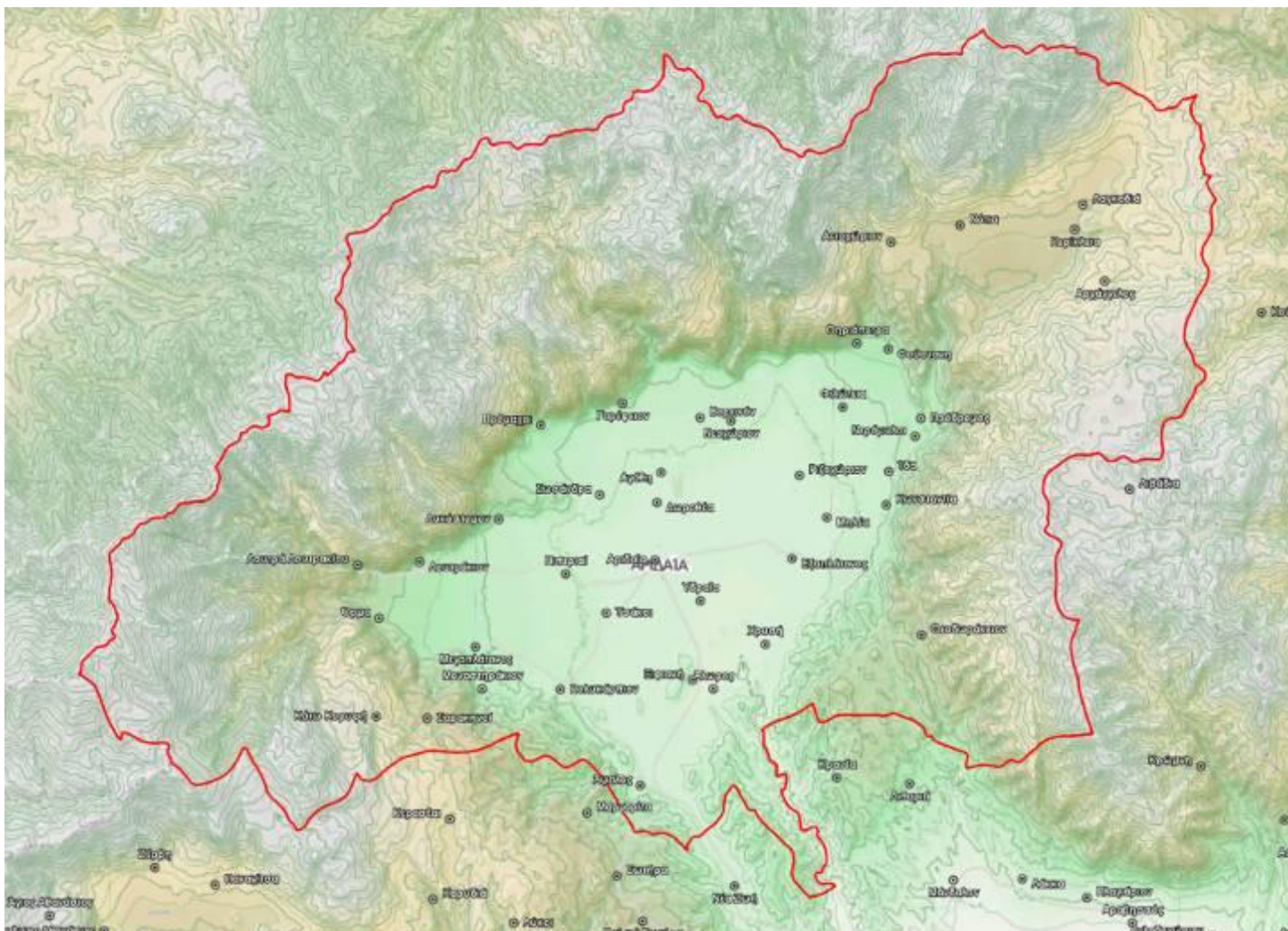
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

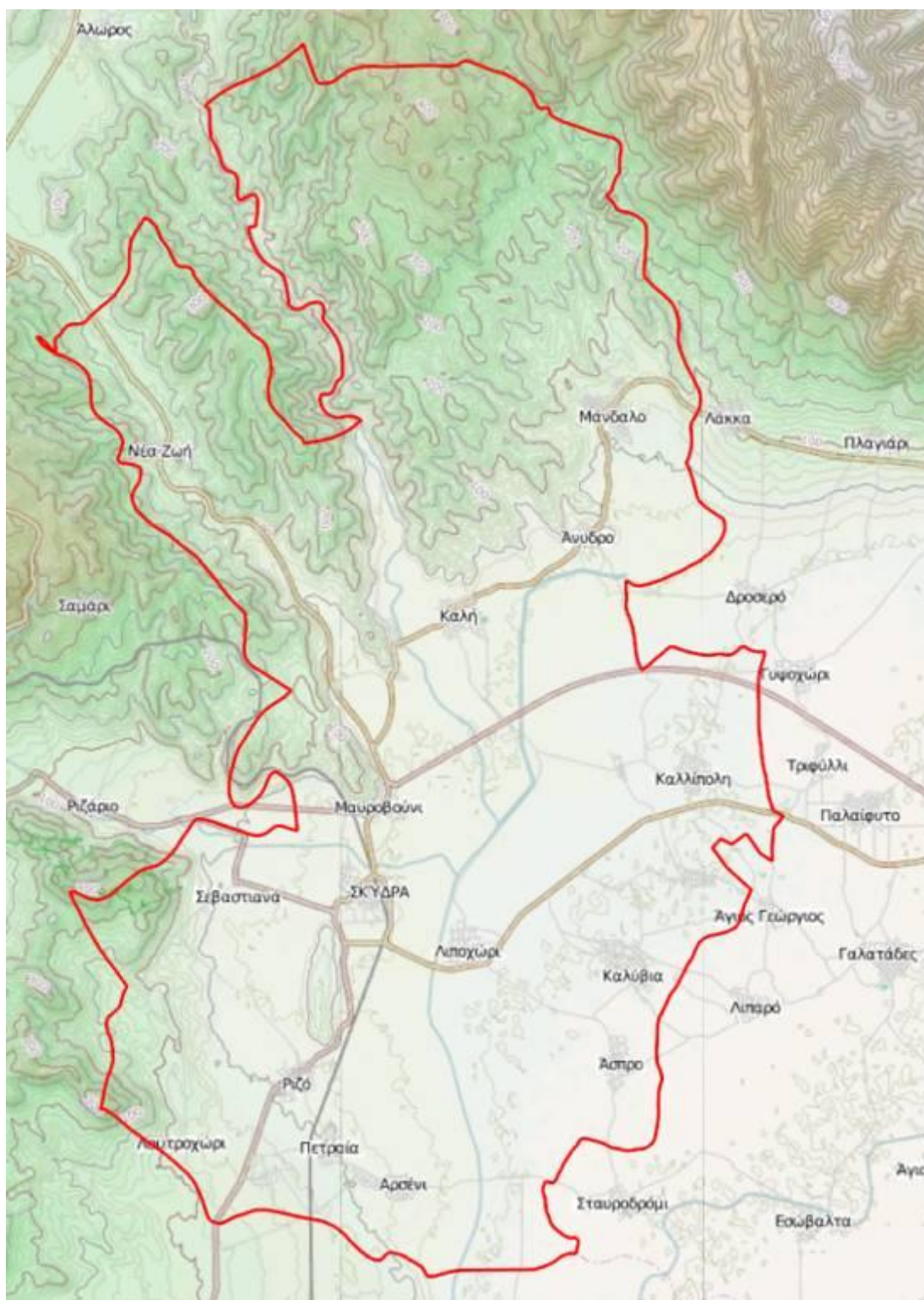
Εικόνα 1. Ο Δήμος Έδεσσας

Εικόνα 2. Ο Δήμος Αλμωπίας

Εικόνα 3. Ο Δήμος Πέλλας

Εικόνα 4. Ο Δήμος Σκύδρας